

# **HAH – hah haa!**

**Kriittinen diskurssianalyysi**

***Huolta aiheuttava henkilö - toimijuuden rakentumisesta  
poliisin ennalta estävän työn strategiassa***

Kimmo Kuukasjärvi

Pro gradu -tutkielma

Lapin yliopisto

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Johtaminen

2020

## Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: HAH – hah haa! Kriittinen diskurssianalyysi *Huolta aiheuttava henkilö -toimijuuden rakentumisesta poliisin ennalta estävän työn strategiassa*

Tekijä: Kimmo Kuukasjärvi

Koulutusohjelma/oppiaine: Yhteiskuntatieteiden maisteri - Johtaminen

Työn laji: Pro gradu

Sivumäärä: 87

Vuosi: 2020

### Tiivistelmä:

Tämä pro gradu -tutkielma käsittelee diskurssitutkimuksen keinoin toimijuuden rakentumista valtiollisen organisaation laatimassa strategiassa. Tutkielmassa ollaan kiinnostuneita siitä, miten organisaatiot käyttävät valtaa strategiatekstien avulla ja millä tavoin strategiatekstissä esitetyt toimijuudet faktuaalistetaan uskottaviksi, kuin ainoaksi totuudeksi asiassa. Keskeisenä toimijutena käsitellään niin sanottua *huolta aiheuttavien henkilöiden (HAH)-toimijuutta*.

Tutkielma kiinnittyy kriittisen laadullisen tutkimuksen sosiaaliskonstruktiviseen tutkimusperinteeseen. Johtamis- ja organisaatiotutkimuksen alueella tutkielmassa osallistutaan strategiateksteissä ja niiden välityksellä käytettävän vallan tutkimukseen, jossa taustaymmärryksenä hyödynnetään Foucault`laista valtakäsitystä.

Tutkimusaineisto koostui sisäministeriön laatimasta ja sisäiseen turvallisuuteen liittyvästä *ENSKA Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019-2023* -asiakirjasta. Aineiston analyysissä noudatettiin kriittisen diskurssianalyysin periaatteita hyödyntämällä tulkintakehyksenä niin sanottuja faktuaalistamisstrategioita. Tutkimuksessa keskityttiin tutkimaan sitä, miten HAH-toimijuus rakentuu todeksi poliisin ENSKA-strategiassa ja millä tavoin viranomaisorganisaation tuottamalla tekstuaalisella kielenkäytöllä käytetään valtaa.

Tutkimuksen tuloksina esitetään, että HAH-toimijuus rakentuu viranomaisen tekstuaalisessa argumentaatioissa syntyneiden keskeisten totuusarvojen kautta. Totuusarvoja voidaan pitää HAH-toimijuuden rakentumisen kriteereinä, jotka viranomainen on vallankäyttäjänä määrittänyt ja jota viranomainen vallankäyttäjänä tulkitsee. Käytännössä viranomaisella on yksipuolinen valta siinä, miten totuusarvoja tulkitaan ja käsitellään. Valtasuhteen ehtojen asettaminen ja määrittely ovat viranomaisen yksinomaisessa harkinnassa. Valta päättää HAH-toimijuuden syntymisestä ja jonkin yksittäisen henkilön määrittämisestä HAH-toimijaksi, on täysin valtaa käyttävällä viranomaisella. Tutkimuksen tulokset lisäävät ymmärrystä viranomaisorganisaation vallankäyttämisen moninaisuudesta ja -tasaisuudesta ja erityisesti siitä, kuinka vaikutuksellista strategia-asiakirjoissa esitettävä strategiateksti viranomaisen vallankäyttämisen välineenä onkaan.

Avainsanat:

Huolta aiheuttava henkilö, kriittinen diskurssianalyysi, valta, totuusarvo, toimijuus strategia-asiakirja.

*”Todellista oppimista harjoittava  
ei koskaan kerää tietoa, hän kuolee  
joka hetki sille, mitä on oppinut,  
ja tulee jälleen täysin tietämättömäksi.  
Tuo tietämättömyys on todellisuudessa  
selkeyttä.”*

- Osho

# Sisällys

1	JOHDANTO .....	5
1.1	Tutkielman tausta ja tavoite .....	5
1.2	Strategiatekstit johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa .....	7
1.3	Tutkimuskysymys ja käytettävä aineisto .....	9
1.4	Tutkielman rakenne .....	11
2	TUTKIELMAN TEOREETTINEN JÄSENNYS .....	13
2.1	Valtion strateginen ohjaus poliisin ennalta estävässä työssä .....	14
2.2	Foucault`n valtakäsitys .....	16
2.3	Argumentointi, totuusarvo ja toimijuus .....	20
3	TUTKIELMAN METODOLOGIA .....	23
3.1	Diskurssien tieteenteoreettinen tausta.....	23
3.2	Diskurssit, merkityssystemit ja olennaiset kontekstit .....	26
3.3	Kriittinen diskurssianalyysi CDA .....	27
3.3.1	CDA teoriassa.....	27
3.3.2	CDA käytännössä .....	31
3.4	Tutkijan positioituminen diskurssitutkimuksessa .....	32
3.5	Tutkimusaineiston analyysin tulkintakehys.....	33
3.6	Tutkimuksen toteutus.....	36
4	HAH-TOIMIJUUDEN ANALYYSI.....	39
4.1	HAH-toimijuuden sisäiset totuusarvot.....	39
4.2	Itse todettuun vetoava strategia.....	45
4.3	Vaihtoehdottomuusstrategia .....	48
4.4	Kvantifioiva strategia.....	51
4.5	Sosiaalisiin normeihin tukeutuva strategia .....	55
4.6	Asiantuntijuusstrategia.....	61
4.7	Analyysin yhteenveto ja tärkeimmät poiminnat .....	65
5	JOHTOPÄÄTÖKSET .....	67
5.1	HAH-toimijuudesta totta.....	67
5.2	Tutkimuksen anti johtamis- ja organisaatiotutkimuksen kentälle .....	73
5.3	Tutkijan yhteiskunnallisia huomioita.....	74
5.4	Tutkimuksen eettisyyden arviointia.....	77
	LÄHTEET .....	82

# 1 JOHDANTO

## 1.1 Tutkielman tausta ja tavoite

Tätä tutkielmaa kirjoittaessani keväällä 2020 yhteiskunnassa eletään aikoja, joita ei ole Suomessa nähty, saati koettu sitten talvi- ja jatkosodan. Poikkeusolojen julistaminen *Korona*-viruksen maailmanlaajuisen leviämisen jälkeen on saanut kansallisella tasolla sellaiset mittasuhteet, että valtioneuvoston asetuksella on otettu käyttöön valmiuslain (29.11.2011/1552) säädöksiä. Tällä hetkellä valtion viranomaistahojen suullisissa ja kirjoitetuissa puheissa käytetään vahvoja ilmauksia ja veloitetaan kansalaisia toimimaan käyttöönotettujen säännösten nojalla monin eri tavoin, muun muassa välttämään oleskelua julkisilla paikoilla ja olemaan kokoontumatta yli 10 hengen tilaisuuksiin. Ravintolat on määrätty suljettavaksi ja Uudenmaan alueelle on asetettu liikkumisrajoituksia, joita poliisi valvoo fyysisin tarkastuspistein.

Nämä esimerkit ovat vain murto-osa niistä vahvoista teoista ja sanoista, joita on poikkeusoloissa käytettävän erityislainsäädännön aikana mahdollista esittää käytännössä niin, että niiden olomassaoloa ja totuutta ei juurikaan kyseenalaisteta ja kyseenalaistettunakin esitettyjen totuuksien noudattamisvelvollisuus on silti vahva. Erityisesti poikkeusoloissa viranomaisten intressinä ja tavoitteena saattaa olla korostaa kansalaisten velvollisuutta kuunnella ja noudattaa totuutena lähes kaikkea viranomaiselta tullutta tietoa, sen sijaan, että kansalaiset taipuisivat uskomaan ”valeutisten”, some-propagandan tai populistiseksi luokiteltavan totuuden valtaa. Poikkeusoloissa viranomaiset voivat jopa pyrkiä kontrolloimaan muuta kuin itsensä esittämää tietoa.

Vallitsevassa tilanteessa on selvästi tunnistettavissa, että valtion auktoriteetit käyttävät puheessaan välitöntä valtaa suhteessa kansalaisiin ja organisaatioihin. Jo pelkästään hallituksen antama kehoitus toimia jollain tavalla ilman varsinaista lakisidosta saa kansan liikehtimään. Valtiollisten auktoriteettien kielellistä vallan käyttämistä ja vallan luomista tapahtuu luonnollisesti yhteiskunnassa myös niin sanotuissa normaalioloissa, mutta tällöin valtaa kuvaavien kielellisten ilmausten eli diskurssien olemassaoloa ja totuutta voidaan tarkastella ihmisille luonnollisemmasta positiosta käsin. Esitettyä totuutta voidaan tutkia huomattavan paljon kriittisemmin niin, että todeksi esitetyn asian kyseenalaistaminen ja haastaminen on luontevampaa.

Vallan käyttämiseen liittyvän puheen ja tekstin suhde toisiinsa on aina kiehtonut minua. Tämänhetkiset poikkeusolot ja siihen liittyvät diskurssit ovat herätelleet minua tässäkin tutkielmassa uusin tavoin. Kielenkäytämällä ja sanallistamisella saadaan monimerkityksellisiä vivahteita ja lukuisia eri tulkinnan vaihtoehtoja, myös sellaisissa arkielämän asioissa, joissa kaikki tuntuu hyvin yksinkertaiselta, annettulta ja itsestään selvältä.

Oma viranomaistaustani puolustus- ja poliisihallinnossa on innoittanut minua tarkastelemaan esitettyjä ”totuuksia” yhä enenevässä määrin kriittisesti. Kriittisyyden sisäinen liekki on saanut minut pohtimaan, miten asioiden olemassaolo ja totuudellisuus rakennetaan ja hyväksytetään yhteiskunnallisissa rakenteissa ja toiminnoissa.

Viranomaistahot tuottavat valtavasti yhteiskuntatoimintoja ohjaavaa tietoa omassa auktoriteettiin sidotussa positiossaan, jota voidaan pitää helposti annettuna totuutena. Aivan kuten vanhemman sana on totuus lapselle, kokemusasiantuntijana toimivan opettajan opit oppilaalle tai mikseipä vain oikeana tietona esitetty viranomaisen työssään käyttämä arkipuhe (esimerkiksi ”no senhän sanoi poliisi, eihän poliisi valehtelisi”) tai uutinen kymmenen uutisten uutisvirrassa. Kaikki nämä voivat siirtyä hyvin vahvana perimätietona eteenpäin ja rakentaa itsessään todellisuutta ympärillämme. Annettujen ja itsestään selviltä tuntuvien totuuksien rakentumisen kyseenalaistaminen ja kriittinen tarkastelu ohjasivat minut tekemään kriittistä diskurssitutkimusta tässä pro gradu -tutkielmassa.

Valtiollisessa auktoriteetti-positioissa esitettyyn totuuteen liittyy yleensä laki tai muu valtiollisen vallan legitimoinnin kehys. Kuten yllä totesin, poikkeusoloissa julistetuissa ja esitetyissä totuuksissa on eri ”vallansävy” ja vallanvipu kuin normaalioloissa. Poikkeusoloissa vallankäytämisen legitimiteetti korostuu ja viranomaisen käyttämät diskurssit perustellaan vahvoin sanankääntein, tällöin ne ovat kansalaisellakin ”helpompi niellä”.

Valtiolliset viranomaiset toimivat lähtökohtaisesti lakiin tukeutuen. Viranomaisen lainkäytössä niin hallintomenettelyjen kuin oikeuskäytäntöjenkin osalta on totuttakin puhumaan lainkäyttämisestä ja sen noudattamisesta, mutta myös tulkinnasta. Lait ovat itsessään diskurssien kokonaisuuksia, jotka rakentavat velvoitteillaan ja rangaistussäätelyillään yhteiskunnallista sosiaalista todellisuutta, eli sitä todellisuutta, jossa ihmiset elävät ja toimivat arjessa. Lait ja lainkäyttäminen voi olla yksi sosiaalisen todellisuuden rakentumisen linssi, jonka kautta sosiaalisen todellisuuden rakentumista

voidaan tarkastella, mutta yhtä lailla esimerkiksi ihmisten välisessä kanssakäymisessä, kehollisessa ilmaisussa tai dialogiin perustuvissa diskursiivisissa käytännöissä ja esityksissä rakennetaan sosiaalista todellisuutta.

Tässä tutkielmassa ymmärretään lainsäädännön luoma velvollisuus viranomaiselle luoda tahollaan sosiaalista todellisuutta omalla diskursiivisella toiminnallaan. Diskursiivinen toiminta tuodaan tässä tutkielmassa laintulkinnan tasolta lähemmäs käytäntöä tarkastelemalla sosiaalisen todellisuuden rakentamisen ”välineenä” viranomaisen luomaa strategiaa ja siellä esitetyjä henkilötoimijuuksia. Tutkielmassa nojataan Foucault`n valtakäsityksen tieteenteoreettisiin lähtökohtiin, joiden avulla tutkitaan valtiollisen organisaation vallan käyttämistä henkilöihin liittyvien toimijuuksien luomisessa ja perusteluissa.

## 1.2 Strategiatekstit johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa

Michel Foucault`n mukaan valta on kaikkialla. Valta on abstrakti kokonaisuus, joka ei kiinnity varsinaisesti mihinkään. Foucault`n mukaan valta ei edusta itsessään mitään instituutiota, eikä se omaa täysin selkeää rakennetta, valta on enemmänkin strategia luonteeltaan. Valta on kuitenkin sellaista toimintaa, joka kohdistuu johonkin tai joihinkin ihmisiin ja heidän toimintaansa. Valtaan liittyy aina valtasuhteet. Valtasuhteissa valta aktualisoituu eli tulee todeksi, kun sitä harjoitetaan. Yleisesti vallan harjoittamista on, kun jokin taho/henkilö pyrkii tiettyyn tavoitteeseen tai toimintaan. (Foucault 2010; Kusch 1993; Fraser 1989; Väliaverron 1993; Helen 2016.)

Tutkielmani aiheeseen, tutkimusmetodiikkaan ja teoreettisiin lähtökohtiin liittyen on tunnistettavissa kolme aiemman tutkimuksen elementtiä, jotka ovat diskurssit, Foucault & valta ja henkilöihin liittyvä toimijuus. Johtamis- ja organisaatiotutkimuksen alalla on tehty laajasti diskurssitutkimusta (mm. Hardy 2004; Caldwell 2007; Vaara & Sorsa & Pälli 2010; Vaara & Tienari 2008; Mantere & Vaara 2008). Michel Foucault`n valtakäsitykseen ja vallan käyttämiseen liittyvää tutkimusta on tehty yhtä lailla varsin runsaasti ja monista eri lähtökohdista (mm. Bevir 1999a; Power 2011; Allen 2002). Toimijuuksia ja niiden osuuksia sosiaalisissa rakenteissa on tutkittu kattavasti yhteiskuntatieteissä ja erityisesti politiikan ja sosiologisen tutkimuksen piirissä (mm. Musolf 2003; Bevir 1999b).

Tutkielmassa ollaan kiinnostuneita tekstuaalisesti esitettävästä vallan käyttämisestä ja sen ilmentymisestä. Tämän tutkimusnäkökulman lähestymiseen antavat loistavat puitteet viranomaisen tuottamat strategiatekstit. Strategiateksteissä käsiteltävää valtaa ja vallan käyttämistä strategiatekstien kautta on tutkittu monin eri tavoin johtamis- ja organisaatiotutkimuksen kentällä (mm. Hardy & Thomas 2014; Vaara 2010; Pälli & Vaara & Sorsa 2009; Vaara & Sorsa & Pälli 2010; Hardy 2004).

Huomionarvoista on, että esimerkiksi Pälli & Vaara & Sorsa (2009) esittävät, että strategioiden osalta on tehty vain vähän systemaattista analyysia. Tätä tutkimusaukkoa Pälli ym. (2009) ovat paikanneet tutkimalla muun muassa genrejä ja niiden rakentumista Lahden kaupungin virallisessa strategiassa. Vaara (2010) kuvaa, että strategioiden diskursiivisia piirteitä on kartoitettu, mutta siitä huolimatta niin sanotun kielellisen käänteen mahdollisuuksia ja potentiaalia ei ole realisoitu täysin. Strategioiden tutkimuksen ja strategioiden kautta välittyvän vallan tutkimuksessa on paljon mahdollisuuksia ja tutkittavaa. Vaara kuvaa myös, että erilaisten diskursiivisten tutkimustapojen hyödyntämisen kautta strategioiden ymmärtämistä sosiaalisina ja yhteiskunnallisina ilmiöinä voidaan laajentaa ja syventää, yhdessä strategioihin liittyvien organisaatiollisten aktiviteettien ja käytäntöjen kanssa. (Vaara 2010, 30.)

Hardy (2004) esittää, että diskursiivinen tutkimus on erinomainen keino tutkia organisaatioiden tuottamissa teksteissä toimijoiden identifioimista ja sitä, miten diskurssit tuottavat organisaatioissa elämää. Hardy & Thomas (2012) esittävät, että diskursiiviset ja materiaaliset käytännöt voimistavat sellaisten objektien ja subjektien tuottamista, jotka ovat linjassa strategioiden kanssa.

Näistä aiemman tutkimuksen huomioista innostuneena löysin oman paikkani tutkimuskeskustelujen joukosta. Tutkielman tavoitteena on osallistua diskurssien ja sosiaalisen konstruktivismin tutkimuksen moninaiseen perinteeseen kriittisellä tutkimusotteella. Kontribuutioni johtamis- ja organisaatiotutkimukselle löytyy strategiateksteissä tapahtuvan vallan käyttämisen tutkimisesta. Osallistun tutkimuksellani johtamis- ja organisaatiotutkimuksen alueella strategiatekstejä ja niissä esiintyvää vallankäyttämistä tutkivaan tutkimuskeskusteluun (mm. Vaara & Sorsa & Pälli 2010; Vaara 2010; Hardy 2004 & 2012; Mantere & Vaara 2008). Tutkimusmetodina käytän kriittistä diskurssianalyysiä, jota on käytetty aktiivisesti diskurssitutkimuksen alalla noin 1990-luvulta lukien (ks. esim. Wodak & Meyer 2009; van Dijk 1993).



Tutkielman teemassa vallan käyttämisen instanssina toimii valtion strategiseen ohjausjärjestelmään kiinnittynyt poliisihallinto ja sen toimintaa ohjaava strategiateksti. Pyrin rikastuttamaan aiempaa tutkimuskeskustelua tuomalla esille uusia analyysihavaintoja ja tulkintoja valtiollisen instanssin strategiatekstissä käyttämän vallan muodoista siinä, miten henkilöihin liittyviä toimijuuksia rakennetaan ja luodaan todeksi.

### 1.3 Tutkimuskysymys ja käytettävä aineisto

Tässä tutkielmassa käsiteltävän aiheen ja käytettävän aineiston rajaus syntyi arkihavainnon kautta huomattessani, että vallitsevassa poliisin ennalta estävän työn strategiassa ei puhuttukaan enää niinkään syrjäytyneistä henkilöistä, vaan henkilöitä kuvaaviin toimijuuksiin oli tullut uusi lisäys. Perinteisesti syrjäytyneisiin ja rikoksen tekijöihin liittyvää diskurssia oli alettu kuvata huolta aiheuttavat henkilöt (HAH) diskurssilla. Henkilötoimijuuden ilmaisussa oli tapahtunut selvä havaittava muutos. Kuvaan aineistoesimerkissä 1 katkelman siitä, miten huolta aiheuttava henkilö esitetään uusimmassa poliisin ennalta estävän työn strategiassa.

Aineistoesimerkki 1:

*”Huolta aiheuttavalla henkilöllä tarkoitetaan yksilöä, jonka käyttäytymisen tai elämäntilanteen suhteen on herännyt erityinen huoli, joka vaatii lisäselvityksiä. Huolta aiheuttavan henkilön auttamiseksi ja tilanteen hallintaan ottamiseksi tarvitaan usein eri viranomaisten yhdessä tekemiä, rikoksia ennalta estäviä toimenpiteitä paikallisella tasolla.”* (Sisäministeriö 2019a, 22.)

Havainto tempaisi mukaansa ja jatkoperehtymisen jälkeen huomasin, että – todellakin – sisäministeriön aiemmissa strategioissa ei ollut löydettävissä vastaavaa mainintaa HAH-käsitteestä, myöskään suoraan verrannollista vastaavaa toimijuutta ei ollut aiemmin esitetty. Sen sijaan usean luennan perusteella oli todettavissa, että aiemmin käytössä olivat haavoittuvien ryhmien ja uhri- ja tekijä-toimijuuksiin sidotut diskurssit, kuten aineistoesimerkissä 2 on nähtävissä.

## Aineistoesimerkki 2:

*”Monimuotoisen syrjäytymisen aiheuttamaa turvattomuutta ehkäistään [...]. Syrjäytyminen ja huono-osaisuus uhkaavat kasautua. Niiden heijastumia ovat myös radikalisoituminen ja poliittisten järjestelmien toiminnan ongelmat [...]. Syrjäytymisen aiheuttamaa turvattomuutta torjutaan ennalta ehkäisevästi [...]. Suomen keskeisin sisäisen turvallisuuden haaste on laajeneva, monimuotoinen syrjäytyminen. Se lisää yhteiskunnallisten häiriöiden riskiä ja määrittelee suurelta osin turvallisuusviranomaisten tuottaman reaktiivisen palvelun tarpeen. Radikalisoituminen ja ääriliikkeiden voimistuminen ovat monimuotoisen syrjäytymisen äärimmäisiä seurauksia.” (Sisäministeriö 2017, 14, 17, 22, 29.)*

*”Rikoskierteeseen ajautuminen estetään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Erityisesti kiinnitetään huomiota haavoittuviin ryhmiin, kuten lapsiin ja nuoriin. Uhri ja tekijä ohjataan tarpeellisten ennalta estävien palveluiden piiriin.” (Sisäministeriö 2014, 5.)*

Mielenkiintoni suuntautui toimijuus- diskurssissa tapahtuneen muutoksen kautta siihen, mitä HAH-toimijuus on muuttanut tai korvannut ja miten auktoriteettiin sidotussa ja ns. institutionaalisesti annetussa subjektipositiossa sisäministeriö käyttää valtaa tuottamissaan asiakirjoissa ja julkaisuissa.

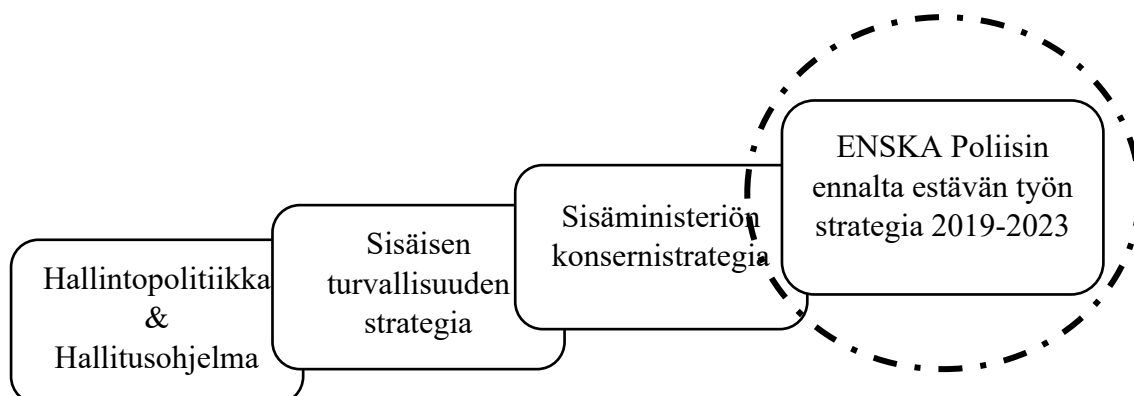
Mielenkiintoni suunnassa muodostin tutkielman tutkimuskysymyksen seuraavasti:

*- Miten HAH-toimijuus rakennetaan todeksi poliisin ennalta estävän työn strategiassa?*

Aineistona toimi luonnollinen jo olemassa oleva kirjallinen aineisto, joka koostuu sisäministeriön strategia-asiakirjasta. Aineisto liittyy poliisin ennalta estävän toiminnan strategiseen ohjaukseen. Tutkimusaineisto rajattiin koskemaan vain poliisitoimen ennalta estävän työn strategia asiakirjaa, jossa käsitellään huolta aiheuttava henkilö- toimijuutta. Rajauksella saavutettiin diskurssitutkimuksen laajuuteen suhteutettuna siedettävän kokoinen ja käsiteltävä aineistokokonaisuus, säilyttäen kuitenkin riittävä määrä analyysiyksiköitä luotettavan analyysin lähtökohdiksi. Esitän kuviossa 1 tutkimusaineistoni sijoittumisen valtion strategisessa johtamisjärjestelmässä. Tutkimuksessa käytetty aineisto koostui yhteensä 44 sivusta.

Tutkimusaineisto eriteltyinä:

- ENSKA Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019-2023



Kuvio 1. Poliisin ennalta estävän toiminnan strategisen ohjauksen tasot ja tutkimusaineiston positio strategisessa ohjausjärjestelmässä.

#### 1.4 Tutkielman rakenne

Tutkielman kirjoitusasussa ja -sävyssä lukija voi löytää erilaisuutta, värikkyyttä, ehkä jopa sanaleikinomaista rikkautta. Gilmore & Harding & Helin & Pullen (2019) esittävät, että tutkimuskirjallisuudessa on alettu käydä avoimempaa keskustelua eritavoin kirjoittamisesta ja ”vähemmän abstraktimman”- tavan mukaisesta tieteellisestä kirjoittamisesta. Tutkijat esittävät, että pienestä erilaisuudesta voi seurata luovuuden ”purske”, mikäli akateemikot voisivat päästää irti liiallisista tieteellisyyden sidoksista, joita perustellaan perinteisesti objektiviteetilla, rationaliteetilla ja kirjoittajan henkilökohtaisen jäljen häivyttämällä tekstistä. (Gilmore ym. 2019, 5.)

Tekstissä tunnistettava erilaisuus on jätetty osin tarkoituksella, osin tahattomasti tekstin sisälle. Sanon tämän siksi, että opinnäytteenä tehtävä tutkimustyö on yksilöllinen kehitysmatka opiskelijana, mutta myös ihmisenä henkilön oman identiteettityön kautta – näin on käynyt myös tässä tutkielmassa. Lukija voikin löytää tekstin sisältä eri vaiheita ja huomata sävyjä kirjoittajan muuttuneesta käsityksestä ja kypsyyden muutoksesta työn eri vaiheisiin liittyen.

Tutkijana ja kirjoittajana kirjallista esitystapaani voi luonnehtia lyhyeksi ja ytimekkääksi, pyrin olemaan taipumatta ”jargonin tielle” tekemällä tekstistä liian abstraktia. Tavoitteenani on esittää tutkielmassa käsiteltävät asiat (keskeiset käsitteet, tutkimusmetodologia, teoreettinen jäsenys ja tutkimustulokset ym.) luettavalla ja ymmärrettävällä tavalla, samalla

kunnioittaen käytettävien lähteiden arvoa ja tieteellistä rikkautta. Tällä tavoitteella olen asettanut itselleni tutkimuksen luotettavuuden tarkastelua rikastuttavaksi tekijäksi sen, että mahdollisimman moni lukija voisi ymmärtää tutkielmassa käsiteltyjä asioita ja täten osallistua arvioimaan tutkielman laadullisuutta. Siitä huolimatta, että pyrkimykseni on esittää asiat helposti ja ”maallisesti” ymmärrettävästi – mikä ei missään nimessä ole itsestään selvyys tieteenpiireissä – en kuitenkaan tingi niistä periaatteista, jotka tiedeyhteisössä tunnetaan *hyvinä tieteellisinä käytäntöinä*.

Tutkielman rakenteessa olen pyrkinyt noudattamaan hyvää loogista etenemistapaa, jolloin asiat pääsevät rakentumaan ja tukeutumaan aiemmin esitettyjen asioiden ”päälle”. Kuten vanha sanonta sanoo, että ”Elefanttikin syödään pala kerrallaan”, samaan periaatteeseen olen sitoutunut tässäkin tutkielmassa. Rakenteessa olen pyrkinyt huomioimaan, että lukija voi halutessaan lukea vain jonkin tietyn pääluvun ja saada silti ymmärrettävän kuvan tutkielman aiheesta ja kokonaiskuvasta.

Tutkielma rakentuu viidestä pääluvusta. Johdannossa esitellään työn tausta ja tavoite, kiinnittyminen aiempaan tutkimuskeskusteluun ja tutkimuksessa käytetty tutkimusaineisto.

Luvussa 2 esitellään tutkielman kannalta tärkeimmät käsitteet sekä teoreettinen viitekehys suhteessa asetettuun tutkimuskysymykseen ja tutkielman tavoitteeseen nähden. Keskeisiä käsittekokonaisuuksia tutkielmassa ovat; Huolta-aiheuttava henkilö (HAH), diskurssi, valta, CDA, faktuaalistamisstrategia, strategia-asiakirja, toimijuus, totuusarvo, argumentaatio, valta ja vallankäyttäminen.

Luvussa 3 huomio kiinnittyy tutkielmassa käytettyyn diskurssitutkimuksen tutkimusmetodologiaan ja diskurssien tieteenteoreettiseen taustaan. Luvussa tarkastellaan lisäksi tutkijan positiota suhteessa tutkimuksen metodologisiin periaatteisiin ja kuvataan tutkimuksessa käytetyn kriittisen diskurssitutkimuksen yleisimmät periaatteet, aineistonanalyysin teoreettinen tausta sekä tutkimuksen toteutuksen periaatteet.

Luvussa 4 esitetään tutkimusaineiston analyysin tuloksia tulkintakehyksenä käytettyjen faktuaalistamisstrategioiden suunnassa. Luvussa 5 tutkimustuloksia tarkastellaan kokonaisvaltaisesti hyödyntämällä tutkielman metodologista ja teoreettista jäsenystä, samalla vastaten asetettuun tutkimuskysymykseen. Luvussa käydään myös keskustelua tutkimuksen yhteydestä aiempaan tutkimukseen ja esitetään tutkielman kokonaisuudesta esille nousseita tutkijan yhteiskunnallisia huomioita. Lisäksi luvussa arvioidaan tutkimuksen eettisyyttä.

## 2 TUTKIELMAN TEOREETTINEN JÄSENNYS

Teoreettiset viitekehykset voivat olla monenlaisia. Usein niillä luodaan vakuuttavuutta ja perustelua sille, että tutkija ymmärtää ja hallitsee tutkittavaan ilmiöön liittyvän teoreettisen taustaymmärryksen. Moisander & Valtonen (2006) kuvaa, että tutkimuksen teoreettisissa osissa ei ole syytä vaalia kaikkea. Missään nimessä mukaan ei tule ottaa kaikkea teoreettista esitystä mikä vaikuttaa ”vaikuttavalta”, vaan tuoda näkyväksi ne asiat, jotka ovat relevantteja tutkimuksen aiheessa ja sen tutkimuskysymyksen asetteluun liittyen. Onkin tärkeää ymmärtää, että teoreettisen osat eivät tuo vain teoreettista kehystä, jota ikään kuin testataan empiirisellä aineistolla, vaan teoreettiset osat toimivat empiirisen aineiston ja siihen liittyvän todellisuuden arvioinnin apuvälineenä. (Moisander & Valtonen 2006, 177-178.)

Olen rakentanut tutkielman teoreettisen jäsennyksen Moisanderin & Valtosen (2006) yllä kuvatun kuvauksen inspiroimana siten, että teoreettista jäsennystä voidaan käyttää tutkimusaineistosta tehtyjen analyysitulosten ja niistä löydetävän sosiaalisen todellisuuden rakentumisen arvioinnin apuvälineenä. Tässä luvussa esittelemäni teoreettiset osat kuvaavat siis tutkimusaineiston sijaintia tutkimusaiheen todellisuuskontekstissa, eli millaisiin vallan käyttämisen ja rakentumisen teoreettisiin lähtökohtiin valtiollinen instanssi nojaa tietäen tai tietämättään, kun vallankäyttäjä luo HAH-toimijuudesta totta.

Kuvaan ensimmäisenä valtion strategisen ohjausjärjestelmän ”peruseriaatteen”, koska strateginen ohjausjärjestelmä luo tutkimusaineistolleni vallan käyttämisen jatkumon. Lukijan on näin ollen tärkeä tietää, millaisia asioita on ollut ennen kuin tutkimusaineistossani esitetty totuus on viranomaisen toimesta luotu tai muodostunut todeksi. Toiseksi kuvaan Michel Foucault'n valtakäsityksen teoreettisia lähtökohtia, joita hyödynnän vallan ilmentymisen linssinä. Kolmantena tässä luvussa kuvaan, miten ymmärrän ja hyödynnän tutkielmassa esiintyvät muut keskeiset käsitteet, joita ovat argumentointi, totuusarvo ja toimijuus.

## 2.1 Valtion strateginen ohjaus poliisin ennalta estävässä työssä

Tämän tutkielman osalta keskeisessä roolissa valtion strategiseen ohjaukseen liittyen on alaluvussa 1.3 esittelemäni tutkimusaineistoon liittyvä rajausta (ks. kuvio 1) ja tutkimusaineiston positio suhteessa strategisen ohjauksen tasoihin. Hyväksyn taustaoletuksena sen, että organisaatiot ovat kompleksisuutensa ja dynaamisen luonteensa vuoksi vaikeasti havainnoitavia tutkimusyksiköitä (ks. esim. Alvesson & Kärreman 2007, 1268). Huomionarvoista tässä yhteydessä on se, että tutkimuksessa käsiteltäväksi rajaamani aineisto on lopulta hyvin tarkkaan valikoitu pala isosta strategisesta ohjausjärjestelmästä, jonka osien verkottuneisuus toisiinsa diskurssitutkimuksen näkökulmasta on äärimmäisen laaja ja kompleksinen.

Tutkimusaineistossani esiintyvät käsitteet *ennalta ehkäisevä työ* ja *ennalta ehkäisevä toiminta* voivat tuntua lukijalle samoilta asioilta, joilla on vain semanttinen ero suhteessa toisiinsa. Poliisin ennalta ehkäisevän työn strategiassa (Sisäministeriö 2019a) käsitteiden ero kuvataan, että *ennalta estävällä toiminnalla* tarkoitetaan kokonaisuutta, johon sisältyy *ennalta estävää työtä*. Itse *ennalta ehkäisevä työ* tarkoittaa käytännön työtä, jolla ei-toivottuja tapahtumia ja kehitystä ennalta ehkäistään poliisin toimesta. (Sisäministeriö 2019a, 14.)

Ennen *poliisin ennalta estävän työn strategiaa* on luotu useita eri strategisia tasoja, joilla kaikilla on vähintään välillinen yhteys toisiinsa. Diskurssitutkimuksessa tätä yhteyttä voidaan kuvata intertekstuaalisuuden ja interdiskursiivisuuden käsitteiden kautta (ks. alaluvut 3.3.1-3.3.2). Strategisen ohjausjärjestelmän tasot rakentuvat väistämättä toistensa päälle ja osin toistensa rinnalle, muodostaen ilmausten jatkumoa ja toisiinsa kytkeytyneitä merkityssysteemejä ja konteksteja. Strategioiden ”kaiut” näkyvät toisissa strategioissa. Tämän tutkielman tarkan aineistorajaukseen perustuvan tutkimuskysymyksen mukaisesti olemme kiinnostuneita siitä, miten poliisin ennalta estävän työn strategiassa on perusteltu ja vakuutettu HAH-toimijuuden olemassaolo. Tässä vaiheessa voimme tunnistaa, että HAH-toimijuuden rakentumisen historiaa voitaisiin tutkia diskurssitutkimuksen näkökulmasta myös huomattavasti laajemmin esimerkiksi koko strategisen ohjausjärjestelmän tasot huomioon ottaen. Tässä tutkielmassa pitäydytään kuitenkin maltillisemmalla tutkimuksen laajuudella. Kuvaan seuraavaksi yleisellä tasolla valtion strategisen ohjausjärjestelmän pääperiaatteita, jotta rajaamani tutkimusaineiston sijainti ja vaikuttavuus valtion strategisen ohjauksen järjestelmässä on paremmin ymmärrettävissä.

Eduskunta, valtioneuvosto, tasavallan presidentti, riippumattomat tuomioistuimet ja valtionhallinto sekä muu julkinen hallinto muodostavat yhdessä Suomen valtion keskeisen hallintorakennekokonaisuuden. Valtiohallinto koostuu valtion keskus-, alue-, ja paikallishallinnosta. Valtion keskushallinto rakentuu ministeriöistä ja niiden alla toimivista valtakunnallisista virastoista ja laitoksista. Kaiken kaikkiaan eri ministeriöitä on 12 kappaletta ja keskushallintoon kuuluvia organisaatioita noin 90. Aluehallintoviranomaisina toimii kuusi aluehallintovirastoa (AVI) sekä 15 elinkeino-, liikenne-, ja ympäristöasioihin keskittynyttä keskusta (ELY). Paikallishallinnon viranomaisina toimivat 11 erillistä poliisilaitosta, 22 ulosottovirastoa ja 15 työ- ja elinkeinotoimistoa. Muuhun julkishallintoon kuuluvat kunnat ja niiden harjoittama kunnallishallinto, välillinen julkinen hallinto ja kirkollishallinto. Välillistä julkishallintoa ovat mm. Suomen Pankki, yliopistot ja Työterveyslaitos sekä erikseen lainsäädännössä julkista tehtävää hoitavat eri yhteisöt, laitokset, säätiöt ja yksityiset henkilöt. Strategisen ohjausjärjestelmän juuret esitetään hallintopolitiikan periaatteissa, jonka mukaan hallintopolitiikalla turvataan julkisen hallinnon toimintakyky ja sovitetaan yhteen eri tahojen (poliitikot, virkamiehet, kansalaiset, elinkeinoelämä yms.) näkökantoja. Hallintopolitiikalla varmistetaan muun muassa, että organisaatorakenteita, ohjausjärjestelmiä ja eri hallinnon toimintoja arvioidaan säännöllisesti, hallituksella on mahdollisuus johtaa maata ja että tarve äkkinäisiin ennakoimattomiin rakenneuudistuksiin vähenee. Hallintopolitiikka yhdessä hallitusohjelman kanssa muodostavat strategisen suunnittelun perustan, jonka päälle valtiohallinnon muut osat rakentavat omissa toimivaltuudessaan alastrategioita. (Valtiovarainministeriö 2020a & 2020b; Sisäministeriö 2020a.)

Poliisia koskevan ennalta ehkäisevän toiminnan strategisen ohjauksen periaatteet määritellään sisäministeriön sisäisen turvallisuuden strategiassa, jota edelleen tarkennetaan sisäministeriön konsernistrategiassa. Sisäisen turvallisuuden strategiassa esitetään tiekartta, jonka avulla Suomesta on tarkoitus tulla hallitusohjelman visiossa tavoitellusti maailman turvallisimaksi maaksi. Sisäisen turvallisuuden strategian päätavoitteina ovat muun muassa, että syrjäytymisen aiheuttamaa turvattomuutta torjutaan ennalta estävästi, turvallisuusympäristöä analysoidaan ja sen muutoksia ennakoidaan, turvallisuusrakenteet ja -prosessit ovat tehokkaita ja vaikuttavia ja yksilön ja yhteiskunnan kriisinkestokykyä ylläpidetään ja parannetaan. Sisäisen turvallisuuden strategiassa tunnistetaan lähivuosina vaikuttavia muutosvoimia, joita ovat muun muassa äärioliikkeet ja -ideologiat, monimuotoinen polarisaatio, arvojen sirpaloituminen ja maahanmuuton

turvallisuusvaikutukset. Sisäisen turvallisuuden strategian toimenpiteet esitetään toteutettavaksi laajassa yhteistyössä keskittymällä niihin ilmiöihin, joissa riskit arjen turvallisuudelle ovat kasvaneet tai joiden voidaan arvioida lähitulevaisuudessa aiheuttavan haittaa yhteiskunnassa. Toimenpidekokonaisuuksia esitetään yhteensä kahdeksan, jotka ovat toimivaltuudet ja suorituskyky, analysointi ja ennakointi, arjen turvallisuus, osaaminen ja kriisinsietokyky, turvallisuuden innovaatiot, turvallisuuden ohjaus, maakuntien ja kuntien työ sekä seuranta. Sisäministeriön konsernistrategiassa määritellään, että viranomaiset tunnistavat uhkaavat ilmiöt ja kyvyn reagoida niihin, tavoitteena ennalta ehkäistä mahdollisimman monta rikosta ja onnettomuutta sekä torjua yleistä järjestystä ja turvallisuutta sekä yhteiskuntarauhaa vaarantavaa toimintaa. (Sisäministeriö 2017 & 2019b & 2020b.)

Poliisin ennalta estävän työn strategia on sisäministeriön konsernistrategian jatkumo, jolla hallinnon alan strategiset tavoitteet tuodaan lähemmäs konkretiaa poliisitoimeen liittyen. Poliisin ennalta ehkäisevän toiminnan legitimointi tulee poliisin laissa (poliisilaki 872/2011) säädetyistä tehtävistä pitää yllä yhteiskuntarauhaa ja ihmisten turvallisuutta, turvallisuuden tunnetta ja luottamusta poliisiin puuttamalla ennalta ja varhain sellaisiin asioihin ja tapahtumiin, jotka voivat heikentää turvallisuutta. Toiminnan tuloksellisuuden ja tavoitteellisuuden hallinnassa korostuu strateginen ohjaus ja muun muassa organisaation sisällä kaikki tasot huomioonottava ja toimintaa tukeva esimiestyö, ammatillinen osaaminen ja valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten tulostavoitteiden asettaminen, seuranta ja raportointi. (Sisäministeriö 2019a.)

## 2.2 Foucault`n valtakäsitys

Ranskalainen filosofi ja historioitsija Michel Foucault on useimmille vallan tematiikkaan vihkiytyneille henkilöille tuttu henkilö, sanoilla leikitellen voisimme todeta, että Foucault`n kontribuutio vallan tutkimukselle on *valtava* (ks. esim. Hinde 1996, Foucault 1975 & 1972; Eribon 1993). Foucault ei koskaan esittänyt mitään selkeälinjaista ”valtaoppia” tai teoriaa, jolla hän olisi kuvannut, miten valta tapahtuu. Foucault`n kontribuutio vallan tutkimiselle on huomattavasti abstraktimpi ja tulkinnallisempi, kuin ehkä joissain muissa vallan teoreettisissa lähtökohdissa. Foucault`n etuna voitaisiin sanoa olevan näkemys siitä, että valta on aina diskursiivista. Hänen valtakäsityksensä mukaan valta on eräänlainen jatkuva strateginen peli, jossa valtasuhteita tuotetaan, legitimoidaan ja uusinnetaan jatkuvasti.



Vallassa ei siis ole kyse mistään suljetusta pelistä, joka alkaa ja loppuu tai, jossa olisi voittaja ja häviöjä. (Kusch 1993; Fraser 1989; Väliaverron 1993.) Foucault`n teoreemia vallasta ja vallan käyttämisestä on hyödynnetty laajasti yhteiskuntatieteellisessä ja humanistisessa tutkimuksessa. Foucault`n esityksistä on tehty laajasti erilaisia tulkintoja ja Foucault`n ajatuksia on käytetty monin eri tavoin. (mm. Cronin 1996; Turkel 1990; Deacon 1998; Beer 2017; McKinlay & Pezet 2017.) Tässä tutkielmassa keskeisenä teoreettisena käsitteenä hyödynnän Foucault`laista valtakäsitystä. Kuvaan Foucault`n avulla vallan orientaatiota ja vallan rakentumista organisaation diskursiivisissa esityksissä, jota tutkimusaineistossani edustaa sisäministeriön laatima strategia-asiakirja (ks. alaluku 1.3). Tutkielman diskursiivinen tutkimusote mahdollistaa Foucault`laisen valtakäsityksen teoretisoinnin ja tulkinnan organisaation tuottamassa ja diskursseissa tapahtuvassa vallankäytössä. Seuraavaksi kuvaan Foucault`n valtakäsityksestä ne teoreettiset lähtökohdat, jotka olen tunnistanut tärkeimmiksi ja olennaisimmiksi osiksi tutkielman teoreettista jäsenystä.

### **Foucault`n valtakäsitys**

Kusch (1993) kiteyttää oivallisesti teoksessaan *Tiedon kentät ja kerrostumat* tieteellisessä keskustelussa vakiintuneet yleiset valtasuhteiden osatekijät ja tarkemmin Foucault`n valtakäsitykseen liittyvät keskeiset rakenteet. Kusch (1993) kuvaa vallan rakentuvan valtasuhteen perustasta, valtasuhteen keinoista, vallan käyttämisen alasta, vallan määrästä, vallan laajuudesta, vallan kustannuksista, valtasuhteen vahvuudesta ja valtasuhteen intensiteetistä ja kantamasta.

Valtasuhteen perustan (*base*) muodostavat ne resurssit (mm. taloudelliset resurssit, arvovalta), joita valtaa harjoittava hyödyntää pyrkiessään vaikuttamaan vallan kohteena olevan toimintaan. Valtasuhteen keinot (*means*) ovat ne nimenomaiset toimet (käskyt, uhkaukset ym.), joihin vallankäyttäjät ryhtyy alistaessaan vallan kohdetta. Vallan käyttämisen ala (*scope*) muodostuu toimintojen joukkona, jotka vallankäyttäjät voi resurssien ja keinojen avulla saada vallan kohteen tekemään tai jättämään tekemättä. Vallan määrä (*amount*) toimii todennäköisyyden viitteenä siinä, kuinka todennäköisesti vallan kohde tekee vallankäyttäjän haluamia asioita. Vallan laajuus (*extension*) käsittää yksilöistä koostuvan joukon laajuuden, joita kohtaan vallankäyttäjällä on valtaa. Vallan kustannukset (*costs*) ovat sellaisia kuluja, jotka syntyvät vallankäyttäjälle valtasuhteen luomisesta ja ylläpitämisestä. Vallan vahvuutta (*strength*) kuvaavat ja mittaavat usein ne kustannukset, jotka syntyvät

vallan kohteelle, jos hän kieltäytyy alistumasta valtasuhteeseen. Valtasuhteen intensiteetti ja kantama (*intensity*) kuvaavat sitä kaikkea, mitä vallankäyttäjä voi saada vallan kohteen tekemään ja olemaan tekemättä. (Kusch 1993, 100; ks. myös Foucault 1982.)

Kusch (1993) kiteyttämät vallan osatekijät ovat näkemykseni mukaan hyvä viitekehys vallan rakentumisen vasaralle ja nauloille, eli perustyökaluille ja pohjalle, jolle valtasuhde voi rakentua. Tutkielman teemassa yhdistän Kuschin (1993) kuvaamista osatekijöistä *valtasuhteen perustan, valtasuhteen keinot ja vallan laajuuden* tärkeimmiksi vallan osatekijöiksi tutkittaessa poliisin strategisen ohjausjärjestelmän lopputuotoksena ja vallan välineinä käytettävien strategisten asiakirjojen luomaa ja käyttämää valtaa. Strategioiden tasolla *valtasuhteen perustassa* tunnistan ennen kaikkea arvovaltaehteyteen sidotun vallankäyttämisen, jota käytetään näkyvästi lähes kaikissa viranomaistahon tuottamissa asiakirjoissa. Valtion hallintojärjestelmässä hierarkiassa korkealla toimiva sisäministeriö ja sen alaiset poliisiyksiköt toimivat vahvassa arvovalta-asituksessa suhteessa vallan kohteisiin, eli tavan kansalaisiin nähden. Vastaavasti *valtasuhteen keinot ja laajuus* käytännöllistyvät poliisilain ja muun vastaavan lainsäädännön kautta hyvin nopeasti strategioiden tasolta arkielämän tasolle – teoriasta käytäntöön – kun poliisi toimivaltuuksiensa nojalla alistaa kansalaisen toimimaan valtasuhteen ehtojen mukaisesti poliisitoiminnassa, esimerkiksi rangaistusmääräysmenettelyssä tai ennalta ehkäisevään työhön liittyvän yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvonnassa.

Kusch (1993) täsmentää Foucault'n valtakäsitystä 13-osaisella valtasuhteen määrittelyllä, jonka avulla voidaan kuvata valtasuhteessa olevien tahojen (esim. A ja B) valtasuhdetta toisiinsa. Määrittely on hyvin kaavamainen ja loogisella, jopa vaihtoehdottomalla tavalla kuvattu, mutta siitä huolimatta kuvaava runko valtasuhteen rakentumisen tarkemmalle hahmottamiselle.

Yksilön tai yksilöjoukon A & B välillä vallitsee valtasuhde, jos (ja vain jos) A:n ja B:n välillä on suhde X. 1. Koska X-suhde on olemassa, A:n toiminta määrää B:n mahdollisen toiminnan alaa, 2. A näkee B:n yksilönä, jolla on oma toimijuus ja päätöksentekokyky, 3. B alistuu X-suhteen olemassaoloon siinä uskossa, että avoimessa konfliktissa A tulisi voittamaan, jos B ei alistuisi A asettamiin vaatimuksiin ja odotuksiin, 4. B on vapaa asettumaan X-suhdetta vastaan, 5. X-suhde vallitsee avoimen konfliktin sijaan, 6. X-suhde kytkeytyy A:n ja B:n välisiin muihin suhteisiin (esim. kommunikaatio-, vaihto-, ja sukulaisuussuhteisiin), 7. X-suhteen olemassaolo on riippuvainen A:n tavoitteista (esim. pyrkimyksestä säilyttää

etuoikeus tai kasvattaa etuaan/voittojaan), 8. X-suhde mahdollistaa A:n ja B:n välisen eriarvoisuuden järjestelmän (jota määrittävät mm. traditiot, lait, asema, etuoikeudet, kompetenssit), jota X-suhde vahvistaa (mahdollisesti eroja kasvattaen tai muunnellen), 9. X-suhteen olemassaolo riippuu keinoista, joita A (voi) käyttää valtasuhteen luomisessa ja ylläpitämisessä (esim. sanojen vaikutus, valvontamenetelmät, tarkkailu, säännöt, aseella uhkaaminen, taloudellinen epätasa-arvo), 10. X-suhde on institutionaalistunut tietyllä tavalla tai tietyin määrin, 11. X-suhde on tietyssä määrin rationalisoitu, eli toisin sanoen se on toimiva, varma ja tietoa tuottava ja tietoon kytkeytynyt, 12. X-suhteen olemassaolo sallii muutoksia suhteessa aiempiin valtasuhteen määrittelyn ehtoihin (7-11) ja se on kytkeytynyt muihin A:n ja B:n suhteisiin, 13. X-suhde määrittää ainakin osittain A:n ja B:n identiteettiä. (Kusch 1993, 102; Foucault 1982.)

Foucault`n (1982) mukaan vallan käyttämisessä on kyse tavasta, jolla toiminnot muovaavat toimintaa. Foucault`n mukaan valtasuhdetta voidaan analysoida keskittymällä tarkkaan valittuun ja määriteltyyn instituutioon. (Foucault 1982, 788, 791.) Tässä tutkielmassa valtasuhteen ja vallankäyttämisen instituutioon toimii sisäministeriö ja vallaninstrumenttina poliisin ennalta ehkäisevän työn strategia. Foucault täsmentää (1982, 791), että valtasuhteen analysoinnissa tulisi päästä ”ulos” instituutiosta itsestään. Omassa tutkimuksessani, pyrin tulemaan avoimesti ”ulos” instituutiosta analysoidessani valtasuhdetta, erityisesti diskursiivisen tutkimusotteen ja tarkkaan valitun aineiston avulla. Näin ollen en tutki itse viranomaisinstituutiota, vaan instituution tuottamaa vallan käyttämisen instrumenttia, jona toimii strategia-asiakirja.

Kusch (1993) kiteyttää, että Foucault`laisittain tarkasteltuna valtaa ei omisteta, vaan sitä harjoitetaan. Vallan harjoittamisessa esiintyvät kontrollin, pakottamisen ja manipulaation mekanismit ovat tutkimuksellisessa keskiössä. Foucault`n huomio kiinnittyy siihen, kuinka valtasuhteet tai mekanismit tekevät ihmisistä jotain. Eli miten ihminen muovautuu subjektina ja yksilönä, koska häntä ei voi määritellä eikä ymmärtää ilman häntä muovaamia valtasuhteita. Vallan käyttämisen tulkinta kiteytyy tutkimukselliseen ajatukseen, miten subjekteja muovataan ”vallan vaikutuksen tuloksena”. (Kusch 1993, 108-109, 111.)

Palaan Foucault`n valtakäsitykseen myöhemmin tutkielman johtopäätöksiä koskevassa luvussa 5, jossa tulkiten valtakäsityksen periaatteita ja tutkimusaineistoni analyysin tuloksia siinä, miten tutkimani HAH- toimijuuden totuusarvon rakentumisessa valtiollinen instanssi

käyttää valtaa Foucault`n valtakäsityksen teoreettisiin lähtökohtiin verraten ja pohdin, miten tämä valtasuhde luo toimijuutta.

### 2.3 Argumentointi, totuusarvo ja toimijuus

Tässä alaluvussa kuvaan mitä tutkielmassa esitetyt *argumentointi*, *totuusarvo* ja *toimijuus* käsitteet tarkoittavat teoreettisesti. Tässä tutkielmassa katsotaan, että argumentaatiot toimivat eräällä tavalla totuusarvojen raakamateriaalina, jotka suppiloituvat ja puristuvat erilaisiksi totuusarvoiksi. Argumenteista muodostuneet totuusarvot toimivat toimijuuden rakentumisen ehtoina ja olemassaolon hyväksyttäjinä. Argumentaation ja totuusarvojen suhde toimijuuteen esitetään visuaalisesti kuviossa 2.

#### **Argumentointi**

Argumentointi (argumentaatio) voidaan käsitteellistää todistelevaksi ja perustelevaksi kielenkäytöksi (Kakkuri-Knuutila 1998, 15; Kakkuri-Knuutila & Heinlahti 2006, 23; Siitonen & Halonen 1997, 35). Argumentointi on usein monimutkainen ja ei niin yksiselitteinen prosessi. Argumentointi on vaikuttavuuteen pyrkivää viestintää, jonka avulla vaikutetaan kuulijan tai lukijan suhtautumiseen jossakin asiassa. Usein tavoitteena on vahvistaa haluttua käsitystä tai luoda sellaista. Itse argumentti tarkoittaa jotain väitettä, esitystä tai johtopäätöstä. Argumentti on argumentaation ydin. Jonkin asian esittämisessä tehdään argumentointia erityisesti silloin, kun väitteen esittäminen tarvitsee uskottavuutta. Argumentoinnin tulkinnallisuus on moninaista johtuen sen yhteydestä luonnolliseen kielenkäyttöön, jonka vuoksi argumentti pyritään tekemään todeksi, toteennäyttävien todistein ja esitetyn väitteen yhdistelmän avulla. (Perelman 1996, 16-17; Siitonen & Halonen 1997, 35.) Ymmärrän tässä tutkielmassa argumentoinnin tutkimusaineiston sisäistä maailmaa kuvaavina esityksinä, jotka toimivat perustelevana kielenkäyttönä HAH-toimijuuden todeksi tekemisessä ja totuusarvon luomisessa.

#### **Totuusarvo**

Totuusarvo voidaan määritellä yksinkertaisimmillaan todeksi tai vääräksi, kun laajassa käsityksessä totuusarvo voidaan ymmärtää olevan toden ja väärän välillä mitä vain (Tieteentermipankki 2019, Totuusarvo). Tässä tutkielmassa argumentaatio edeltää totuusarvon syntymistä niin, että totuusarvo saa merkityksensä argumentoinnin

lopputuloksena siinä, miten HAH- toimijuus esitetään ja miten sitä perustellaan aineistossa. Ymmärrän argumentoinnin puheena, jolla rakennetaan ja merkityksellistetään jotain totuusarvoa diskursiivisena yläluokkana. Tutkielmassa analyysin tulkintakehyksenä käytettävät faktuaalistamisstrategiat toimivat jonkin asian todeksi tekemisen vakuuttelun muotoina (ks. esim. Juhila 2016b). Toisin sanoen totuusarvo ymmärretään tässä työssä jonkin argumentoidun kielellisen esityksen lopputuloksena, joka vahvistaa ja perustelee jonkin asian olemassaoloa.

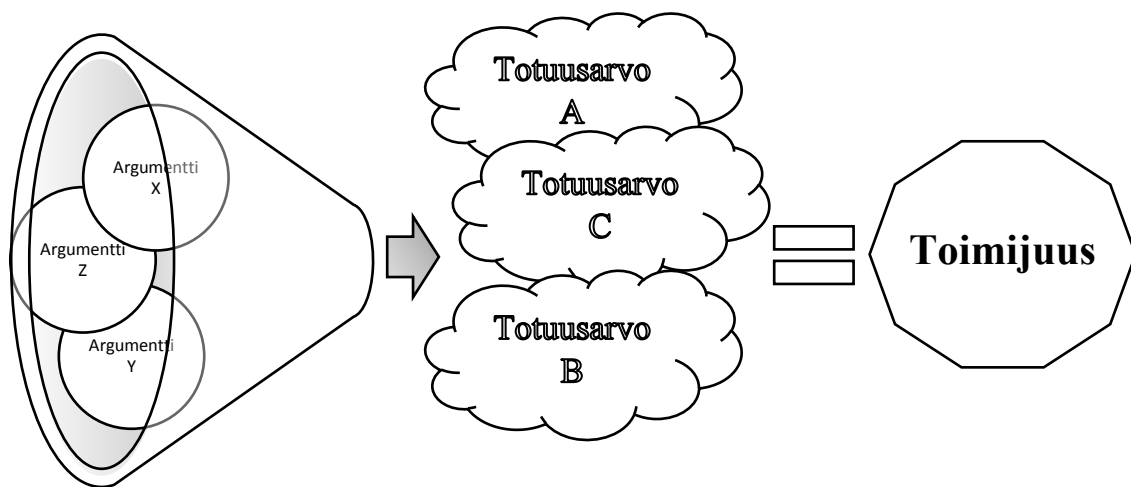
## **Toimijuus**

Käytän tutkielmassa toimijuuden teoreettisena lähtökohtana Anthony Giddensin (1984) ja Michel Foucault'n (mm. 1982, 1975) määrittelyjä toimijuudesta. Giddensin kuvausta toimijuudesta on käytetty paljon yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa ja Giddensin toimijuus toimii tutkielmassa toimijuuden kehona, jota tarkentaa Foucault'n valtakäsitykseen ja valtasuhteiden rakentumiseen liittyvä ymmärrys vallankohteen subjektiivisuudesta toimijoiden välisessä valtasuhteessa (vrt. alaluku 2.2). Giddensin kuvaamassa toimijuuden rakentumisessa voidaan tunnistaa kolme osaa, jotka ovat toimijuus yhteiskunnallisten ilmiöiden ja rakenteiden osana (osat 1 ja 2), joissa yksilöllä on mahdollisuuksia toimia tai olla toimimatta ja yksilön oma tavoitteellinen toiminta (osa 3), mitä hän haluaisi olla ja miten toimia. Giddensin mukaan toimijuuden käytännöt muodostuvat ihmisten rationaalisen toiminnan lopputuloksena siten, että toimijuudessa yhteiskunnalliset rakenteet mahdollistavat, mutta myös rajoittavat yksilön tai yksilöiden muodostaman ryhmän toimintaa ja olomassaoloa. Rakenteet toimivat siis rajoina, mutta myös toiminnan mahdollisuuksina. Rakenteiden olemassaoloa voidaan kuitenkin tarkastella läpinäkyvänä, koska ne ovat erilaisten ihmisten välisten sosiaalisten toimintojen käyttäytymisten ominaisuuksia, jotka syntyvät uudestaan, kuin uusintaen rakenteita ihmisten kantaessa niitä mukanaan arkipäiväisillä toiminnoillaan. (Giddens 1984; Jyrkämä 2008.)

Foucault (1975) kuvaa vastaavasti, että toimijoiden/instituutioiden välisten yhteyksien ja rakenteiden muodostuminen rakentuu ehdollistuen, tiedon toimiessa tahojen välisenä vallanvälineenä (Foucault 1975). Toimijuus kiinnittyy olennaisesti yhteiskunnallisen sosiaalisen systeemin rakentumiseen kuvaamalla yksilön ja yhteiskunnallisten rakenteiden suhdetta ja suhteiden välistä vallan käyttämisen dynamiikkaa jonkin yksilön tai yksilöryhmän kontekstista (ts. näkökulmasta) käsin (Kusch 1993, 102; Foucault 1982).

Toimijuudessa toimijaksi nimeäminen on usein subjektin tunnistamista, kun toimijuuden analysoiminen on vallan analysointia (ks. esim. Ronkainen 2008).

Tässä tutkielmassa ymmärrän toimijuuden HAH-subjektia kuvaavana käsitteenä. Tarkastelen HAH-toimijuutta yhteiskunnallisena subjektina, eli toimijana, joka on syntynyt viranomaisorganisaation tekstuaalisesti tuottaman argumentaation ja niistä edelleen luomien totuusarvojen välityksellä valtasuhteessa, jossa toimija on valtion instituution vallankäytön kohteena.



Kuvio 2. Argumentaation ja totuusarvojen suhde toimijuuteen.

### 3 TUTKIELMAN METODOLOGIA

Tässä pääluvussa esitellään tutkielman metodologinen kokonaisuus, jonka keskeisimmät osat ovat diskurssitutkimuksen tieteenteoreettisen taustan ja tutkimusmetodina käytetyn kriittisen diskurssianalyysin kuvaaminen, aineiston analyysin tulkintakehyksenä hyödynnettyjen faktuaalistamisstrategioiden periaatteiden esittely, diskurssitutkimusta tekevän tutkijan positioitumisen tarkastelu ja viimeisenä kuvaus tutkimuksen käytännön toteutuksesta.

#### 3.1 Diskurssien tieteenteoreettinen tausta

Diskurssitutkimuksen eri muotojen taustalla on sosiaalisen konstruktionismin tutkimusperinne, jonka mukaan sosiaalinen todellisuus rakennetaan kielenkäytön avulla (ks. esim. Jokinen & Juhila & Suominen 1993; Hacking 1999). Diskurssit voidaan ymmärtää vakiintuneina puhekäytäntöinä, jotka omalta osaltaan rakentavat sekä tuottavat kyseessä olevaa ilmiötä, jota ne kuvaavat. Diskurssit ovat tekstuaalisia kokonaisuuksia ja olennaisia osia sosiokulttuurisia käytäntöjä, jotka ovat juurtuneet niin sosiaalisiin kuin yhteiskunnallisiin konteksteihin. (Siltaoja & Vehkaperä 2011, 209.)

Jokisen (2002) mukaan sosiaalisen konstruktionismin mukaan ihmisillä ei ole mahdollisuutta nähdä tutkittua maailmaa ja todellisuutta ”puhtaana”, vaan aina taustalla on jokin nimeäminen ja sanallistettu artikulaatio ja asioiden tai ilmiöiden merkityksellistäminen. Merkityksellistäminen on aina kontekstisidonnaista ja, jotta merkitykset voidaan löytää, täytyy esitettyä asiaa tarkastella esittämiskontekstissa. (Jokinen 1999, 39-40.) Diskurssitutkimus liittyy tieteen filosofisessa perinteessä hermeneuttiseen tutkimusotteeseen, jonka avulla tekstien ja yhteiskunnallisten asioiden ja ilmiöiden merkityksiä tulkitaan ja pyritään ymmärtämään (ks. esim. Gadamer 2005; Pietikäinen & Mäntynen 2009).

Remes (2006) jaottelee diskurssitutkimuksen kolmeen eri traditioon, joita ovat brittiläinen, ranskalainen ja saksalainen traditio. Brittiläisessä traditiossa keskiössä on kasvokkain tapahtuva keskustelu ja siitä syntyvät diskurssit. Keskustelun kautta diskurssi muotoutuu ihmisten viestiessä toiselle kulttuurinsa suulla, kun toinen vastaanottaa kulttuurinsa korvalla. Brittiläisessä traditiossa vuorovaikutus pitää sisällään sellaisia elementtejä, joilla toinen

ihminen tekee itsensä ymmärrettäväksi jollekin toiselle. Elementtien tunnistamisesta ja esiin tuomisesta muodostuu brittiläisen tradition mukainen diskurssianalyysi. Ranskalaisessa traditiossa huomio kiinnittyy vahvasti diskurssin kulttuurisiteisiin, jonka mukaan kulttuurilla on luonne, joka sitoo ihmisiä sen funktioihin. Ranskalaisessa traditiossa diskurssit ovat yhteiskunnan ja kulttuurin luomia legitiimejä käytäntöjä, joiden näkyväksi tekeminen on tradition mukaisen diskurssianalyysin keskeinen tehtävä. Kun on tehty näkyväksi toiminnan legitimitetin juuret, voidaan ymmärtää ihmisten omia rooleja ja toimintaa kulttuurin osana. Saksalaisessa traditiossa huomio suuntautuu todellisuuden luonteeseen ja todellisuuteen liittyvien diskurssien tarkasteluun. Saksalaiseen diskurssikeskusteluun liittyy yleensä sosiaalisten normien pätevyksiä tarkasteleva keskustelu. Saksalainen traditio pyrkii määrittelemään mitä jo on olemassa kaikkine lainalaisuuksineen ja vaikuttamaan niiden diskurssien muotoihin. Saksalaisessa näkemyksessä teorian ja käytännön läsnäolo on tärkeää, koska diskurssit luodaan aktiivisesti eri toimijoiden kanssa, kun jokaisella keskusteluun osallistuvalla on oikeus vaikuttaa diskurssin muodostumisessa. (Remes 2006, 302-304.) Saksalaiseen traditioon voidaan yhdistää Habermasin (1984) käsitys, että todellisuutta voidaan hallita diskurssien hahmottamisen kautta.

Jokinen & Juhila & Suoninen (2016) kuvaa diskursseihin perustuvan analyysin teoreettisten lähtöoletusten rakentuvan: 1. kielenkäytön sosiaalista todellisuutta rakentavan luonteen oletuksesta, 2. keskenään kilpailevien ja useiden rinnakkaisten merkityssisältöjen olemassaolon oletuksesta, 3. merkityksellisen toiminnan kontekstiin sidotusta oletuksesta ja 4. oletuksesta toimijoiden kiinnittymisestä merkityssysteemeihin ja kielenkäytön seurauksia tuottavan luonteen oletuksesta. Tutkimuksen tutkimusongelma ja –asetelma määrittelee sen, kuinka tärkeässä asemassa eri lähtökohdat ovat kyseessä olevassa tutkimuksessa. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 26.)

Kieli on diskurssitutkimuksen näkökulmasta tarkasteltuna joustava ja notkea resurssi, jota voidaan käyttää monin eri tavoin, eri tilanteissa ja eri aikoina. Diskurssitutkimuksen taustalla on niin sanottu funktionaalinen kielikäsite, jonka mukaan tutkijan näkökulmasta eri kielelliset merkitykset syntyvät sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja tilannesidonnaisesti, eli yksinkertaistettuna funktionaalinen näkemys tarkastelee mitä kielellä tehdään. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 13.) Parker (1992) kuvaa, että diskurssin määrittelyssä on tunnistettavissa seitsemän kriteeriä, joiden mukaan 1. diskurssi realisoituu tekstissä, 2. diskurssi liittyy reaali maailman objekteihin, 3. diskurssi pitää sisällään toimijoita, 4. diskursseilla on



yhtenäinen merkityssysteemi, 5. diskurssi viittaa toisiin diskursseihin, 6. diskurssi reflektoi omaa puheentapaansa ja 7. diskurssilla on historiallinen yhteys (Parker 1992, 6-17).

Faircloughin (1992) mukaan yhteiskuntatieteiden alueella diskurssitutkimuksen alueella on eroteltu toisistaan ainakin kriittinen ja tulkitseva diskurssianalyysi. Tulkitsevassa analyysissä tarkastelussa on kielenkäyttämisen vaihtelevuus ja kriittisessä analyysissä huomio kiinnittyy kielen käyttämisen ja vallan suhteisiin sekä kielen käyttämisen seurauksellisuuteen. (Fairclough 1992, 12.) Vastaavasti Phillips & Hardy (2002) jakavat diskurssianalyysin neljään eri tyyppiin, joita ovat tulkitseva diskurssianalyysi, kriittinen diskurssianalyysi, sosiolingvistinen diskurssianalyysi ja kriittinen lingvistiikka (Phillips & Hardy 2002, 20).

Tutkielmassani sovellan kriittisen diskurssianalyysin (Critical Discourse Analysis - CDA) lähestymistapaa tutkimusaineiston käsittelyssä ja analysoinnissa. Pietikäisen (2000) mukaan CDA kuuluu kriittisen teorian tutkimusperinteen piiriin, jonka koulukuntien yhdistävänä tekijänä pidetään yhteiskunnan epäkohtien tarkastelua ja pyrkimystä saada aikaan muutosta yhteiskunnassa kriittisen tietoisuuden ja ymmärryksen kautta. Keskeisenä keinona muutoksen saavuttamiselle on tuoda esille aiemmin näkymättömiä tai neutralisoituneita rakenteita tai valtasuhteita. Ajatuksena rakenteiden ja ehtojen pohdinnan taustalla on, että pohtimalla ja tarkastelemalla rakenteita ja niiden tekijöitä voidaan vapautua niiden hallinnasta. (Pietikäinen 2000, 200.)

Kriittinen näkökulma ja tarkastelutapa pitää sisällään emansipatorista ja poliittista tiedonintressiä (mm. Morrow 1994). CDA:ssa jaetaan kriittisen teorian yleispiirteet, mutta CDA:ssa keskitytään valtakäytänteiden ja -rakenteiden diskursiiviseen puoleen, eli mikä on kielenkäytön rooli ja vaikutus käytänteissä (Pietikäinen 2000, 201). CDA:n yhteys kriittisen teorian tutkimusperinteeseen löytyy CDA:n pyrkimyksestä tutkia, miten valtasuhteet muokkaavat ja rajoittavat diskurssia sekä millaisia ideologisia vaikutuksia diskursseilla on tietoon, sosiaalisiin suhteisiin ja identiteetteihin (Fairclough 1992, 12). CDA:n tutkimusperinteen piirissä käydään runsaasti tieteellistä keskustelua, jota edustavat muun muassa *Critical Discourse Studies*, *Discourse and Communication* ja *The Journal of Language and Politics* tieteelliset jurnaalit. Käsittelen yksityiskohtaisemmin alaluvussa 3.3 CDA:ta tutkimusmenetelmänä ja kuvaan käyttämäni tutkimusotetta tässä tutkielmassa.

### 3.2 Diskurssit, merkityssystemit ja olennaiset kontekstit

Diskursseja tutkittaessa on huomioitava, että itsessään jonkin diskurssin tunnistaminen ei ole vielä sinällään tutkimuksellisesti mielenkiintoista tai arvokasta, vaan tärkeämpää on diskurssien tunnistamisen jälkeen analysoida sitä, miten ja millaista sosiaalista todellisuutta diskurssien avulla tuotetaan, ylläpidetään tai suljetaan pois (ks. esim. Siltaoja & Vehkaperä 2011, 207).

Sosiaalisen todellisuuden rakentumisen voidaan sanoa hahmottuvan useiden tai keskenään kilpailevien merkityssystemien kenttänä. Merkityssystemiä pidetään synonyymina diskurssille ja tulkintarepertuaareille, se mitä termiä kussakin tilanteessa käytetään, on tutkimus- ja tilannesidonnaista. Tulkintarepertuaalien käyttäminen sopii usein hyvin sellaisissa tutkimuksissa, joissa tarkastellaan yksityiskohtaisesti arkisen kielenkäytön vaihtelevuutta. Diskurssin käsite sidotaan yleisimmin eri ilmiöiden historiallisuuden tarkasteluun, valtasuhteiden analyysiin tai institutionaalisiin sosiaalisiin käytäntöihin. Diskurssitutkimuksessa ei tutkita repertuaareja tai diskursseja sinänsä, vaan tarkastelussa on yksityiskohtainen huomio niiden aktualisoitumisessa sosiaalisissa käytännöissä. On tärkeää ymmärtää, että diskurssit ja repertuaarit ovat merkityssystemejä, jotka voivat määrittää suhteessa toisiinsa (vrt. alaluku 3.3.1-3.3.2 - intertekstuaalisuus ja interdiskursiivisuus), tästä huomiosta nousee esille tarve puhua merkityssystemien kirjosta. (Jokinen ym. 2016, 32-35.)

Jokinen ym. (2016) kuvaa, että eri kontekstien huomiointi diskursseja tarkastellessa on keskeisessä merkityksessä. Merkityssystemejä tuotetaan, uusinnetaan ja muunnetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä. Kussakin hetkessä tapahtumatilanteen eli kontekstin vuorovaikutuksellisuus on arvokasta. Kontekstin huomioiminen tarkoittaa yleisesti analyysissa, että analysoitavaa toimintaa tarkkaillaan aikaan ja paikkaan sidottuna, joihin vastaavasti analyysia seuraava tulkinta pyritään suhteuttamaan. Yksinkertaisimmillaan konteksti voi olla sanojen yhteyden kuvaamista jossain tietyissä lauseessa tai, jonkin yksittäisen teon kuvaamista toimintaepisodissa. Sanoihin tai lauseisiin liittyvien kontekstien käsittely liitetään yleensä tekstuaalisen analyysin muotoihin (ks. kuvio 3 s. 31). Diskurssitutkimuksessa korostuu vuorovaikutuskonteksti ja sen luomat reunaehdot eri lausumien ja kirjoitetun tiedon tulkinnalle. Vuorovaikutuskontekstia tarkastellessa tulee huomioida ”puhujat” ja heidän roolinsa, esimerkiksi viranomaisaineistossa pääasiallisena puhujana on usein auktoriteettiasemassa esiintyvä valtion virasto tai organisaatiotaho.

Vuorovaikutuksen lisäksi kulttuurisilla konteksteilla on myös merkityksensä aineiston analysoinnissa ja tulkinnassa. Tekstit omistavat aina suhteita toisiinsa, tällöin merkityssisältöjen intertekstuaalisuus tulee näkyväksi ja analyysissa on mahdollista tuoda esille kulttuuriin sidonnaisia tai kulttuurin vaikuttamia asioita. Joskus myös tutkijan tietoinen oman kulttuurisen taustansa ja stereotyyppien sekä yleisen yhteiskunnallisen ilmapiirin liittäminen analyysiin on tarpeellista, jotta aineistosta voidaan nostaa esille havaintoja. Vuorovaikutus- ja kulttuurikonteksteja voidaan tarkastella oivallisesti tulkitsevan ja kriittisen diskurssianalyysin keinoin (ks. kuvio 3 s. 31). (Juhila ym. 2016, 36-43.)

Tässä tutkielmassa käsiteltävän aineiston suunnassa huomioin myös ns. reunaehtokontekstin. Reunaehdoiksi voidaan määritellä niitä asioita, jotka ovat olleet olennaisia tutkittavan aineiston tuottamiselle. Viranomaiskielessä tuotettu puhe ja teksti luetaan yleensä puhtaaksi diskursiiviseksi aineistoksi, koska sen on laatinut tunnistetusta subjektipositioista käsin toiminut diskurssin käyttäjä. (esim. Juhila ym. 2016.) Tutkimusaineistossani reunaehtoina toimii sisäisen turvallisuuden alalla toimivan valtiollisen organisaation omassa toiminnassaan ja toimivaltuudessaan laatimat poliisihallintoa ohjaavat asiakirjat.

### 3.3 Kriittinen diskurssianalyysi CDA

#### 3.3.1 CDA teoriassa

CDA tunnustetaan poikkitieteelliseksi metodologiaksi, jonka taustalla on sosiaalisen konstruktionismin näkökulma ja kielen käyttämisen luoma sosiaalinen todellisuus (Jokinen 1999, 39; Vaara & Laine 2006, 158). CDA näkee kielen sosiaalisena käytäntönä, joka heijastaa jotain tiettyä maailmankuvaa saman aikaisesti rakentaen sitä edelleen (ks. esim. Fairclough & Wodak 1997; Fairclough 2003). CDA on samaan aikaan teoria kuin myös tutkimusmenetelmä (Chouliaraki & Fairclough 1999, 16-17) eli menetelmien kokonaisuus (Fairclough 2010, 5; Wodak & Meyer 2009, 5).

Vaikka iältään CDA on suhteellisen nuori, niin siitä huolimatta analyysimuodosta on syntynyt yksi tunnetuimmista diskurssianalyysin muodoista (Blommaert & Bulcaen 2000, 447). CDA on suosittu tutkimusmetodi yhteiskuntatieteissä (ks. esim. Jørgensen & Phillips

2002). CDA:n historian tutkijaverkoston rakentuminen juontaa juurensa 1990-luvun alkuun, jolloin diskurssitutkimuksen tunnetut tekijät (Teun van Dijk, Norman Fairclough, Gunther Kress, Theo van Leeuwen, Ruth Wodak) kokoontuivat yhteiseen symposiumiin keskustelemaan menetelmän käyttämisestä ja mahdollisuuksista. CDA diskurssitutkimuksen koulukuntana on jakautunut moniin teoreettisiin eri lähtökohtiin, mutta yleisesti CDA:ssa tunnustetaan kolme keskeistä periaatetta, joiden mukaan kaikki lähtökohdat ovat ongelmaorientoituneita (*problem-oriented*), monitieteellisiä ja eklektisiä<sup>1</sup>. CDA:han kuuluu sen yleinen kiinnostus ideologioiden de-mystifioimisesta ja vallan käyttämisen tutkimisesta kirjoitetun, puhutun tai visuaalisen kielenkäytön kautta. (Wodak & Meyer 2009, 3; van Dijk 1993, 253.)

Yleisesti on tunnettua, että diskurssianalyysin avulla tutkitaan kielenkäyttämisen todellisuutta sosiaalisissa konteksteissa ja merkityksissä (Jokinen ym. 1993, 18-23). Diskursiiviset käytännöt ovat yksiä tärkeimpiä sosiaalisen toiminnan ja sosiaalisen realiteetin määrittäjiä (Laine & Vaara 2007, 34). Esimerkiksi organisaatioihin suunnatussa CDA:ssa sosiaaliselle kontekstille annettu painoarvo voi vaihdella huomattavasti (mm. Fairclough 2005; Thomas 2003; Phillips & Hardy 2002.) CDA:ssa ei olla suoraan kiinnostuttu lingvististen yksiköiden tutkimisesta, vaan sosiaalisista ilmiöistä, jotka ovat komplekseja ja joiden tutkimiseen tarvitaan monitieteellisiä tutkimusmenetelmiä. CDA:han liittyen yleinen väärinkäsitys on, että analyysiä CDA:ssa tulisi tehdä negatiivisesti tai erityisen vakavasti, esimerkiksi jonkin sosiaalisen tai poliittisen kokonaisuuden ympärillä. Kriittisyys CDA:ssa liittyy siihen, että sosiaalista ilmiötä haastetaan niin, että sitä ei oteta itsestään selvyytenä. (Wodak & Meyer 2009, 2.)

CDA:lle on tyypillistä, että siinä käydään jatkuvaa abduktiivista päättelyä<sup>2</sup> teorian ja empiirisen datan välillä (Wodak 2004, 200). Vaara & Laine (2006) kuvaa, että CDA:han voidaan liittää seuraavat viisi ominaisuutta; 1. tarkoituksena on kyseenalaistaa yhteiskuntaan liittyviä itsestäänselvyksiä, tehdä valtasuhteita näkyviksi ja raivata tilaa erilaisille/vaihtoehtoisille tiedoille ja diskursseille, 2. merkityksellinen toiminta on kontekstisidonnaista, diskurssin analysointi vaatii yhteiskunnallisen kontekstin ymmärrystä ja tietoa käsiteltävästi ilmiöstä, 3. kontekstuaalisuuden lisäksi CDA:han liittyy kiinteästi intertekstuaalisuus ja interdiskursiivisuuden käsitteet, 4. diskursseilla on ideologia liityntöjä,

<sup>1</sup> Eklektinen = ”parhaan valitseminen”

<sup>2</sup> Abduktiivisessa päättelyssä luodaan järkevä selitys tai jokin hypoteesi, joka selittää käsiteltäviä havaintoja tai jotain tiedettyä tosiseikkaa (Tieteen termipankki 2020, viitattu 10.4.2020).

joissa tietyissä konteksteissa diskurssien hallitsevuus luo diskurssijärjestyksiä ja 5. CDA:lle on tyypillistä vahva tutkijan refleksiivisyys, jonka mukaan tutkija ei ole neutraali havainnoija, vaan hän tekee tutkimuksessa aina tietynlaisia kriittisiä tulkintoja jostain lähtökohdista. Tutkijalle onkin tärkeää tiedostaa omat taustaolettamuksensa ja ymmärtää osallisuutensa sosiaalisen todellisuuden luomiseen omassa tutkimuksessaan. (Vaara & Laine 2006, 161.)

Haasteena diskurssianalyysissa on sen kielitieteellinen yhteys. Pietikäinen (2000) kuvaa, että yhteiskuntatieteissä diskurssin avulla hahmotetaan ja jäsenetään maailmaa ja ennen kaikkea tutkitaan muita ilmiöitä, kun vastaavasti kielitieteellisessä perinteessä tarkastellaan pääasiassa kielenkäyttöä tai kielenkäytössä esiintyviä piirteitä (Pietikäinen 2000, 192-193). CDA:ssa ei varsinaisesti olla kiinnostuneita kielestä ja sen tutkimisesta, vaan yhteiskunnallisista ilmiöistä (Meyer & Wodak 2009, 2-3).

CDA ei kiinnity selkeästi tiettyyn koulukuntaan, paradigmaan tai diskurssiteoriaan (van Dijk 1993, 252). Kiinnostus CDA:ssa on erityisesti siinä, miten eri diskurssien avulla ylläpidetään tai tuotetaan valtaa ja valtasuhteita yhteiskunnallisessa näkökulmassa (Siltaoja & Vehkaperä 2011, 207). Valta voidaan rinnastaa hegemonian käsitteeseen, jota pidetään vallan teoriana. Hegemonia korostaa valta-aseman saavuttamista esimerkiksi myöntymisen, integroimisen tai kulttuuristen käytänteiden kautta. Käytännössä CDA:ssa siis tarkastellaan kielen sosiaalista käyttöä suhteessa valtasuhteisiin. (Pietikäinen 200, 201-203.)

Fairclough (1997) kuvaa, että todellisuus rakentuu erilaisista arvoista, näkökulmista ja tarkoitusperistä, jotka ovat representaatioita (Fairclough 1997, 66). Todellisuuden absoluuttista muotoa on käytännössä mahdoton kuvata, koska todellisuuden rakentumisessa eri representaatioiden määrä on lähes loputon. Voimme esittää väitteen, että erilaisia totuuksia on olemassa monia. CDA:ssa tutkijan rooliin kuuluu tarkastella aineistoa tietoisesti jostain valitsemastaan näkökulmasta käsin (Siltaoja & Vehkaperä 2011, 207). CDA:lle on tyypillistä ongelmaorientoituneisuus ja pyrkimys saada ymmärrystä kirjoitetusta, puhutusta tai visuaalisesti esitetystä aineistosta.

Siltaoja & Vehkaperä (2011) kuvaavat, että diskurssien tunnistaminen ei sinällään ole arvokasta tutkimuksellisesti, vaan diskurssien tunnistamisen jälkeen on tärkeää pyrkiä analysoimaan, millaista sosiaalista todellisuutta diskurssien avulla ylläpidetään ja tuotetaan. Tekstit luovat merkityssisällöt yhdessä suhteessa toisiinsa, sekä vuorovaikutuksessa tekstien

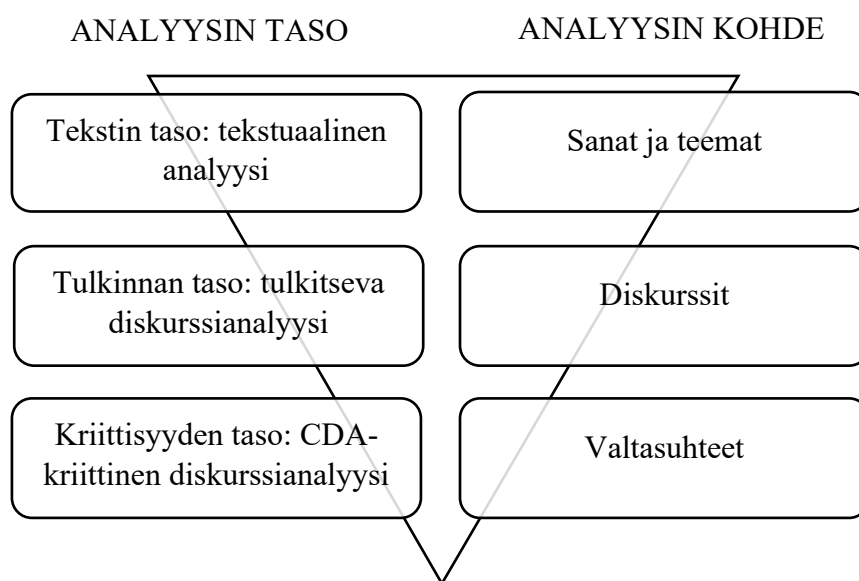
tuottajien, lukijoiden ja tulkitsijoiden kanssa, tätä kutsutaan intertekstuaalisuudeksi, eli ns. tekstit rakentuvat aina aiemmille teksteille. (Siltaoja & Vehkaperä 2011, 209-210.)

Pietikäisen & Mäntynen (2009) mukaan intertekstuaalisuus positioi diskurssitutkimusta keskeisesti osaksi yhteiskunnan tutkimusta. Jokaisella ilmauksella on historiansa. Aikaisemmat diskurssin käyttötilanteet jättävät jälkensä ilmauksiin. Voimme tunnistaa jälkiä esimerkiksi juhlapuheiden rakenteista, joissa aiemmat käyttötilanteet sitoutuvat uuteen tilanteeseen luoden uutta ilmaisuja ja kontekstia diskurssissa. Intertekstuaalisuuden tausta-ajatuksena on korostaa kielen vanhan ja uuden yhdistymisen luonnetta. Aikaisempi käyttö kaiku aina sanoissa ja ilmaisuissa. Kaiku ei ole aina positiivinen, esimerkiksi poliittisesti latautuneissa sanoissa tai termeissä voi ilmetä ei-haluttujen merkitysten aktivoitumista. Poliittisesti korrekten ilmausten ja sanoitusten luomisessa usein pyritään muotoilemaan ilmaus tavoin, jolla olisi mahdollisimman vähän intertekstuaalista kaikua ja aiempia vakiintuneita merkityksiä. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 116-121.)

Pietikäinen & Mäntynen (2009) kuvaavat, että diskurssitutkijan näkökulmasta mielenkiinto kohdistuu, miten diskurssissa esitetyt merkitykset vaihtelevat tilanteissa ja konteksteissa suhteissa toisiinsa, vaikka kielellinen ilmaisu pysyisi samana. Jotta diskurssitutkimuksen yhteiskunnallinen vaikuttavuus on selvitettävissä, tulee ilmaisuja tarkastella paitsi kielellisesti myös osana historiallista ja sosiaalista kontekstia. Intertekstuaalisuuden kytkentöjä voidaan tarkastella hyödyntämällä indeksikaalisuuden käsitettä. Indeksikaalisuus luo tavallaan syyseuraussuhdetta nykyisen ja aikaisemman kielenkäytön välille. Indeksikaalisuus korostaa kontekstin merkitystä intertekstuaalisuudessa. Indeksikaalisuus intertekstuaalisessa tekstissä antaa vinkkiä ja osoittaa aikaisempia käyttötilanteita tai versioita diskurssista. Indeksit ovat eräänlaisia muistoja menneisyydestä ja ne kertovat myös kielenkäytön sosiaalisesta luonteesta ja potentiaalista. Intertekstuaalisuus on syvällä diskurssitutkimuksen ytimessä, se kutsuu ja pakottaa tutkijaa katsomaan kielenkäyttötilanteiden ”yli ja ympäri” niin, että tekstin ja sen juuret (käyttö ja käyttäjä) tulevat näkyväksi. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 116-121.) Intertekstuaalisuus positioi ja fokusoi analyysin tason tekstin ja diskurssikäytännön rajalle, tehden intertekstuaalisesta diskurssianalyysistä tulkitsevaa (Pynnönen 2013, 28).

### 3.3.2 CDA käytännössä

Kriittisen tutkimuksen tavoitteena on tuottaa puheenvuoro suhteessa vallitsevaan sosiaaliseen järjestykseen. Diskurssianalyysia voidaan tehdä monin eri lähestymistavoin. Lähestymistavat voidaan jakaa analyysitasoiksi, jotka kuvaavat tutkijan sijoittumista suhteessa tekstiin (ks. kuvio 3). Tekstin tasolla liikuttaessa analyysi kohdistuu tekstien merkityksiin ja niiden muotoihin. Tekstianalyysi on lähinnä perinteistä lingvististä tekstianalyysiä. Tulkitsevassa analyysissä keskeiseen rooliin nousevat prosessit, joilla sosiaalista todellisuutta luodaan ja ylläpidetään. Liikehdintä ja analyysi tapahtuu tekstin rajalla, usein intertekstuaalisesti. Tulkitseva analyysi yhdistää diskurssitutkimuksen kiinteästi sosiaalisen konstruktivismin perinteeseen. Kriittisellä tasolla liikuttaessa katse suuntautuu vallan sosiaalisiin aspekteihin, miten valtaa käytetään, pidetään yllä ja miten epätasa-arvoisuutta synnytetään vallan diskursseilla. (Pynnönen 2013, 25- 28; Siltaoja & Vehkaperä 2011, 213-219.)



Kuvio 3. Diskurssianalyysin eri tasot (mukaiillen Phillips & Hardy 2002; Pynnönen 2013).

Analyysin tasot eivät ole yksiselitteisiä, rajat analyysimuotojen välillä ovat harmaat. CDA soveltuu hyvin kielen yhteiskunnallisen sosiaalisuuden tutkimiseen, erityisesti kielen tuottamisen ja vaikuttamisen keskinäisen jännitteen tarkasteluun ja näkyväksi tekemiseen. CDA:n avulla pyritään kuvaamaan, selittämään ja kritisoimaan tapoja, joilla ns. dominoivat diskurssit vaikuttavat suoraan tai epäsuorasti sosiaalisesti jaettuun ymmärrykseen, ihmisten asenteisiin ja ideologioihin. CDA:n analyysissä tekstin ja puheen rakenteet ovat keskeisessä roolissa. Analyysissä tulisi huomioida kaksi ulottuvuutta, tuotanto ja vastaanottaminen.

Tuotanto kuvaa, miten diskursseilla pyritään luomaan ”toivottuja” sosiaalisia käsityksiä, vastaanottaminen on ymmärrettävissä, miten sosiaaliset käsitykset muovautuvat käytännöksi. Diskurssianalyysin avulla voidaan esittää ainakin kolmea erilaista kritiikkiä: retorista, ideologista ja strategista. Retorinen kritiikki keskittyy yksittäisissä puheissa ja teksteissä esiintyvään taivutteluun. Ideologinen kritiikki keskittyy sellaisiin vaikutuksiin, joita diskurssilla on sosiaalisiin valtarakenteisiin. Strategisen kritiikin avulla tarkastellaan muutosta, miten käsiteltävä diskurssi kuvaa ja sopii sosiaalisten toimijoiden strategioihin, joiden tavoitteena on vaikuttaa yhteiskuntaan jollain tietyllä tavalla tai muuttaa yhteiskuntaa tiettyyn suuntaan. (Pynnönen 2013, 29; ks. myös van Dijk 1993, 260-278.)

### 3.4 Tutkijan positioituminen diskurssitutkimuksessa

Diskurssitutkimus ei poikkea perusrakenteeltaan muusta tieteellisestä tutkimuksesta. Diskurssitutkimuksessa tutkittavan kiinnostuksen kohteet ovat yhteydessä yhtä lailla aiempiin tutkimuksiin, teoriaan ja tutkijan omiin intresseihin (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 146). Koska diskurssien tutkimuksessa tutkija on itse osallinen sosiaalisen todellisuuden luomiseen, tulee tutkimusta tehdessään huomioida kriittinen arviointi. Kieli on joustava resurssi ja siksi erityisesti tutkimustuloksia ja havaintoja esitellessä tutkijan tulee aktualisoida oma osuutensa kielentulkinnassa ja kielen uusintamisessa. Taustalla on tärkeää ymmärtää, että tehdessään analyysiä tutkija on itsekin kulttuurinen toimija ja siten vaikutuksellinen ympäröivään kulttuuriin tulkitessaan, puhuessaan ja kirjoittaessaan (ks. esim. Juhila 2016a, 411).

Diskurssianalyysissa tutkija asemoituu ja ottaa jonkin aseman suhteessa aineistoonsa. Valittu asema ohjaa tutkijan kysymyksen asettelua ja valittavan analyysin tapaa. Kriittinen tutkimusperinne tuo CDA:n osaksi refleктоivan ajattelun. Refleктоivaan ajatteluun kuuluu, että tutkija tuo tutkimustyön taustalla olevat intressit ja kiinnostukset avoimesti julki. Tutkijan omat taustaolettamukset ja tavoitteet ovat keskiössä, kun tutkija jäsentää ja kuvaa tutkimuskohdettaan. Refleктоivassa ajattelussa keskeisenä tehtävänä on tarkastella kriittisesti entuudestaan itsestäänselvinä pidettyjä teoreettisia normeja sekä käsitteitä. Tavoitteena on päästä parempaan teoreettiseen itseymmärrykseen. Tekstuaalisessa analyysissa tutkija ottaa analyytikon aseman ja pyrkii luomaan aineistoon mahdollisimman pienen oman osallisuuden. Tulkitsevassa analyysissa tutkija asemoituu tulkitsijaksi tavoitteenaan luoda keskustelu itsensä ja aineiston välille. Kriittisessä analyysissä tutkija



asemoituu yleensä asianajajaksi tai keskustelijaksi. Asianajajana tutkija pyrkii saavuttamaan jonkin asetetun päämäärän tai aikaansaamaan muutosta. Asianajajana tutkija analysoi aineistoa valittujen näkökulmien kautta päämäärätietoisesti. Samalla hän analysoi ja tutkii käsillä olevan sosiaalisen todellisuuden rakentumista ja pohtii kriittisesti, voisiko sitä rakentaa myös toisin. Keskusteleva kriittinen tutkija suuntaa analyysin tulokset kohti yleisöä tavoitteenaan asettaa tulokset osaksi julkista keskustelua. Keskustelija voi olla myös kriittinen ja hän on voinut toimia aineiston analyysissä myös esim. asianajan roolissa. (Juhila 1999, 202-203, 212-213; Pietikäinen 2000, 203; Wodak & Meyer 2009, 3; Siltaoja & Vehkaperä 2011, 213-219; Pynnönen 2013, 28-30.)

Diskurssien tutkimisessa ihminen tekee tietoiseksi itsensä osana diskurssia ja siten he pääsevät vaikuttamaan tulevaisuuden diskurssien luomiseen. Myös tutkija tekee osansa ja onkin tärkeää, että tutkija subjektoituu eli kuvaa oman toimintansa tutkimuksen aikana erityisesti valintojen ja niiden perusteluiden osalta (Remes 2006, 339-340). Positioidin itseni keskustelevalle asianajajaksi. Perustelen asemiani sillä, että tästä positioista voin tarkastella tutkimusaineistoa ja niistä nousevia havaintoja ja tuloksia laajimmalla objektiivisellä tarkastelunäkökulmalla. Katson aineistoa kuitenkin ongelmalähtöisesti ja kriittisesti, tavoitteeni on herättää keskustelua samalla tehden näkyväksi tavalla tai toisella itsestään selvänä pidettyjä viranomaisen esittämiä asioita. (ks. esim. Juhila 2016a, 431).

### 3.5 Tutkimusaineiston analyysin tulkintakehys

Tässä aluvussa kuvaan aineiston analyysitavan rungon ja siihen liittyvän teoreettisen taustan. Esittelen aluvussa 3.6 yksityiskohtaisemmin tutkimuksen toteutuksen rakenteen ja tavan, jolla olen tehnyt tutkimusaineiston analyysin.

Ideallisesti diskurssitutkimuksessa diskursseja tulisi analysoida samanaikaisesti kolmella tasolla: tekstit (mikrotason tekstuaaliset elementit), diskursiiviset käytännöt (tekstin tuottaminen ja tulkinta) ja sosiaaliset käytännöt (tilannekohtainen ja institutionaalinen konteksti) (Fairclough 2003). Omaa positiotani suhteessa aineistoon voi kuvata keskustelevalle asianajajaksi (alaluku 3.4). Huomioin analyysissäni myös Faircloughn (2003) esittämät diskurssien tarkastelun ideaalitasot. Liikun analyysissä kaikilla analyysin tasoilla (ks. kuvio 3) ja tarkastelen jossain laajuudessa väistämättä analyysin kohteita.

Kiinnitän analyysissäni huomion kuitenkin tulkinnan ja kriittisyyden tasoille ja kohteena tarkastelen diskursseja, vallan esiintymistä ja argumentointia tutkimusaineistossa. Analysoin aineistoa valitun tulkintakehyksen (faktuaalistamisstrategiat) kautta. Analyysin tavoitteena on käydä läpinäkyvää keskustelua itseni ja aineiston välillä, samalla tulkiten aineiston sosiaalisen todellisuuden rakentumista. Keskustelevalla, mutta päämäärätietoisella analyysiotteella, tehdyillä havainnoilla ja esitetyillä tuloksilla pyrin luomaan uutta tietoa osaksi julkista keskustelua siitä, miten HAH- toimijuus on totuusarvoltaan rakentunut valitussa aineistossa.

Sovellan aineiston analyysissä Kirsi Juhilan (*Diskurssianalyysin Aakkoset* (1993); *Diskurssianalyysi; Teoria, peruskäsitteet ja käyttö* (2016b) käyttämää faktuaalistamisstrategioiden ”analyysirunkoa”. Juhilan (1993, 2016b) omassa tutkimuksessa tunnistamat ja ansiokkaasti koeponnistamat viisi faktuaalistamisstrategiaa liittyvät viranomaispuheen kontekstualisoimiseen ja kielenkäytön ominaisuuksiin, sen strategisuuden ja seurauksellisuuden todentamisen keinoina.

Henkilökohtaisen julkishallinnon kokemukseni vuoksi tunnistan viranomaisen tuottaman aineiston soveltuvan hyvin tutkimuskohteeksi faktuaalistamisstrategioiden suunnassa. Katsonkin Juhilan (2016) esittämien faktuaalistamisstrategioiden toimivan oivallisena tulkintakehyksenä myös oman aineistoni analyysissä. Analyysissäni kiinnitän huomioni aineistossa esiintyvään argumentointiin ja siihen, miten kieli muuttaa ja kielen avulla esitetty tieto muuttuu faktuaaliseksi asiantilaksi ja essentiaaliseksi asian olemukseksi (vrt. Juhila 2016b, 146). Faktuaalistamisstrategioiden avulla voin tarkastella ennen kaikkea sosiaalisten käsitysten tuottamista, mutta myös sitä, miten käsitykset muovautuvat käytännöksi (ks. esim Van Dijk 1993).

Keskeisessä osassa faktuaalisstrategioiden analyysissä on reunaehtokontekstien muodostaminen ja niiden läsnäolon tunnistaminen viranomaisen puheessa. Mikä tahansa puhe ei käy analysoitavaksi, vaan käsiteltävänä täytyy olla jostain tietystä institutionaalisesta asemasta käsin esitettävä puhe. Institutionaaliseen asemaan liittyvän esikäsityksen kautta voidaan olettaa, että analyysissä faktuaalistettavalla puheella ja kielellä on myös käytännön merkitystä. Faktuaalistamisstrategioilla ei pyritä todentamaan sitä, onko viranomaisten pyrkimyksenä tietoisesti hyödyntää tiettyjä strategioita jonkin päämäärän saavuttamiseksi. Sen sijaan faktuaalistamisstrategioiden avulla voidaan tehdä näkyväksi vallan käyttämisen ulottuvuuksia näkökulmasta, miten tieto ja kieli tuottavat faktuaalisia asiantiloja ja

tapahtumia. Faktuaalistamisstrategiat voidaan määritellä eräänlaisiksi vakuuttelun muodoiksi, joiden käyttämisen kautta jonkin tiedon totuusarvo nousee niin suureksi, että esitetty totuus vaikuttaa ainoalta ja oikealta, kuin itsestään selvältä totuudelta. Vallan analyysissä faktoihin ja esitettyyn totuuteen vetoaminen on jo sellaisenaan vallankäyttöä, niin tieteellisesti kuin arkielämän silmin katsottuna. (Juhila 2016b, 145- 151.) Juhila muodosti omassa tutkimuksessaan viisi keskeistä faktuaalistamisstrategiaa, joihin nojautun omassa analyysissäni. Faktuaalistamisstrategiat: 1. Itse todettuun vetoava strategia, 2. Vaihtoehdottomuusstrategia, 3. Kvantifioivastrategia, 4. Sosiaalisiin normeihin tukeutuva strategia ja 5. Asiantuntijuusstrategia (Juhila 2016b, 151).

*Itse todettuun vetoavassa strategiassa* keskeistä on tarkastella puhujan itsensä läsnäoloon liittyvää retoriikkaa. Käytännössä kyse on jossain tietyssä ajassa ja paikassa tapahtuneiden asioiden tiloja ja tapahtumia, joita puhuja tekstissä kuvaa autenttisiksi havainnoiksi. Itsestään todettuun vetoavan strategian vaikuttavuus perustuu siihen, että ulkopuoliseksi luokiteltava ei voi epäillä esitetyn tiedon totuusarvoa. *Vaihtoehdottomuusstrategiassa* kuulija vakuutetaan, että asioiden ratkaisussa ja hoitamisessa on mahdollista toimia vain yhdellä järkevällä tavalla, koska tietyt asiantilat ja tapahtumat seuraavat luonnollisesti jo itsestään selvästi määrättyjä asioita. Näin ollen rationaaliseksi vaihtoehdoksi jää mahdollisuus tuoda esille vaihtoehto, johon ei liity problematisointia tai mitään sivujuonia. Vaihtoehdottomuutta käytetään usein tilanteissa, joissa käsillä on yleisesti ongelmaksi määritelty asiantila. *Kvantifioiva strategia* luo ja rakentaa totuusarvoa esittämällä täsmällisiä lukuja ja määrällistä tiedon arvoa osana argumentointia. Kvantifioinnin ei tarvitse liittyä aina numeeriseen esitystapaan, vaan puheessa voidaan käyttää myös sanallisia ilmauksia, kuten ”kaikki”, ”paljon”, ”lukuivat”, ”marginaalinen” jne. Olennaista kvantifiointia tarkastellessa on kiinnittää huomiota siihen, mitä ja miten missäkin tilanteessa kvantifioidaan. *Sosiaalisiin normeihin tukeutuvassa strategiassa* asioiden faktuaalistamisessa tukeudutaan yhteisesti jaettuihin sosiaalisiin normeihin, eli periaatteisiin, jotka ovat vakiintuneet käsityksiin ja tapoihin ja joita on vaikea kumota. Sosiaalisiin normeihin viitattaessa nojataan yleensä eräänlaiseen ”enemmistönedun”-periaatteeseen. *Asiantuntijuusstrategiassa* on kyse erityistietämykseen perustuvasta vaikuttamisesta. Tietämys voi olla moninaista, kuten tieteellistä, ammatillista tai hallintoasemaan perustuvaa. Asiantuntijuus luo itsessään totuusarvoa, koska esitettyä totuutta sidotaan esim. ammatin alan erityisosaamiseen tai tietoon. (Juhila 2016b, 151- 172.)

Viranomaispuhe, joka on tuotettu johtavasta asemasta, on faktuaalistamista tutkittaessa hyvä tutkimuksen kohde, koska viranomaispuhe pyrkii olemaan pääsääntöisesti suoraa kuvausta todellisuudesta, ilman erityisiä problematisointeja (Juhila 2016b, 178). Faktuaalistamisstrategioiden avulla voidaan tunnistaa tuotetun tiedon totuusarvoa rajatussa viitekehyksessä, kun samanaikaisesti esitetyn tiedon vakiinnuttamisen vallallista ulottuvuutta tarkastellaan kriittisesti. Viranomaispuhetta tarkastellessa faktuaalistamisstrategiat luovat oivallisen pohjan rakentaa jäsentynyt analyysi ja tuoda näkyväksi, miten viranomaispuheessa (puhe tai kirjallinen esitys) luodaan tietoa osaksi sosiaalista todellisuutta viranomaisen asemaan liittyvän valta-aseman kautta.

### 3.6 Tutkimuksen toteutus

Juhila (2016b) käytti omassa tutkimuksessaan aineiston lukemisessa ja analyysissä kertaluontaa. Tällä tavalla Juhila perusteli löytävänsä aineistosta ensikerralla vahvimmat ilmaisut ja faktuaalisuudet, joiden avulla argumentoidaan käsiteltävää asiaa tehokkaimmin. (Juhila 2016b, 148.) Tässä tutkimuksessa aineistoa lähestyttiin avoimemmin ja aineistoa luettiin useaan kertaan ilman rajoituksia. Tällä tavoin diskurssien moninaisuuden ja toisiinsa liittymisen keskustelu oli tutkijalle avoimempaa, jättäen tutkijalle tilaa tulkita aineistoa ja siinä esiintyvää sanallistamista monipuolisemmin.

Ensimmäinen analyysivaihe oli tunnistamisen vaihe, jossa analysoitiin uutena totuutena esitetyn HAH- toimijuuden sisäiset totuusarvot, jotka esitetään ensimmäisen kerran poliisin *Poliisin ennalta estävän työn strategiassa 2019-2023* (Sisäministeriö 2019a, 22). Ensimmäisessä vaiheessa tarkasteltiin vain HAH- toimijuutta koskeva kohta valitussa aineistossa. HAH-toimijuuteen liittyvään rajattuun aineistokatkelmaan viitataan suoraan alaluvussa 4.1, jossa myös esitetään yksityiskohtaisesti sisäisten totuusarvojen analyysi.

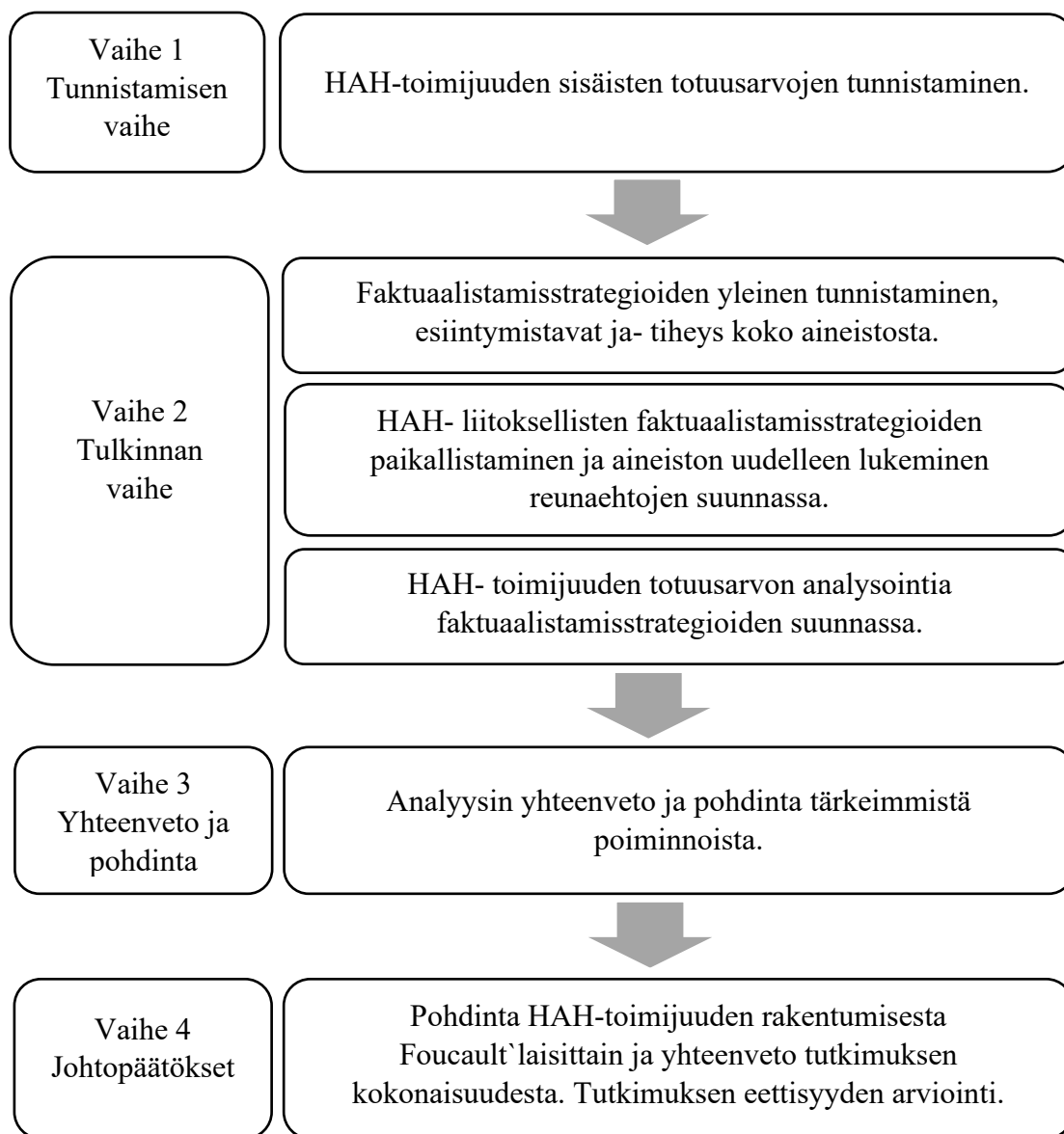
HAH-toimijuuden sisäisten totuusarvojen tunnistamisen jälkeen analyysi jatkui tulkinnanvaiheella, jolloin koko aineisto luettiin kokonaisuutena lukuisia kertoja läpi. Luennan aikana aineistoon tehtiin merkintöjä eri faktuaalistamisstrategioiden esiintymisen tavoista ja esiintymistiheydestä, samanaikaisesti tarkastellen HAH-toimijuuden sisäisten totuusarvojen esiintymistä muualla aineistossa. Luennan aikana oli huomattavissa, että osa faktuaalistamisstrategioista esiintyi useammin kuin toiset aineistossa. Esitän kuviossa 4 faktuaalistamisstrategioiden esiintymismäärät, joiden tunnistin olevan

HAH-toimijuuden taustalla, lisäksi kuviossa näkyy selkeimpien HAH-toimijuusliitoksien esiintymismäärät faktuaalistamisstrategioittain.

	<b>Yleinen esiintyminen</b>	<b>HAH - toimijuusliitos</b>
	Esiintymismäärä	Esiintymismäärä
Itsetodettuun vetoava strategia	9	4
Vaihtoehdottomuusstrategia	12	6
Kvantifioiva strategia	12	4
Sosiaalisiin normeihin tukeutuva strategia	9	5
Asiantuntijuusstrategia	14	7

Kuvio 4. Faktuaalistamisstrategioiden ja HAH-toimijuuden liitoksien esiintymismäärät.

Tämän jälkeen analyysia jatkettiin tarkastelemalla HAH-toimijuuden hyväksyttämistä ja totuudeksi luomista faktuaalistamisstrategioiden reunaehtojen suunnassa. Huomio kiinnitettiin erityisesti niihin kohtiin faktuaalistamisstrategioissa, joilla tunnistettiin olevan liitoksia HAH- toimijuudesta tunnistettujen sisäisten totuusarvojen kanssa. Kunkin valitun faktuaalistamisstrategian yksityiskohtainen analyysi ja faktuaalistamistrategiakohtainen pohdinta esitetään alaluvuissa 4.2-4.6. Analyysin eteneminen ja tutkimuksen toteutus on kuvattu kuviossa 5. Aineiston analyysi päätettiin yhteenvetoon ja pohdintaan, joka esitetään alaluvussa 4.7. Tutkimus päätettiin tutkielman johtopäätös vaiheeseen, joka esitetään pääluvussa 5.



Kuvio 5. Kuvaus analyysiprosessista.

## 4 HAH-TOIMIJUUDEN ANALYYSI

Tässä luvussa käsitellään tutkimusaineiston analyysi ja analyysin tulokset. Kaikki luvussa esitetyt aineistoesimerkit on lainattu suoraan ja sellaisenaan, kuten ne esiintyvät *Poliisin ennalta estävän työn strategiassa 2019-2023* (Sisäministeriö 2019a). Käytän analyysissä *puhuja-* kuvausta kuvatessani tekstin taustalla olevaa ja valtaa käyttävää valtiollista instanssia.

Alaluvussa 4.1 käsitellään HAH- toimijuuden sisältä tunnistetut totuusarvot. Seuraavissa alaluvuissa 4.2-4.6 analyysissä tarkastellaan tutkimusaineistoa laajemmin ja huomio kiinnitetään koko aineiston laajuudessa faktuaalistamisstrategioiden esiintymistiheyteen ja -tapoihin, sekä siihen, miten HAH-toimijuudesta tunnistetut sisäiset totuusarvot esiintyvät faktuaalistamisstrategioissa koko aineiston laajuudessa. Lopuksi esitän alaluvussa 4.7 analyysin kokonaisuudesta lyhyen yhteenvedon.

### 4.1 HAH-toimijuuden sisäiset totuusarvot

Seuraavaksi tarkastellaan HAH- toimijuuden sisäisiä totuusarvoja, eli keskeisintä ja vahvinta argumentointia, jolla HAH luodaan todeksi tutkimusaineiston kohdassa, jossa HAH-toimijuus esitetään itsenäisenä osana.

HAH- toimijuus kuvataan alla olevassa aineistoesimerkki 3:ssa sellaisenaan kuin se esiintyi tutkimusaineistossa. Näin lukija voi perehtyä tutkittavan ilmiön alkumuotoon sellaisenaan kuin tutkijakin on tehnyt.

Aineistoesimerkki 3:

*”Huolta aiheuttavat henkilöt (HAH)*

*Huolta aiheuttavalla henkilöllä tarkoitetaan yksilöä, jonka käyttäytymisen tai elämäntilanteen suhteen on herännyt erityinen huoli, joka vaatii lisäselvityksiä. Huolta aiheuttavan henkilön auttamiseksi ja tilanteen hallintaan ottamiseksi tarvitaan usein eri viranomaisten yhdessä tekemiä, rikoksia ennalta estäviä toimenpiteitä paikallisella tasolla.*

*Toimenpiteiden tarkoituksena on estää rikoksia ja henkilön käyttäytymisen kärjistymistä. Näihin henkilöihin liittyvän väkivallan ennalta estämiseksi ja hallitsemiseksi on poliisissa kehitetty työmuoto, jossa kohdennetun väkivallan uhkaa arvioidaan. Huolta aiheuttavan henkilön tai tapauksen seurantaa ja poliisin sekä muiden toimijoiden riskienhallintatoimenpiteitä jatketaan,*

*kunnes henkilön vaarallisuuden aiheuttama uhka on poistunut tai väkivallan riski on matala, eikä huolta aiheuttavan henkilön toiminta aiheuta erityistä huolta. Tällöin on käytössä olevilla tiedoilla riittäväksi arvioitujen tiedustelu- ja tutkintatoimenpiteiden jälkeen todettu, että henkilön asiat ovat kunnossa eikä hän muodosta esimerkiksi terrorismiin tai muuhun vakavaan väkivaltaan liittyvää uhkaa. Työmuoto on käytössä Keskusrikospoliisissa ja poliisilaitoksilla. Toiminta edellyttää tiivistä yhteistyötä asian kannalta keskeisten viranomaisten, kuten terveydenhuollon ja Rikosseuraamuslaitoksen kanssa.”*

Analyysissa liikutaan pääosin tekstin tasossa, mutta pyrin luomaan käsiteltävien totuusarvojen aineisto-otteille konkreettisia yhteyksiä sosiaalisen todellisuuden kanssa. Kuvaan yhteyksiä liittämällä analyysiin esitettyjen totuusarvojen taustalta löytyviä sosiaalisia käytäntöjä tai muita sellaisia asioita, joilla voidaan tulkita olevan merkitystä totuusarvojen hyväksyttämisen osaksi HAH-toimijuuden olemassaoloa. Useissa kohdissa selkein ”tartuntapinta” löydetään viranomaisen toimivallan lainsäädännöllisistä lähtökohdista, esimerkiksi sillä, millaisella lainsäädännöllä toimivallan käyttäminen hyväksytetään käytettäväksi.

HAH-toimijuuden keskeisiä totuusarvoja löydettiin yhteensä kuusi, jotka ovat:

- yksilö
- käyttäytyminen
- riskienhallinta
- rikos
- pakkokeinot
- viranomaisten yhteistyö

Toimijuudessa oli tunnistettavissa myös muita totuusarvoja, mutta analyysissa totuusarvoja voitiin yhdistellä luokittelun avulla kuuteen vahvimpaan. Totuusarvojen luokittelut kuvaavat huolta aiheuttavan henkilön ominaisuuksia (yksilö, käyttäytyminen), viranomaisen suorittamia työkeinoja (riskienhallinta, pakkokeinot ja viranomaisten yhteistyö) ja lainsäädäntöä (rikos), joita viranomainen tarkastelee suhteessa omaan toimintaansa sen ennalta ehkäisevissä muodoissa. Kuviossa 6 esitellään HAH-toimijuudesta tunnistetut vahvimmat argumentaatiot ja niistä tunnistetut totuusarvot. Lukija voi palauttaa mieleensä tässä yhteydessä alaluvussa 2.3 (kuvio 2) teoreettisesti esitetyn suhteen, argumentoinnin, totuusarvojen ja toimijuuden välillä. Yksinkertaistettuna sanottuna, totuusarvoja voidaan pitää HAH-toimijuuden rakentumisen kriteereinä, jotka viranomainen on vallankäyttäjänä määrittänyt ja jota viranomainen vallankäyttäjänä tulkitsee.



Aineistoesimerkki argumentoinnista	Totuusarvon luokittelu
"yksilö" "elämäntilanne"	Yksilö
"käyttäytymisen kärjistyminen" "kohdennetun väkivallan uhkaa" "aiheuttaa erityistä huolta"	Käyttäytyminen
"tilanteen hallintaan ottamiseksi" "riskienhallintatoimenpiteitä" "rikoksia ennalta estäviä toimenpiteitä" "estämiseksi ja hallitsemiseksi" "henkilön tai tapauksen seuranta"	Riskienhallinta
"terrorismiin" "vakavaan väkivalta"	Rikos
"vaatii lisäselvityksiä" "tiedustelu- ja tutkintatoimenpiteiden jälkeen" "kunnes..uhka poistunut"	Pakkokeinot
"eri viranomaisten yhdessä tekemiä" "auttaminen" "työmuoto" "paikallisella tasolla" "Keskusrikospoliisissa" "poliisilaitoksissa" "terveydenhuollon" "Rikosseuraamuslaitoksen"	Viranomaisten yhteistyö

Kuvio 6. HAH- toimijuuden sisäisten totuusarvojen luokittelu.

### Yksilö

HAH- toimijuus rakennetaan yksikössä, *"henkilöllä tarkoitetaan yksilöä"*. Yksittäinen ihminen muodostaa yksilönä sellaista huolta omalla käyttäytymisellään tai elämäntilanteellaan yleisesti, jota viranomaisen toiminnan näkökulmasta on pidettävissä huolestuttavana ja täten erityisenä. HAH- toimijuudessa ei kuvata, että yksilöt voisivat muodostaa yhdessä HAH- toimijusryhmän tai, että esitettyä huolta voisi muutoin aiheuttaa useampi kuin yksi henkilö. Yksilön nostaminen omaksi totuusarvoksi on merkityksellistä, koska yksilö esitetään ainoana henkilösubjektia kuvaavana kielellisenä esittämisen tapana. *Elämäntilanne* nousee toiseksi tärkeäksi osaksi yksilön totuusarvoa. Yksilön elämäntilanteen voidaan tulkita olevan epätoivottu ja vaarallinen yhteiskunnallisesti, koska

se vaikuttaa yksilön käyttäytymiseen negatiivisesti, luoden samalla tarpeen viranomaisen riskienhallintakeinojen käyttämisellä. Elämäntilanteen ollessa negatiivinen yksilön toiminta kärjistyy ja luo valtapositiiossa olevalle viranomaiselle velvoitteen puuttua asiaan.

### **Käyttäytyminen**

Puuttuminen yksilön toimintaan ja täten käytännössä yksilön perustuslaillisiin perusoikeuksiin olla mm. koskematon (Suomen perustuslaki 11.6.199/731 2:7§), perustellaan yksilön käyttäytymisellä ja erityisesti käyttäytymisen kärjistymisen estämisellä. Käyttäytymisen käytännön esiintymisen tapoja ei avata aineistossa lainkaan, huoli käyttäytymisestä jääkin varsin abstraktille tasolle. Abstraktius jättää näin ollen käytännössä varsin laajan tulkinnanvaran sille, millaisen käyttäytymisen katsotaan olevan sellaista, joka vaatii lisäselvityksiä tai toimenpiteitä viranomaisen toimesta. Abstraktissa tulkinnassa sellaista käyttäytymistä voisi olla esimerkiksi kirjoittamisen ja muun ilmaisun tavat sosiaalisessa mediassa, fyysinen kanssakäyminen julkisilla tai yksityisillä alueilla tai muussa sellaisessa ympäristössä, jossa läsnä on muita ihmisiä, joihin yhteiskunnallisesti epätoivotusta käyttäytymisestä syntyvä *erityinen huoli* ja *kohdennettu väkivalta* voisi kohdentua.

### **Riskienhallinta**

Yksilön käyttäytymisen kärjistymisen ehkäisyssä on tunnistettavissa luonnollinen yhteys ihmisten käytännön turvallisuuteen liittyen, mutta myös viranomaisen ennalta estävän toiminnan suhde rikosprosessuaaliseen ja muiden julkisten palveluiden taloudellisuuden edistämiseen. Rikoksen ennalta estäminen on usein halvempi tie niin prosessuaalisesti kuin muutoinkin, kun otetaan huomioon viranomaisen resurssipoliittiset seikat. Varhaisen puuttumisen kynnyksellä on riskienhallinnallisesti iso merkitys. Rikoksen (-sten) faktisen tapahtumisen estäminen ennalta, rakentaa keskeisesti riskienhallinnan totuusarvon.

### **Rikos**

Käytettäville toimenpiteille luodaan hyväksyntä käyttäen usean valtiollisen viranomaisen rikosten estämiseen liittyviä toimenpiteitä *”erityisen huolen”* ja *”terrorismin”* ja *”vakavaan väkivaltaan”* liittyvän argumentoinnin avulla. Kyseessä ei voida tulkita olevan siis mikään tavallinen poliisin tutkima ”arkirikos”, kuten esimerkiksi omaisuusrikoksiin syyllistyvän henkilön toiminta tai kleptomaneen henkilön taparikollinen vaatteiden näpistely, vaan HAH- toimijuus kiinnitetään vahvasti vakaviin ja yhteiskunnallisesti

harvinaisempiin rikosten muotoihin. Rikokset sidotaan lainkäytössä erityisiin ja tällä hetkellä oikeuskäytännössä vielä harvinaisempiin rikoksen muotoihin, kuten terrorismiin ja ”kohdennettuun väkivaltaan”, johon voisi viitata esimerkiksi joukkosurmiin liittyvien rikostekojen kiinnittyvän. Toisaalta kohdennettua väkivaltaa voidaan katsota olevan myös esimerkiksi lähisuhdeväkivalta ja muu väkivaltarikollisuus, kuten ryöstöt, joissa uhrina on toinen henkilö.

### **Pakkokeinot**

Esille nouseva huoli, joka rakentuu yksilön käyttäytymisestä syntyvän rikosuhan kautta, argumentoidaan perusteeksi suorittaa sellaisia viranomaisen toiminnan- ja työmuotoja, joissa voidaan käyttää lainmukaisia pakkokeinoja. Pakkokeinojen käyttäminen kytketään viranomaisyhteistyön tai yksittäisen viranomaisen oman toimivallan sisälle. Yhteistyötä ja pakkokeinojen käyttöä kuvataan aineistossa yksiselitteisesti ”*tiedustelu- ja tutkintatoimenpiteitä*”- ilmaisulla. Ilmaisuu jättää tilaa laajalle tulkinnalle niistä mahdollisesti käytettävistä pakkokeinoista, jotka lainsäädännössä (esim. poliisilaki 872/2011, pakkokeinolaki 806/2011) viranomaisille on hyväksytty käytettäväksi. Terveystoimiviranomaisen näkökulmasta tutkintatoimenpiteinä voidaan myös tulkita olevan esimerkiksi terveydenhoidon tekemät lääketieteelliset psykologiset arviot. Pakkokeinojen korostaminen on tärkeä osa HAH- totuutta, esimerkiksi yksilön psykologisten arvioiden tulosten voidaan nähdä linkittyvän yksilön käyttäytymisen kärjistyksen tunnistamiseen, riskienhallintakeinojen käyttämiseen ja viranomaisyhteistyön suorittamiseen.

### **Viranomaisyhteistyö**

Viranomaisen toimenpiteiden hyväksyttäminen argumentoidaan varhaisen puuttumisen periaatteisiin ja poliisitoiminnan preventiiviseen toimintaan. *Erityisen huolen* hallinnassa esitetään sisäasiainhallinnon viranomaisen tekemien toimenpiteiden riittämättömyyttä yksittäisinä viranomaistoimijoina ja toiminnan vaatimusta argumentoidaan edellyttävän laajaan moniviranomaisyhteistyöhön perustuvaa toimintatapaa. Tällä tavoin puheessa luodaan yhteistyön avulla voimankäyttämisen-henkeä ja riippuvaisuuden sidosta toisen viranomaisen lainsäädännöllisen toimivallan käyttämiseen *yksilön käyttäytymisellään* tuottaman *erityisen huolen* hallintaan liittyen. Koska yksittäisen viranomaisen toiminta ei välttämättä ole riittävää huolen hallinnalle ja huomioonille, koen yhteistyöllä olevan tärkeä yhteys pakkokeinojen hyväksyttämiseksi vakaviin rikoksiin liittyen.

## **Loppuhuomioita sisäisistä totuusarvoista**

Viranomaisten vallankäyttämisen legitimointia HAH- toimijuuden totuusarvojen osalta ei kiinnitetä aineistossa suoraan mihinkään sellaisenaan yksilöitävään seikkaan, kuten lainsäädäntöön. Legitimoinnin puuttuminen lienee osaltaan ymmärrettävää, koska kyseessä on strategiatason teksti, joiden avulla yleisesti ohjataan toimintaa ehdottoman määräämisen sijaan. Tästä huolimatta totuusarvojen argumentoinnissa on näkemykseni mukaan tunnistettavissa selkeänä taustatunnisteena lainsäädäntö ja siihen viittaaminen. Erityisesti rikos- ja pakkokeinot totuusarvoihin liittyvät ilmaisut kiinnittyvät suoraan rikoslakiin (19.12.1889/39) ja muuhun rikokseen liittyvään lakitasoiseen sääntelyyn, kun vastaavasti käyttäytyminen totuusarvona voidaan yhdistää yksilön sosiaaliseen hyvinvointiin ja jaksamiseen, joilla on yhteys esimerkiksi sosiaalihuoltolakiin (1301/2014).

Sisäisesti tarkasteltuna HAH-toimijuus rakentuu mielenkiintoisesta ryhmästä erillisiä totuusarvoja, jotka muodostavat yhdessä HAH-toimijuudelle oman hengen. HAH saa auktoriteettipositionsa toimivan viranomaisen sanomana jo sellaisen sisäisen totuudellisen elinvoiman, jota on vaikea kyseenalaistaa. Totuusarvot voidaan sitoa erittäin vahvoihin ja yhteiskunnallisesti merkityksellisiin seikkoihin, kuten väkivaltarikoksen estämiseen, joihin viranomaisen on toimivaltansa rajoissa puututtava kaikin keinoin ennalta, jos se on vain mahdollista. HAH:n sisäiset totuusarvot ja niissä käytetty argumentointi osoittavat, että HAH täytyy ratkaista ja sitä täytyy voida hallita, jotta välttyttäisiin vakavilta seurauksilta.

Seuraavassa alaluvussa aineistonanalyysi jatkuu tarkastelemalla aineistoa laajemmin faktuaalistamisstrategioiden toimiessa tulkintakehyksenä. Analyysin edetessä huomaamme, että HAH-toimijuuden sisäisten totuusarvojen rakentumisen taustalta löydetään erilaisia viranomaisen vakuuttelun keinoja, joita voidaan paljastaa faktuaalistamisstrategioiden tulkintakehyksen avulla. Vakuuttelujen keinojen voidaan tulkita olevan viranomaisen toimintaa perustelevia ja oikeuttavia seikkoja, jotka luovat muun muassa viranomaiselle uskottavuutta HAH-toimijuuden esittämisessä.

## 4.2 Itse todettuun vetoava strategia

Itse todettuun vetoavassa strategiassa keskeistä on, että puhuja vetoaa itsensä läsnäoloon ja omaavaan kokemukseensa, joiden kautta ulkopuolisen on vaikea haastaa tai epäillä puhujan esittämää tietoa ja sen totuusarvoa.

Tutkimusaineistossa itse todettuun vetoava strategia näkyy täsmällisenä puheena siinä, miten poliisin työvelvollisuus on laissa yksiselitteisesti kuvattu ja määrätty viranomaiselle suoritettavaksi (ks. aineistoesimerkki 4). Lain verholla tuetaan vankin perusta, jolla poliisin läsnäolon ja tuottaman valtapuheen kyseenalaistaminen on lähes mahdotonta. Yhtä lailla puhuja vetoaa toistuvasti suomalaiseen sisukkuuteen ja taitoon tehdä asioita moniviranomaistyönä menestyksekkäästi, jossa poliisilla on merkittävä rooli. Viranomaisyhteistyö on puhujan vahvimpia argumentteja, joilla hän vahvistaa itseään ja erityisesti rooliaan yhteistyön eräänlaisena ”keskuksena”.

Aineistoesimerkki 4:

*”Poliisin ennalta estävä toiminta on poliisin laissa säädetty tehtävä [...]”*

*”Poliisin tehtävä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen. yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen [...]”*

*”Viranomaisten välinen, sektorirajat ylittävä ja järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö on suomalainen vahvuus ja voimavara. Hyvä yhteistyö on yksi syy siihen, että Suomi on yksi maailman turvallisimmasta maista. Poliisin ennalta estävässä työssä yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on keskeistä. Poliisin ennalta estävä työ ja siihen liittyvä osaaminen ja tieto palvelevat koko poliisilaitosta ja sen tavoitteita.”*

Tunnistettavissa itse todettuun vetoavissa strategioissa, poliisin toimijuutta ja siihen liitettyä työvelvollisuutta esitetään erittäin toteavasti, sen voisi todeta olevan todellakin – itsestään selvää – sen *”poliisin laissa säädetty...poliisin tehtävä”* kielellistä ilmaisua tarkastellessa. Itse todettuun vetoavan strategian yhteys vaihtoehdottomuusstrategiaan on vahva, tekstissä puhuja ei esitä mitään muuta vaihtoehtoa kuin itsensä hoitamaan esitettyä ennalta ehkäisevää toimintaa, joka toki on ymmärrettävää koska kyseessä on nimenomaan poliisin toimintaa ohjaava aineisto. Silti jään pohtimaan voisiko puhuja voisi vahvistaa verkostoaan hieman syvemmin, esimerkiksi kehumalla muitakin yhteistyössä olevia toimijoita ja heidän kykyjään?

Toiminnan kulkua määriteltäessä puhuja viittaa olennaisesti poliisitoimintaa ohjaavaan strategiseen ohjausjärjestelmään ja tuo esille ”sisäisiä marssijärjestyksiä” eli vallan käyttämisen tasoja. Itsensä vahvistaminen tuetaan vankasti organisaation strategiseen ohjaukseen ja johtamiseen, jotka luovat organisaation tuottamalle kielelle intertekstuaalisen jatkumon (ks. aineistoesimerkki 5). Miellän tämän itsensä toteamisen ikään kuin identiteetin laajentamisena. Tällä puhuja luo strategisen ohjausjärjestelmän mukaista taustatukea esitetylle puheelle ja isovehi ohjaa henkistä tekemisen pakkoa. Jatkumoon liitetään organisaatiossa työskentelevät esimiehet ja ”ammattillinen osaaminen” sekä eritasoisten tulostavoitteiden määrittelyt, joiden avulla vankistetaan ennalta estävän toiminnan tuloksellisuuden ehtoja. Tuomalla puheeseen mukaan esimiehistö ja ammattillinen osaaminen puhuja laskee kynnystä muille perusteluille ja muille puhujille pitäen kontekstin kuitenkin aiheeseen rajattuna.

Aineistoesimerkki 5:

*”Sisäministeriön poliisiosaston tehtävänä on hallinnonalan strateginen ohjaus, jossa yhdistyy laajempi, turvallisuuden yhteiskunnallinen näkökulma ja tarpeet poliisitoiminnalliseen asiantuntemukseen ja tavoitteisiin. Sisäministeriö toteuttaa tehtävänsä ohjaamalla poliisihallinnon toiminta strategioilla, lainsäädännön kehittämisellä sekä toiminnan ohjauksen menettelyillä.”*

*”Tuloksellisessa ja vaikuttavassa ennalta estävässä toiminnassa korostuvat strateginen ohjaus, johdonmukainen ja ennalta estävän toiminnan edellytyksiä luova johtaminen organisaation kaikilla tasoilla, toimintaa tukeva esimiestyö, ammattillinen osaaminen sekä valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten tulostavoitteiden asettaminen, seuranta ja raportointi.”*

Itsensä vahvistamisessa puhuja korostaa auktoriteettipositionsa liittyvän viestinnän merkitystä ja totuuden kertomista yhteiskunnan eri osa-alueille. Puhujan voisi mieltää alentavan muiden, kuten esimerkiksi median välittämän tiedon ja viestin arvoa ja korostavan puhujan itsensä roolia totuudellisen tiedon ja turvallisuuden tunteen viestinvälittäjänä. Puhuja vetoaa tässä yhteydessä omaan asiantuntijuuteensa ja myös vaihtoehdottomuuteensa, joiden perusteella vain poliisilla olisi kykyä suorittaa hyvää viestintää turvallisuusasioissa. Puhujan ja median suhdetta kuvataan hyvin aineistoesimerkki 6:ssa.

Aineistoesimerkki 6:

*”Media uutisoi tänä päivänä aiempaa enemmän ja yksityiskohtaisemmin rikoksista ja onnettomuuksista, ja tämä vaikuttaa kielteisesti ihmisten kokemukseen yhteiskunnan turvallisuudesta. Myös ihmiset levittävät tietoja ja*

*huhuja rikoksista ja onnettomuuksista sosiaalisessa mediassa. Vaikka turvallisuustilanne olisi tilastojen valossa hyvä, ihmiset saattavat silti kokea turvattomuutta. Tästä syystä ennalta estävästä toiminnasta viestiminen ja aktiivinen vuorovaikutus paikallisyhteisöjen kanssa on tärkeitä. Poliisin hyvä ja ihmisten huolet tunnustava paikallinen viestintä lisää läsnäolon tunnetta.”*

Puhuja korostaa alueellisesti hajautetun organisaation alueiden itsenäisyyttä ja itsenäistä vahvuutta turvallisuuden hallintaa kuvatessaan. Puhuja luottaa itsensä voimaan, joka on vahva paikallisuudesta tai alueellisesta tasosta huolimatta. Puhuja nostaa tässä yhteydessä suoraan esille huolta aiheuttavien henkilöiden kuvauksen ja HAH-toimijuudessa tunnistetut *riskienhallinnan, rikoksen ja viranomaisyhteistyön* totuusarvot (ks. aineistoesimerkki 7). Itseensä vedoten puhujan tavoitteena on esittää ja vakuuttaa käytännössä, että poliisilaitoksittain poliisilla on kyky vastata HAH-toimijan tuottamaan uhkaan, mainitsemalla kuitenkin toiminnan onnistumisen vaihtoehdottomuutena sen, että toiminta edellyttää yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa.

Aineistoesimerkki 7:

*”Jokainen poliisilaitos ennalta estää vakavaa väkivaltaa toteuttamalla toimintaa, jossa huolta aiheuttaviin henkilöihin liittyvä väkivallan riski arvioidaan ja yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa ohjataan heidät saattaen väkivallan riskiä vähentävien palvelujen piiriin. Toiminta edellyttää yhteistyötä paikallisten viranomaisten kanssa, erityisesti terveydenhuollon viranomaisten kanssa.”*

Itse todettuun vetoavassa strategiassa puhujan tarkoituksena on ensi sijassa vahvistaa omaa arvovaltaansa ja siihen liittyvää edestä johtavan johtajan mallia muille viranomaisille. Itseensä vetoamisessa tärkein argumentti puhujalla on laki ja sen tuoma velvollisuus viranomaiselle olla olemassa. Tämä olemassaolon hyväksytytys toimii eräänlaisena alustuksena, josta vaihtoehdottomuusstrategia jatkaa vallan käyttämisen hyväksyttämistä.

### 4.3 Vaihtoehdottomuusstrategia

Vaihtoehdottomuusstrategiassa keskeistä on, että vaihtoehdottomuus puheessaan puhuja pyrkii vakuuttamaan kuulijan niin, että ei ole muita mahdollisia tai järkeviä ratkaisutapoja tai malleja hoitaa asiaa kuin puhujan esittämä.

Ensinnäkin esitän, että itse todettuun vetoava strategia ja vaihtoehdottomuusstrategia ovat kuin työpari. Vaihtoehdottomuusstrategia liittyy keskeisesti itse todettuun vetoavan strategian vahvistamiseen. Kun itse todettuun vetoavalla strategialla perustellaan jokin olemassaolo, liittyy vaihtoehdottomuusstrategia mukaan vankistamaan itse todettuun vetoavan strategian olemassaoloa ”kun tämä tietää eniten asiasta, ei ole muita vaihtoehtoja kuin toimia näin”- henkisesti.

Yhteiskunnallisten muutosten laajuuden pakottamana puhuja esittää, että ennalta estävän työn merkittävyys sisäiselle turvallisuudelle on kasvanut. Tämä esitys näkyy esimerkillisesti aineistoesimerkissä 8. Yhteiskunnalliset muutokset siis pakottavat vaihtoehdottomuuteen ja edelleen poliisin ennalta estävän työn lisäämiseen ja kehittämiseen. Muutosten vääjäämättömyys tukee itse todettuun vetoavaa strategiaa ja poliisin roolia yhteiskunnallisiin muutoksiin liittyvänä ratkaisuntuottajana.

Aineistoesimerkki 8:

*”Toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset ovat lisänneet poliisin ennalta estävän työn vaatimuksia ja samalla sen merkitystä sisäiselle turvallisuudelle.”*

Puhuja kuvaa, että käytettävissä olevat voimavarat ovat olleet aiemmin rajallisia siten, että toimintaa on jouduttu suuntaamaan muutosten edessä. Tällä puhuja vahvistaa omaa vaihtoehdottomuuttaan tehdä väistämättömiä valintoja työssään. Puhuja vahventaa asiantuntijuutta täsmentäen kuvaamalla, että valinnat on tehty siellä, missä on ollut toiminnan painopisteelle tarvetta. HAH-toimijuuden läsnäolo näkyy puhujan tavassa tuoda yksilön tuottamat vaikutukset osaksi puhetta. Samassa yhteydessä puhuja tuo esille viranomaisten yhteistoiminta ja vakavimpien rikosten muotojen esiintyminen. Tässä yhteydessä on ennen kaikkea tunnistettavissa viitteet HAH-toimijuuden *yksilö* ja *viranomaisyhteistyön* totuusarvoihin sekä HAH-toimijuutta selvästi rajaavana totuusarvona tunnistettu *rikos* totuusarvo, jossa argumentoinnin keskiössä on terrorismin ja vakavan väkivallan käsitteet. Tarpeen ja vaikutusten suhde näkyy hyvin aineistoesimerkissä 9.



## Aineistoesimerkki 9:

*”Poliisi on joutunut keskittämään voimavaroja ensisijaisesti kiireellisten hälytystehtävien hoitamiseen ja vakavaan rikollisuuteen. On tärkeää, että ennalta estävä toiminta nähdään niin yhteiskunnassa kuin poliisitoiminnassakin kustannustehokkaana osana toiminnan kokonaisuutta. Yksilövaikutusten lisäksi ennalta ehkäisevän toiminnan kautta vahvistetaan luottamusta ja yhteyttä paikallisyhteisöihin ja estetään vakavimpien rikollisuuden muotojen leviäminen.”*

*”Kaikkien vakavimpien tapahtumien, kuten joukkosurmien ja terroristi-iskujen, vaikutukset ovat erittäin laajoja ja pitkäaikaisia, ja ne voivat muuttaa ihmisten arkea ja yhteiskuntaa merkittävästi.”*

Puhuja osaa keventää omaa vaihtoehdottomuuttaan kuvaamalla, että poliisin ennalta ehkäisevä työ on riippuvainen myös muiden toimijoiden työstä. ”Tulemalla vastaan” puhuja todennäköisesti luo ystävyyden henkeä yhteistyötahojensa suuntaan. Katson kuitenkin tavoitteena tässä olevan, että puhujan omat tehtävät tulisivat hoidetuksi ja tätä varten puhuja tarvitsee muiden toimijoiden apua.

Vähemmistöjen osalta puhuja keventää omaa vaihtoehdottomuuttaan ja siihen liittyvää asiantuntijuuttaan, kun esille tuodaan vähemmistöihin liittyvät erityiskysymykset. On mielenkiintoista, että puhuja uskaltaa keventää omaa vaihtoehdottomuuttaan juuri vähemmistökysymyksissä. Onko niin, että puhujalla ei ole tietoa itsellään riittävästi vähemmistöihin liittyen vai onko vallan näkökulmasta niin, että puhuja ei halua ottaa liian tiukkaa otetta vähemmistöryhmistä, ettei pöydälle nosteta rasismien, syrjinnän tai vaikkapa etnisen profiloinnin kortteja? Vastaavasti nuorten osalta tilanne on toinen, kun puhujan voidaan katsoa viittaavaan käytännössä suoraan HAH-toimijuuteen ja nuorten mahdolliseen riskiin ajautua rikosten tielle, jolla heistä voi tulla HAH-toimija (ks. alaluku 4.5). Vähemmistökysymysten esittämisentapoja esitetään aineistoesimerkissä 10.

## Aineistoesimerkki 10:

*”Onnistunut ennalta estävä työ edellyttää tietoa ja osaamista vähemmistöihin ja heihin liittyvistä erityiskysymyksistä. Näitä ovat esimerkiksi pohjoisessa saamelaisiin ja poroihin liittyvät asiat, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen erityiskysymykset, etnisten vähemmistöjen ja romanien kysymykset. Poliisin osaamista tukee yhteistyö vähemmistöryhmiä edustavien järjestöjen kanssa, jotka voivat toimia tiedon välittäjinä, antaa asiantuntija-apua ja toimia kouluttajina poliisissa.”*

Puhuja korostaa omaa vaihtoehdottomuuttaan todella voimakkaasti puhuessaan väkivaltaisen ekstremismin ja väkivaltaisten ääriliikkeiden toiminnan määrän

lisääntymisestä. Väkivaltainen ekstremismi liittyy olennaisesti HAH-toimijan argumentointiin ja rikos- totuusarvon taustaselittäjiin. Puhujan vaihtoehdottomuuden esitys sidotaan vuonna 2015 voimaan tulleeseen lakiin, jonka mukaan muilla viranomaisilla on oikeus oma-aloitteisesti ilmoittaa puhujalle (poliisille) sellaisista henkilöistä, jotka voivat aiheuttaa yhteiskunnallista vaaraa tai vaaraa toisten ihmisten terveydelle ja hengelle. Puhuja korostaa tässä yhteydessä myös itseensä vetoavuutta ja luo itsestään jälleen keskustojen, jota kohtaan muut tahot lähestyvät. Väkivaltaisen ja ekstremismin ja väkivaltaisten ääriliikkeiden toiminnan määrään sidottua vaihtoehdottomuutta kuvataan aineistoesimerkissä 11.

Aineistoesimerkki 11:

*”Väkivaltainen ekstremismi ja väkivaltaisten ääriliikkeiden toiminta on tullut viime vuosina näkyvämmäksi. Väkivaltaisen ekstremismin äärimmäisenä ilmenemismuotona on terroriteko tai joukkosurma, ja tekijät päätyvät näihin tekoihin aina jonkinlaisen radikalisoitumisprosessin kautta. Suunnitelmalliset, raa’at tai laajamittaiset väkivallanteot, joiden uhrit valikoituvat usein sattuman-varaisesti, herättävät pelkoa ihmisissä ja niillä on myös laajempia, yhteiskunnallisia vaikutuksia. Vakavat väkivaltaiset teot ovat yleensä seurausta pitkästä, yksilötasoisesta kehityksestä. Puuttamalla tähän kehityskulkuun voidaan vähentää vakavan väkivallan, henkirikosten ja joukkosurmien riskiä. Vakavan väkivallan ennalta estämiseen liittyvän yhteistyön kannalta keskeinen on vuonna 2015 voimaan tullut lainsäädännön muutos, jonka mukaan viranomaisilla ja muilla näihin rinnastettavilla toimijoilla on oikeus oma-aloitteisesti ilmoittaa poliisille henkilöstä, joihin liittyy vakava uhka toisen ihmisen hengelle ja terveydelle.”*

Oman roolinsa tärkeyttä puhuja vakuuttelee mainitsemalla yksioikoisesti, että hänen saamansa tiedon perusteella on voitu estää vakavien rikosten syntymistä, kuten näemme aineistoesimerkissä 12.

Aineistoesimerkki 12:

*”Poliisi on pystynyt ennalta estämään esimerkiksi vakavaa väkivaltaa tiedon perusteella, jota se on saanut tavallisilta ihmisiltä”.*

Tällä vaihtoehdottomuudella puhuja niin sanotusti sulkee tyylikkäästi kriitikoiden suut, joiden agendana voi olla puhujan yhteiskunnallisen aseman ja luottamuksen heikentäminen. Otettakoon huomioon, että puhuja viittaa menestymisensä tässä yhteydessä johtuvan vain ”tavallisilta ihmisiltä” saamansa tiedon voimaan. Luen tämän olevan eräänlainen vastaantulo muita toimijoita kohtaan, mutta silti katson sen olevan puhujan omaa vaihtoehdottomuutta korostava esitys, koska kuka muu voisi suorittaa ennalta estävän työn, vaikka tieto olisikin

hänellä, jos toiminnan suorittamista varten ei ole puhujan taustalla olevia suorituskykyjä. Vaihtoehdottomuusstrategia on keskeinen perusta puhujan vallan käyttämisessä ja siinä, kuinka viranomaisen toiminnallaan luomien valtasuhteiden olemassaoloa perustellaan myös tarpeellisiksi.

#### 4.4 Kvantifioiva strategia

Kvantifioiva strategia liittyy asioiden ja niiden tilojen numeraaliseen ja muulla tavoin asioiden suhteita tai laajuutta kuvaavaan määrällistämiseen. Tällä määrällistämällä luodaan perustaa ja tukea esitettävien totuuksien olemassaololle tai kehittämislle.

Aineistossa poliisin roolia yhteiskunnallisen luottamuksen kohteena perustellaan monin eri esityksin. Useissa kohdissa pitäydytään hyvin suhteellisissa ja jopa ympäripyöreissä ilmaisuissa, joita voitaisiin pitää ehkä raakoina yleistyksinäkin. Tilastollisiin faktoihin viitataan vain muutamissa kohdissa ja tällöinkin määrällistäminen pitäytyy verrattain yleistävissä huomioissa. Muistaen aineiston strategia-asiakirjaluonteen raaka yleistäminen on mielestäni osin hyväksyttävää, mutta silti kriittisesti tarkasteltuna lukija jää kaipaamaan tarkemmin kuvattua tukea, erityisesti niille esitetyille väitteille joissa viitataan tilastoihin.

Kansallisella tasolla korkeaksi esitetyn luottamuksen mittapuun avulla puhuja määrällistää ennalta ehkäisevän toiminnan tarpeellisuutta päivittäisessä elämässä ja esittää onnistuneisuutta yhdistämällä resurssien vertailuun Euroopan ja maailmanlaajuisen tilanteen (ks. aineistoesimerkki 13).

Aineistoesimerkki 13:

*”Suomessa luottamus poliisiin on korkealla, ja tämän luottamuksen ansiosta poliisi on pystynyt tekemään hyvää tulosta eurooppalaisittain vertaituna pienillä resursseilla. Luottamuksen ylläpitäminen vaatii työtä päivittäin, ja ennalta estävä toiminta on tässä keskiössä. Ennalta estävän työn kehittäminen vaatii painopisteen siirtämistä ennalta estävämpään suuntaan ja asioihin puuttumista ennakoivasti.”*

*”Suomessa luottamus poliisiin ja muihin instituutioihin sekä muihin ihmisiin on edelleen huomattavan korkealla verrattuna suurimpaan osaan maailman maista.”*

Luottamuksen esitys on todella laeva ja yleistävä. Luottamuksen olemassaololla puhujan voidaan tulkita tekevän vakuuttelua siitä, että poliisin ja muiden instituutioiden vallan

käyttäminen on sopivasti mitoitettua ja että asiat voisivat olla paljon huonomminkin (vrt. muut maat- puhe).

Tilastollista yleistämistä tuetaan ”*useiden tutkimusten ja selvitysten*” ja poliisibarometrin tuloksilla. Poliisibarometrin yhteydessä puhuja käyttää ”*legitimoinnin*”- kuvausta poliisitoiminnan hyväksyttävyyden yhteydessä. Poliisibarometrin esittelystä tuleekin tunne, että sitä pidetään arvokkaampana toiminnan hyväksyttävyyden mittarina kuin muita määrällistäviä esityksiä. Muissa määrällisissä esityksissä kielelliset kuvaukset ovat epävirallisempia esimerkiksi ”*korkealla*”, ”*huomattavan korkealla*”, kun poliisibarometrin yhteydessä uskottavuutta lisätään legitimoinnin avulla, jota usein näkee käytettävän, kun tekstissä viitataan esimerkiksi lain hyväksyttämiin asioihin. Kvantifioivalla strategialla ei tunnu olevan yhtenäistä logiikkaa, jolla sitä esitetään. Toisessa lauseessa tukeudutaan vankasti tilastolliseen totuuteen, kun toisessa lauseessa puhuja yleistää oikein reilulla kädellä, tätä ”*sekamelskaa*” on hyvä tarkastella aineistoesimerkki 14:sta avulla.

Aineistoesimerkki 14:

*”Useat tutkimukset ja selvitykset ovat osoittaneet, että rikoksen ja turvallisuutta heikentävän häiriön ennalta estäminen on aina taloudellisesti kannattavampaa riippumatta siitä, miten tehokkaasti tapahtuma tai teko ja sen jälkiseuraukset kyetään hoitamaan.”*

*”Kesäkuussa 2018 julkaistun poliisibarometrin mukaan Suomen poliisin toimintaan luotetaan ja se koetaan legitiimiksi toimijaksi julkisen vallan käyttäjänä. Noin 95 prosenttia tutkimukseen haastatelluista henkilöistä ilmoitti luottavansa poliisiin joko paljon tai erittäin paljon”.*

Puhuja käyttää tekstissään alaviitetekniikoita satunnaisesti, joten jään kaipaamaan, että mikäli viitataan ”*useisiin tutkimuksiin*”, niitä tutkimuksia tehtäisiin enemmän näkyväksi. Tässä yhteydessä puhuja perustelee ennalta estävää toimintaansa taloudellisin perustein, mutta yleistämällä puhuja ei vakuuta. Mitenköhän mahtaisi käydä, jos yksityinen henkilö menisi samassa hengessä pankkiin hakemaan asuntolainaa ja kuvaisi lainahakemuksessaan, että ”*töissä käydessäni pystyn kyllä maksamaan lainan takaisin*” ilman, että esittää työtodistusta tai muuta todistusta maksukyvystään – ei taitaisi vakuuttaa sekään, vaikka kädessä olisi kultainen rannekello.

Kansallisella tasolla puhuja ei esitä suoranaisesti ulkopuoliseen lähteeseen liittyvää tukea puheelleen luottamuksen osoittamisessa, mutta täsmentää määrällistämistä eri väestöryhmien kohdalla ja erityisesti nuorten kohderyhmää kuvatessaan. Toisaalta puhuja

nostaa esille kansainvälisten tutkimusten tuloksia, mutta niitäkin puhuja vesittää, kun esittää samassa yhteydessä ylimalkaisesti (jälleen), että vähemmistöryhmien luottamus poliisiin voi olla matalampi kuin muissa ryhmissä ilman faktista näyttöä siitä, mihin puhujan väite perustuu. Tätä ristiriitaisuutta on kelpo tarkastella aineistoesimerkissä 15.

Aineistoesimerkki 15:

*”Kansainvälisten tutkimusten mukaan suomalaisten nuorten luottamus poliisiin on edelleen korkealla<sup>3</sup>. Tulos kuvastaa hyvin nuorten suuren, hyvinvoivan enemmistön asenteita ja mielipiteitä. Samalla väestöryhmiin, kuten eri etnisiin ja uskonnollisiin vähemmistöihin ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten luottamus poliisiin voi olla huomattavasti yleistä tasoa alhaisempi.”*

Logiikan puute näkyy myös siinä, että määrällistämistä esiintyy myös negatiivisin ilmauksin, joissa todetaan ennalta estävän toiminnan tuloksellisuuden todentamisen olevan vaikeaa muun muassa tilastollisessa mielessä, koska sellaisia asioita, jotka toiminnalla estetään ei näy tilastorakennelmissa. Negatiivinen määrällistäminen on mielenkiintoinen ilmiö. Tunnustamalla sen, ettei jotain voida todentaa, puhuja luo epäluotettavuutta niin asiantuntijuusstrategian tavoitteisiin nähden kuin puhujan omaan ”vallan vipuun” tarkasteltaessa hänen oman toimintansa vaihtoehdottomuutta ja itseensä vetoamista. Aineistoesimerkissä 16 näkyy hyvin puhujan tapa viitata tilastotietoon ja samassa yhteydessä ”negatiivistaa” esittämänsä asia.

Aineistoesimerkki 16:

*”Ennalta estävän työn tuloksena usein on, että jokin asia ei tapahdu eikä se siten ole todettavissa poliisin tilastoissa, esimerkiksi selvitetynä rikoksena tai annettuna luparatkaisuna.”*

*”Poliisin tulosten seuranta perustuu pääosin numeraalisiin mittareihin ja vuoden tarkasteluajanjaksoon, eikä tulosten seurantajärjestelmä siten riittävästi tue ennalta estävää työtä.”*

Negatiivisella määrällistämällä puhuja vetää osin itseltään mattoa alta ja heikentää myös muun muassa asiantuntijuuteen liittyvää uskottavuutta. Tästä herääkin kysymys, kuinka vankalla tietopohjalla puhuja lopulta esittääkään asiaansa? Verhotaanko utuiseen ja ristiriitaiseen määrällistämiseen se, ettei asiasta ole todellisuudessa täyttä varmuutta, mutta jotain kuitenkin täytyy voida sanoa? Luottaako puhuja auktoriteettiasemansa voimaan ajatellen, että esitettyjä väitteitä ei kehdata kyseenalaistaa, koska hän esittää ne? Puhujan

---

<sup>3</sup> Puhuja viittaa alaviitteellä tässä lauseessa seuraavasti: ”Esimerkiksi ICCS 2016-tutkimus”.

vakuuttavuutta tässä yhteydessä parantaisi se, että puhuja toisi viitteenä esille kuitenkin joitain määrällistäviä lähteitä, vaikka niiden luotettavuus ei olisikaan täysin aukotonta.

Määrällisiin esityksiin puhuja sekoittaa mukaan kansainvälistymisen ja erityisesti kielteisten kohtaamiskokemusten vaikutuksen luottamuksen rakentumisessa poliisia kohtaan monimuotoistuneessa yhteiskunnassa. Monimuotoisuuden ja kansainvälisyyden yhteydessä keskiössä on luottamuksen määrällistäminen, jos luottamus on vähäistä (heikkoa), toiminta vaikeutuu ja reaktiivisesti tehtävä toiminta syö resursseja enemmän. Liitän reaktiivisuuden HAH-toimijuudessa rikoksen ja riskienhallinnan totuusarvoihin. HAH-toimijan terrorismiin ja väkivaltarikollisuuteen kiinnittyvä rikoskuvaus on puhujan esityksessä sellainen näkymä, jota ei haluta nähdä käytännössä. Puhuja esittää asian poliittisesti, mutta rivien välistä voidaan tulkita, että monimuotoisuus ja kansainvälisyys ovat sellaisia haasteita, jotka heikentävät luottamusta poliisiin ja haastavat täten edelleen ennakoivan toiminnan mahdollistavan tiedon välittymistä. Puhuja esittää, että pienenä maana Suomi herättää Euroopan unionin laajuista huomiota henkirikollisuuden määrissä. Puhujan tapa nostaa kansainvälisiä vertailuja negatiivisena määrällistämisenä on mielenkiintoista, kuten aineistoesimerkissä 17 on nähtävissä.

Aineistoesimerkki 17:

*”Suomalainen yhteiskunta on kansainvälistynyt. Kansainväliset kokemukset poliisin toiminnasta, erityisesti silloin kun ne ovat kielteisiä, liikkuvat nopeasti yli rajojen ja vaikuttavat ihmisten mielikuvaan ja käsitykseen poliisista. Suomalainen yhteiskunta on viime vuosikymmenten aikana muuttunut ja monimuotoistunut. Väkivallan määrä Suomessa on vähentynyt viime vuosien aikana.”*

*”Henkirikollisuuden taso on Suomessa tällä hetkellä Euroopan unionin kymmeneksi korkein ja keskimääräistä korkeampi myös kaikkien kehittyneiden teollisuusmaiden ryhmässä.”*

Luottamuksen heikkeneminen ja tiedon välittymisen vaikeutuminen aiheuttavat mahdollisesti edelleen sen, että HAH- toimijuus voi päästä syntymään monimuotoisuuden piirissä. HAH-toimijan vakavaan väkivaltaan liittynyt argumentointi liittyy selvästi puhujan kuvaukseen henkirikosten määrässä. Tulkitsenkin, että HAH-toimijan riski syyllistyä vakavaan väkivaltarikollisuuteen pitää sisällään olennaisesti korostuneen riskin syyllistyä henkilöihin kohdistuvaan rikollisuuteen.

Kvantifioivan strategian kautta tarkastellessa puhujalla tuntuu olevan orastavaa vaikeutta ilmaista, että mihin hänen olisi hyvä tukeutua, puheessa on paljon ristiriitaisuutta. Puhuja validoi itseään ja toimintansa tarvetta toisaalta tilastollisella ja muulla määrällistämällä, kuten ”korkealla” ja ”useiden tutkimusten...” samalla kuitenkin todeten, että ennalta estävän työn muodoissa ei oikeastaan voidakaan tehdä tarkkaa määrällistä arviointia, koska asiat eivät pääse tapahtumaan ja näin ollen tilastollisesti tai määrällisesti ei ole oikein mitään todettavaa.

#### 4.5 Sosiaaliin normeihin tukeutuva strategia

Sosiaaliin normeihin tukeutuvassa strategiassa asioiden ja niiden tilojen sekä tapahtumien faktuaalisuutta perustellaan niiden yhteisesti jaettujen sosiaalisten normien yhteydellä. Normit ymmärretään yleisesti vakiintuneina käsityksinä ja tapoina. Sosiaaliin normeihin tukeutuva strategia kiinnittyy usein valtaviirran mukaisiin perusteluihin, joiden kautta asioiden hyväksyttävyyttä perustellaan enemmistön hyväksymän normiston avulla.

Itse todettuun vetoavassa strategiassa esitetty vahva lainsäädännöllinen kiinnittyminen tuodaan esimerkillisesti näkyväksi sosiaaliin normeihin tukeutuvien strategioiden esittelyssä, kun aineistoissa kuvataan turvallisuudentunteen ja rikosten yhteyttä toisiinsa, liittämällä samanaikaisesti siihen laaja positiivinen kuvaus turvallisuudentunteen yhteydestä vahvaan ja menestyvään yhteiskuntaan. Aineistoesimerkissä 18 näemme, kuinka yhteiskunnallisen turvallisuuden kokonaisuus on puhujan esittämänä erittäin riippuvainen väestösuhteista ja väestöryhmien keskinäisestä yhdenvertaisuuden tunteesta, johon poliisi omalla toiminnallaan vaikuttaa.

Aineistoesimerkki 18:

*”Rikokset ja häiriöt heikentävät turvallisuuden tunnetta. Yhteiskunta, jossa turvallisuuden tunne on vahva, on menestyvä yhteiskunta.”*

*”Väestösuhteet vaikuttavat turvallisuuteen ja turvallisuuden tunteeseen. Hyvät väestösuhteet edistävät yhteiskuntarauhaa ja kaikkien yhteiskuntaan kuuluvien ihmisten turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Eri väestöryhmiin kuuluvien ihmisten todellisen yhdenvertaisuuden toteutuminen riippuu heidän yhteiskunnallisesta asemastaan, tietoisuudestaan oikeuksistaan ja vaikuttamismahdollisuuksista omaan elämäänsä koskevissa asioissa. Poliisi vaikuttaa hyviin väestösuhteisiin ja edistää yhdenvertaisuutta omassa työssään toteuttamalla poliisitoiminnan yleisiä periaatteita, joita ovat muun*

*muassa asiallisuus, puolueettomuus ja sovinnollisuus sekä se, että poliisin on kohdeltava kaikkia ihmisiä puolueettomasti.”*

Sosiaalisten normien yhteys HAH- toimijuudessa tunnistettuun *käyttäytymisen* totuusarvoon konkretisoituu yhteiskunnallisella tasolla puhujan esittäessä sosiaalisessa koheesiossa tapahtunutta heikentymää ja sen edelleen luomaa polarisaatiota yhteiskunnassa. Yleisten yhteiskunnallisten olosuhteiden kehitys yleistetään radikaalisti ja HAH-toimijuuden yksilön toimintaan liittyvä liitos näkyy puhujan tavassa puhua syrjäytymisen monimuotoistuneista piirteistä ja ongelmien kasvaneesta tavasta kasaantua pienelle osalle väestöstä. HAH-toimijuuden *viranomaisyhteistyön* totuusarvon tärkeyttä pönkitetään välillisesti kuvaamalla, että hyvinvointiyhteiskunta ja sen tukiverkot eivät yksinkertaisesti tavoita kaikkia keille kohtaaminen olisi tarpeen. Puhuja yhdistää sosiaalisen koheesion heikkenemisen muutokset alueellisiin eroavaisuuksiin ja vaikutuksiin eri väestöryhmissä. Tämä antaa ”virtaa” HAH-toimijuuden *pakkokeinojen* totuusarvolle ja niiden käytännön ilmentymille puhtaasti turvallisuusviranomaisten yhteistoiminnan näkökulmasta. Yhtä lailla voimme nähdä yhteyden nyt vaihtoehdottomuusstrategian kanssa, koska jos hyvinvointiyhteiskunta ja sen tukiverkot yläkäsitteenä eivät voi tavoittaa ihmistä, niin kuka muu sen sitten tekisi kuin poliisi- ja muut turvallisuusviranomaiset. Sosiaalisen koheesion heikentymisen kuvaus esitetään puhujan suusta sanottuna aineistoesimerkissä 19.

Aineistoesimerkki 19:

*”...aiempaa suurempana haasteena on suomalaisen yhteiskunnan sosiaalisen koheesion heikentyminen. Tämä luo tilaa polarisaatiolle, joka vuorostaan vahvistaa kielteistä kehitystä. Väestön hyvinvointi on yleisesti lisääntynyt, mutta samalla syrjäytyminen on monimuotoistunut ja ongelmat, kuten rikoksen tekijäksi ryhtyminen tai uhriksi joutuminen sekä turvattomuus kasaantuvat entistä pienemmälle osalle väestöä. Hyvinvointiyhteiskunta ja tukiverkostot eivät enää tavoita kaikkia yksilöitä ja heidän lähipiiriään ja tämä luo haavoittuvuuksia, jotka vaikuttavat turvallisuuteen. ”*

HAH-toimijan syntyminen liittyy sosiaalisiin normeihin kiinteästi. Puhuja esittää, että lapset ja nuoret ovat tulevia aikuisia. Tämä elämänkaaren viittaus yhdistyy HAH-toimijan elämänhallintaan ja käyttäytymiseen. Puhuja esittää, että luottamuksen lisääminen ja positiiviset kokemukset parantavat yksilöiden tulevia asenteista poliiseja kohtaan. Hyvien asenteiden merkityksen voidaan katsoa olla olevan siltä osin tärkeää, että avoimesti toimivalla ja puhuvalla yksilöllä voi olla mahdollisuus itse hakeutua poliisin ennalta ehkäisevän työn piiriin, ennen kuin hänen toimintansa kärjistyy varsinaista huolta aiheuttavaksi toiminnaksi. Puhuja viittaa käytännössä jonkin asteiseen solidaarisuuteen,



jossa henkilöiden elämänkaaren aikana toimijoita kannustetaan puuttumaan asioihin riittävän varhaisessa vaiheessa, kun luottamus poliisiin on vielä olemassa ja näin ollen ongelmien ratkominen voisi olla myös parempaa.

Huoli nuorten ihmisten ongelmista on puhujan mielessä ja ”kielenpäällä” monessa kohdassa. Paikallisuuden erityispiirteet, kuten muun muassa haja-asutusalueet ja siellä kehittyvät nuorten ryhmät ovat selvästi puhujalle huolen kasvamisen ”kehtoja”, kuten voimme todeta aineistoesimerkki 20 avulla.

Aineistoesimerkki 20:

*”Harvaan asutuille alueille on muodostunut pieniä nuorten ryhmiä, jotka eivät enää luota poliisiin vanhempiensa tapaan, ja myös erilaisiin väkivaltaisiin ääriryhmiin kuuluvat tai näitä tukevat nuoret kokevat poliisin usein vihollisenaan. Vanhempien luottamus tai epäluottamus poliisiin ja laajemmin yhteiskuntaan periytyy usein lapsille, ja vanhempien kanssa toimimalla voidaan vahvistaa myös lasten ja nuorten luottamusta poliisiin.”*

Puhuja esittää selvänä huolena, että vanhemmilta mahdollisesti periytyvä epäluottamus viranomaiseen lisäävät vihaa poliisia vastaan, joka voi lisätä rikokseen syyllistymisen alttiutta. HAH-toimijan näkökulmasta voimme puhua selvästä yhteydestä yksilön käyttäytymisen kanssa, jota vastaavasti viranomaiset haluavat riskienhallintakeinoin (ennalta ehkäisevä työ) parantaa. Puhuja viittaa mahdollisena HAH-toimijana tässä yhteydessä yhtenä mahdollisena *yksilönä* lasta tai nuorta, jonka elämänhallinnassa on vaikeuksia. Keskeisenä ratkaisutyökaluna puhuja esittää, että yhteistyön taho olisi lapsen tai nuoren vanhempi eikä niinkään toinen viranomainen, kuin olemme tottuneet pääsääntöisesti HAH-toimijuuden osalta näkemään.

Nuorten mahdollisuus kasvaa HAH-toimijaksi vahvistuu, kun puhuja esittää, että elämänkaaren edetessä ne rikoksia tehneet nuoret, jotka jatkavat rikoksen tiellä muodostavat ”pienen mutta kovan ytimen, joka tekee puolet rikoksista”. Edelleen elämänhallinnan horjuessa rikosten määrät ja vakavuus kasvaa puhujan mukaan. Nuoren mahdollisuus muuttua HAH-toimijaksi on varsin ilmeinen. Puhuja käyttää tässä yhteydessä valtaa, verrattain isolla kädellä. Aineistoesimerkissä 21 näemme, kuinka kohderyhmänä nuoret kategorisoidaan selvästi ja puhuja ei esitä toista vaihtoehtoa kuvauksillaan.

## Aineistoesimerkki 21:

*”Vain noin 2 prosenttia nuorista jatkaa rikosten tekemistä ensimmäisten tekojen jälkeen. Nämä nuoret muodostavat aikuistuuksaan rikollisten pienen mutta kovan ytimen, joka tekee yli puolet rikoksista. Rikosten määrät ja niiden vakavuus kasvavat huomattavasti tekijöiden varttuessa.”*

Puhuja tuo HAH-toimijuutta yhä lähemmäs sitä, että nuorten rikosentekijöiden on mahdollista tulla HAH-yksilöksi, kun puhuja sitoo nuorten mahdollisuuden ääriajatteluun tai muuhun toimintaan, josta voi kehittyä vakavaa turvallisuushkaa. Puhuja tuo esille elämänhallinnan ja rikollisten tekojen syntymisen vakauttamiseksi esille *viranomaisyhteistyön* mahdollisuuden ja erityisesti pehmeänä puuttumisen keinona nähtävän sovittelun. Toisena *riskienhallinta* keinona puhuja esittää yhteistyön oppilaitosten kanssa, tämä keino yhdistää myös asiantuntijuusstrategian tavoitteiden kanssa, kun puhujan ilmeisenä tavoitteena on tuoda esille oman positionsa mukaista asiantuntijuutta ja ongelmien ratkaisumalleja. Asiantuntijuuttaan korostaen puhuja myös viittaa analyysin kautta tehtävään profilointiin ja kykyynsä suunnata resursseja sen avulla. Viranomaisyhteistyön merkitys ja sen tekeminen korostuu nuorten mahdollisen HAH-toimijaksi tulemisen ennalta ehkäisemisessä. Nuorten profiloitumista ja viranomaisyhteistyön puhetta näemme aineistoesimerkki 22 avulla.

## Aineistoesimerkki 22:

*”Tilanteita, joissa ennalta estävän sovittelun keinoja tulisi käyttää ovat esimerkiksi häiriökäyttäytyminen, koulukiusaaminen, vihapuhe, rasismi, ääriajattelu tai muu toiminta, joka jatkuessaan voi kehittyä vakavaksi, turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta heikentäväksi toiminnoksi.”*

*”Toimintaa kohdistetaan analyysitoiminnan perusteella oppilaitoksiin, joitta yhteistyön tarve on suurin. Toimitaan oppilaitosyhteistyössä muiden viranomaisten, kuten nuorisotoimen kanssa.”*

Puhuja vetoaa viranomaisyhteistyössä selvästi itseensä, mutta liitän sen tässä yhteydessä sosiaalisiin normeihin, koska samassa yhteydessä puhuja esittää niin monta nuorikeskeistä HAH-toimijaan liittyvää sidosta. Riskienhallinnan keinona puhuja kuvaa yhteiskunnallisesti keskeisen viranomaisyhteistyön muodon niin sanotun ankkuritoiminnan, jossa puhuja on itse tärkeässä toimintaa fasiloivassa roolissa. HAH- toimijuuteen selkeästi yhdistettävän viittauksen puhuja tekee sanoessaan, että ankkuritoiminnan avulla ennalta ehkäistään väkivaltaista radikalisoitumista. Aineistoesimerkissä 23 on nähtävissä, kuinka puhuja esittää, että väkivaltainen radikalisoituminen voi ajaa HAH-toimijan terroristisiin tai

vakaviin väkivallan tekoihin ja kuinka tätä ajautumista ankkuritoiminnalla pyritään estämään tapahtumasta.

Aineistoesimerkki 23:

*”Ankkuritoiminta on yhteiskunnan keskeinen työmuoto, jolla pystytään katkaisemaan nuorten rikoskierteen varhain ja näin vähentämään niiden nuorten määrää, jotka syyllistyvät toistuvasti rikoksiin. Ankkuritoiminta toteutetaan poliisilaitoksilla moniammatillisissa ryhmissä, joissa on edustettuna poliisi, sosiaalityöntekijä, psykiatrinen sairaanhoitaja ja nuorisotyöntekijä. Jatkossa myös opetustoimi on tiiviisti yhteistyössä mukana.”*

*”Ankkuritoiminnan tehtävät ovat nuoreten rikoskierteeseen puuttuminen varhaisessa vaiheessa, perhe- ja lähisuhdeväkivalta niillä alueilla, joissa se on liitetty Ankkuritoimintaan sekä väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäiseminen.”*

Puhuja kytkee HAH-toimijuutta ja nuorten mahdollisuutta olla HAH-yksilö monin ilmauksin. Suomen historiassa on koettu useita kansakuntaa järkyttäneitä kouluampumistapauksia (mm. Raumanmeri, Jokela, Kauhajoki), jotka ovat tapahtuneet oppilaitosympäristöissä. Aineistoesimerkissä 24 näkyy, kuinka puhuja kokee selvää huolta myös tulevaisuuden osalta siitä, että oppilaitoksessa tapahtuvan väkivallan tai koulukiusaamisen jälkeen joku nuori radikalisoituu ja elämänhallinnan romahduksen kautta ajautuu HAH-toimijaksi. Puhuja kuvaa tässä yhteydessä HAH-toimijuuden syntymisen estäjänä varhaista puuttumista, jota voitaisiin myös kuvailla *riskienhallinnaksi*. Riskienhallinnan avulla puhuja tavoittelee reagointikykyä ja parempaa mahdollisuutta käyttää nopeaa toimivaltaa, mikäli tilanteet sitä vaatisivat.

Aineistoesimerkki 24:

*”Väkivalta oppilaitoksissa on edelleen ongelma. Koulukiusaaminen, jolla nimellä kouluissa henkistä ja fyysistä väkivaltaa kutsutaan, tulee vakavammaksi jatkuessaan pidempään. Poliisi pyydetään paikalle usein silloin, kun kriisi on jo kehittynyt. Kehitetään toimintaa väkivaltaan puuttumiseksi nykyistä varhaisemmin, kehitetään toimintamalleja yhteistyössä koulujen kanssa sekä vahvistetaan tapausten hallintaa ja niiden hoitamiseen liittyviä moniviranomaistoiminnan johtamista.”*

Nuorten kohderyhmän lisäksi uskonnon ja uskonnollisten yhteisöjen rooli puhujan kielenkäytössä on huomionarvoinen. Liitän uskonnollisten yhteisöjen huomion aineistosta osaksi sosiaalisia normeja, koska uskonnollisten yhteisöjen voidaan katsoa olevan eräänlaisia vakiintuneita yhteiskunnan fundamentaalisia osia.

Aineiston kokonaisuudessa *huolta aiheuttavasta henkilöstä* puhutaan suoraan sitä kuvaten vain kolmessa kohtaan, joista yksi on alaluvussa 4.1 analysoitu aineiston HAH-kappale. Kaksi muuta suoraa *huolta aiheuttava henkilö-* kuvausta puhuja esittää, kun käsittelyssä on uskonnolliset yhteisöt ja kohta, jossa puhuja esittelee ennalta ehkäisevän toiminnan strategisia linjauksia. HAH-toimijuuden osalta pidän mielenkiintoisena, että puhuja tuo HAH- toimijan todella lähelle puhuessaan uskonnosta. Nuorten osalta oli todettavissa selvä yhteys HAH-toimijuuteen, mutta samalla tavalla uskonnon kanssa ei aivan ole – vaikka lähellä onkin – kuten aineistoesimerkki 25 avulla on tulkittavissa.

Aineistoesimerkki 25:

*”Uskonnollisten yhteisöjen ja poliisin välinen yhteistyö on vakiintunutta. Viime aikoina sen merkitys on lisääntynyt sekä kansallisen että kansainvälisen toimintaympäristön muutosten johdosta.”*

*”Entistä monimuotoisemmassa yhteiskunnassa on aiempaa vaikeampaa tunnistaa, milloin toiminta perustuu uskontoon, milloin kulttuuriin ja milloin etnisyyteen. Perusteluiden tunnistaminen on olennainen seikka, jotta voidaan ottaa huomioon perustuslain turvaamat oikeudet, kuten uskonnonvapaus. Teologinen asiantuntemus korostuu erityisesti silloin, kun huolta aiheuttava henkilö perustelee toimintaansa uskonnollisin perustein.”*

Puhuja esittää varovasti, mutta tahdikkaasti HAH-toimijan uskonnollisuuteen mahdollisesti liittyvän yhteyden, kun nuorten mahdollisessa HAH-kategorisoinnissa puhuja on paljon määrätietoisempi. Puhuja värittää uskonnollisuuden yhteyden HAH-toimijuuden yhteydessä huomattavasti laveammin vetoamalla monimuodostuneeseen yhteiskuntaan ja kulttuurien ja uskontojen rajojen ”tunnistamisen vaikeuteen”. Pohdin, miksi tässä yhteydessä puhuja ei toisi esille esimerkkejä uskonnollisesta ääriajattelusta, joita ovat muun muassa kansainvälisesti tunnistetut ääri-islamistiset ”koulukunnat”? Pohdin myös, miksi puhuja ei esittäisi niitä esimerkkinä uskonnollisesta ääriajattelusta, joka voi tuottaa huolta ja vakavan väkivallan uhkaa yhteiskunnassa samassa hengessä kuin puhuja erittelee rikollisille teille ajautuvia nuoria HAH-riskiryhmänä?

Sosiaalisiin normeihin perustuva strategia on puhujalle hyvin monenlainen perustelujen verkosto, jossa on tunnistettavissa myös poliittista kielenkäyttöä ja varovaisuutta, joka näkyy hyvin uskonnollisten asioiden puheessa. Toisaalta puhuja on myös todella eksakti puheessaan esimerkiksi nuorten kohdalla, jolloin puhuja esittää hyvinkin tarkkoja kuvauksia ja työmenetelmiä yhdistämällä niihin suoraan HAH-toimijuuden. Puhuja sitouttaa itseään sosiaalisten normien valvontaan ja siihen, että hänen roolinsa näissä verkostoissa on toimia

valvojana ja katsoa, että eri normitaustaan kiinnittyvät tahot toimivat yhteiskunnassa turvallisuutta vaarantamatta.

#### 4.6 Asiantuntijuusstrategia

Asiantuntijuusstrategia liittyy sellaisen tiedon ja vakuuttamisen esittämiseen, joka annetaan erityistietämystä vaativasta asemasta käsin. Erityistietämys ja kokemus jostain tietystä rajatusta aiheesta on asiantuntijuusstrategian tärkeimpiä piirteitä.

Asiantuntijuusstrategiassa kiinnitytään usein vaihtoehdottomuusstrategiaan, kun asiantuntijuuden käyttämistä perustellaan laissa säädetyllä ”väistämättömällä” tehtävävelvoitteella, mutta jota vain poliisi erityistietämyksellään ja asiantuntijuudellaan voi suorittaa. Asiantuntijuutta tuetaan valtakunnallisen vaikuttavuuden kehyksellä, mutta täsmennetään huomioimalla alueiden erilaisuuksia tavoitteen asettelun ja niihin liittyvän tulosseurannan kautta. Asiantuntijuuden peruslähtökohta näkyy hyvin aineistoesimerkissä 26, jossa puhuja kuvaa ennalta estävän toiminnan ”päätoimisuutta” ja ”erityistoiminta” luonnetta.

Aineistoesimerkki 26:

*”Poliisin ennalta estävän toiminnan tulee olla päätoimista erityistoimintaa, jonka tavoitteena on suunnitelmallisesti estää rikoksia, turvallisuutta heikentäviä häiriöitä ja muita ihmisten turvallisuuden ja turvallisuuden tunteeseen vaikuttavia ei-toivottuja tapahtumia. Kaikkeen poliisin toimintaan sisältyy ennalta estävä näkökulma, mutta tässä strategiassa poliisin ennalta estävällä toiminnalla tarkoitetaan erityistoimintaa, joka on yksi poliisin tehtävä. Toiminnalle on asetettu valtakunnalliset ja poliisilaitoskohtaiset tavoitteet ja toiminnan tuloksia seurataan ja niistä raportoidaan. Ennalta estävää työtä tekevät siihen erikoistuneet poliisit päätoimisesti.”*

Asiantuntijuuden erikoistuttaminen vahvistaa myös itse todettuun vetoavan strategian esityksiä, kun erityistoiminnan korostamisella toistetaan poliisin korostunutta roolia sille laissa määrättyjen tehtävien hoitamisen vaihtoehdottomuudessa. Puhuja esittää asiantuntijuudella toimivan poliisin toiminnan perustuvan luottamukseen, jonka kautta vahvistetaan ja ylläpidetään vuorovaikutusta viranomaisen ja kansalaisen välillä. Asiantuntijuuden vahvistamisessa puhuja esittää kykyänsä yhdenvertaiseen kohteluun ja erityisryhmien huomiointiin. Aineistoesimerkki 27 osoittaa hyvin, kuinka tässä yhteydessä

puhuja maallistaa itseään kuvatessaan kohtaamistilanteita poliisille arkipäiväisenä, mutta ihmisille ainutkertaisena kohtaamisena, joiden aikana poliisi haluaa luoda luottamusta.

Aineistoesimerkki 27:

*”Osaava ja ammattitaitoinen poliisitoiminta vahvistaa ja ylläpitää kaikkien väestöryhmien luottamusta poliisin toimintaan.”*

*”Yhdenvertaisuuden toteutuminen voi merkitä poikkeamista samanlaisen kohtelun periaatteesta, jotta heikommassa asemassa olevien ryhmien tosiasiallinen yhdenvertaisuus toteutuisi. Poliisin työssä tämä on erityisen tärkeää, sillä poliisi kohtaa ihmisen usein elämän kriisitilanteissa. Tilanne voi olla ihmisille arkipäiväinen, mutta siinä olevalle ihmiselle ainutkertainen. Poliisin hyvä ja hyväksi koettu toiminta näissä tilanteissa edistää rikosten ennalta estämistä ja vahvistaa turvallisuuden tunnetta.”*

Faktuaalistamisstrategioiden poikkileikkaavuus korostuu aina, kun HAH-totuusarvojen linssit tulevat tarkasteluun mukaan. Strategioiden intertekstuaalisuus ja toisiinsa tukeutuminen on varsin näkyvää. Vaihtoehdottomuusstrategia yhdistyy asiantuntijuuden vakuutteluun, kun puhuja liittää HAH-toimijuutta keskeisesti rakentavan *pakkokeinojen* totuusarvon mukaan puheeseensa. Tämä tapahtuu kuvaamalla täsmentävästi ja lakiin tukeutuen poliisin salaisiin tiedonhankintakeinoihin liittyviä toimenpiteitä ja sitä, millä tavoin pakkokeinoilla poliisi pystyy keräämään havaintoja, joilla HAH-toimijan uhkaa voidaan hallita. Puhuja myös korostaa asiantuntijuuttaan itseensä vedoten vakuuttelemalla, että ennalta estävässä toiminnassa pystytään tekemään kohdentavia toimia turvallisuuden edistämiseksi. Puhuja nostaa profiiliaan tuomalla esille kyvyn ja mahdollisuuden antaa turvallisuutta parantavia ”taitoja” ihmisille. Taitojen luonne jää lukijalle epäselväksi, mutta puhujan mukaan niistä olisi hyötyä ainakin yksilötasolla, kuten aineistoesimerkissä 28 kuvataan.

Aineistoesimerkki 28:

*”Poliisilain salaisin tiedonhankintakeinoja koskevassa poliisilain 5 luvun 1 §:ssä rikoksen estämisellä tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden tavoitteena on estää rikos, sen yritys tai valmistelu, kun henkilön toiminnasta tehtyjen havaintojen tai siitä muuten saatujen tietojen vuoksi voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, taikka keskeyttää jo aloitetun rikoksen tekeminen tai rajoittaa siitä välittömästi aiheutuvaa vahinkoa.”*

*”Ennalta estävässä toiminnassa poliisi pystyy kohdentamaan toimintaa alueille ja ryhmiin, joissa turvallisuutta on parannettava ja turvattomuuden tunne on suurinta, sekä antamaan tietoja ja taitoja, joilla ihmiset pystyvät itse vahvistamaan omaa ja lähipiirinsä turvallisuutta sekä ympäristönsä*

*turvallisuutta. Turvallisuuden parantaminen voi edellyttää myös yksilötasoista ennalta ehkäisevää työtä.”*

Asiantuntijuuden esittäminen omasta näkökulmasta katsottuna on puhujalle yksi tapa ilmaista voimaansa. Toinen merkittävä asiantuntijuuden ja sen kautta pönkitettävän vallan käyttämisen tapa on viitata toistuvasti yhteistyöhön ja yhdessä tekemiseen, jotka tapahtuvat muiden viranomaisten ja paikallisten toimijoiden kanssa. Puhuja korostaa omaa panostaan kyvyllä tukea muiden toimijoiden omaa toimintaa asiantuntijuudellaan ja erityisosaamisellaan. Aineistoesimerkissä 29 näemme, kuinka puhuja kuvaa yhteistyötä voimavarana, jolla asiantuntijuudesta saadaan enemmän irti. Toisaalta yhteistyö voimavarana kääntyy osin puhujaa itseään vasten, kun puhuja sanookin yhteistyön tukevan poliisia ennen kaikkea sen sijaan, että se tukisi yhteistyötahoja tai muiden toimijoiden työtä yhteiskunnallisen turvallisuuden eteen.

Aineistoesimerkki 29:

*”Ennalta estävän työn yksi keskeinen voimavara on yhteistyö ja yhdessä tekeminen muiden viranomaisten, järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Ennalta estävällä työllä voidaan tukea kaikkia poliisin muita toimintoja osaamisen, tiedon ja yhteistyökanavien avulla.”*

HAH-toimijuuden *riskienhallinnan* näkökulmasta yhteistoiminta ja sen yhteydessä kuvattu rikoksilla ja väkivaltaisella radikalisoitumisella oireilevien *yksilöiden ”hallittu palveluun ohjaus”* kiinnittyvät vaihtoehdottomuusstrategiaan ja siihen, miten ennalta ehkäisevällä rikostorjunnalla ja *pakkokeinoilla* voidaan saada ohjattua HAH-toimija eteenpäin, sellaisiin palveluihin, joilla voitaisiin vähentää tai hallita *yksilön* luomaa uhkaa. Aineistoesimerkissä 30 näemme myös, kuinka puhuja vahvistaa myös omaa vaihtoehdottomuuttaan HAH-toimijan uhan hallinnassa korostamalla ennalta ehkäisevän toiminnan roolin tärkeyttä osana poliisin muita toimintoja.

Aineistoesimerkki 30:

*”Hallittu palveluun ohjaus poliisista muiden viranomaisten ja järjestöjen palveluihin on erittäin tärkeää esimerkiksi rikoksilta tai väkivaltaisella radikalisoitumisella oireilevien nuorten sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrien kohdalla. Rikostorjunnasta voidaan ennalta estävän toiminnan kautta ohjata henkilö eteenpäin muihin palveluihin, ja näin vähentää sekä hallita häneen mahdollisesti liittyviä rikoksen tai väkivallan uhkia. Myös väkivallan katkaisupalveluihin ohjaamisen tarkoituksena on ennalta estää uusien väkivaltarikosten syntyä. Muiden toimintojen tukemisen kannalta on keskeistä, että ennalta estävä toiminta ei irtaudu poliisin muista toiminnoista vaan on poikkileikkaava tema kaikilla poliisitoiminnan osa-alueilla.”*

Puhuja nostaa monessa kohtaa esille nuoret henkilöt riskiryhmänä, joista voi helposti tulla rikoksentekijöitä. Aineistoesimerkissä 31 näkyy, kuinka puhuja haluaa korostaa omaa asiantuntijuuttaan myös tämän riskiryhmän osalta viittaamalla ammattitaitoiseen kohteluun ja neuvoin ja opastuksin tapahtuvaan tapaan ohjata henkilöitä pois väkivallan tekemisestä. Puhujan ilmaisu on kevyt, mutta nuorten elinkaariajattelussa koen, että puhuja osoittaa tässä moninaisen asiantuntijuutensa kykyä taipua myös pehmeällä otteella tarvittavan kohderyhmän suunnassa niin, että haluttu vaikutus saadaan mahdollisimman pienellä vaivalla.

Aineistoesimerkki 31:

*”Nuoren tekijän ammattitaitoisella kohtelulla vaikutetaan hänen tulevaisuuteensa ja edistetään hänen mahdollisuuksiaan rikoksettomaan elämään. Lapsille ja nuorille suunnatut rikosuhripalvelut ovat keskeisessä asemassa lapsen ja nuoren tulevaisuuden kannalta. Huolehditaan siitä, että poliisilla on lapsidirektiivin edellyttämä osaaminen toiminnassa nuorten rikoksentekijöiden kanssa.”*

*”Tuetaan neuvoilla ja opastuksella kaikkia väkivallan tekijöitä hakautumaan väkivallasta irti auttaviin palveluihin.”*

Asiantuntijuuden voimavarana puhuja esittää jo useasti todetun yhteistyön mahdollistamat kyvyt saavuttaa asetettuja tavoitteita. Aineistoesimerkki 32 kuvaa hyvin, kuinka puhuja korostaa yhteistyön vahvuutta esittämällä olemassa olevien rakenteiden kestävyyttä ja kokoonpanoa, jossa on jo nyt mukana puhujalle ja hänen tavoitteillaan tärkeät kriittiset toimijat.

Aineistoesimerkki 32:

*”Osallistuminen alueelliseen ja paikalliseen turvallisuussuunnitteluun edistää poliisin ennalta estävässä strategiassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Se tarjoaa valmiin yhteistyön alustan, jossa ovat mukana turvallisuuden keskeiset toimijat.”*

Asiantuntijuuden käyttämisessä puhuja vetoaa osin itseensä, kun puhuja kuvaa, miten todellisuudessa strategiat ja tavoitteet näkyvät asiantuntijuuden osoittamassa käytännön työssä. Aineistoesimerkissä 33 nähdään, miten puhuja kytkee asiantuntijuuden strategiseen johtamiseen ja sen tavoitteisiin, joihin luodaan ratkaisuja päivittäisjohtamisella ja esimiestyöllä. Puhuja korostaa esimiestyön merkitystä strategisten tavoitteiden ja arkityön onnistumisen mahdollistajina. HAH-toimijan tunnistamisessa ja sellaisten toimenpiteiden käyttämisessä, joilla mahdolliseen uhkaan voidaan puuttua, korostuu puhujan esittämänä



käytännössä vain esimiesten rooli suodattajina, jotka onnistuessaan ovat toimineet eräinä puuttumisen onnistumisen mahdollistajina. Koen, että tässä yhteydessä puhuja esittää varhaisen puuttumisen ja ennalta estävän työn osalta ahdasta tulkintaa siinä, ketkä voivat toimia menestyksekkäästi HAH-toimijan esteenä.

Aineistoesimerkki 33:

*”Poliisilaitokset vastaavat siitä, että johtamis- ja ohjausprosessissa päätetyt, ennalta estävän toiminnan strategian toimeenpanoon liittyvät toimenpiteet tulevat johtamisen ja esimiestyön kautta osaksi jokaisen poliisilaitoksen päivittäistä toimintaa. Vasta johtamisessa ja käytännön esimiestyössä strategioista ja asetetuista tavoitteista syntyy yhteinen ymmärrys ja työnäky, joiden myötä strategiat ja tavoitteet kytkeytyvät arjessa tehtävään työhön ja poliisitoiminnan kokonaisuuteen. Päivittäisjohtaminen ja esimiestyö on strategian tavoitteiden toteutumisen kannalta ensiarvoisen tärkeää.”*

Puhujalle oman asiantuntijuutensa korostaminen ja esittäminen toiminnan menestyksen ehtona on tärkeää. Ilman asiantuntijuutta asiat eivät tapahtuisi. Toisaalta puhujalle on tärkeää tuoda esille se, että puhuja toimii ”keskustoimijana”, ikään kuin keskusasiantuntijana, jonka toimintaa muut tukevat ja johon muut toimivat kiinnittyvät. Puhuja luo asiantuntijuudestaan vallan käyttämisen ehdon – työkalun – jota ilman valta ei tapahdu.

#### 4.7 Analyysin yhteenveto ja tärkeimmät poiminnat

Analyysiluvussa olemme huomanneet, kuinka viranomainen (puhuja) representoi itseään ja agendaansa tekstuaalisesti varsin värikkäällä ja monipuolisella, mutta toisaalta itseään toistavalla ja sisäisesti ristiriitaisella (mm. määrällistävät perustelut) sekä yleistävällä tavalla. Keskeisinä huomioina haluan nostaa esille analyysin tuloksista HAH-toimijuuden sisäisistä totuusarvoista ja faktuaalistamisstrategioista muutaman seikan.

Ensinnäkin HAH-toimijuuden totuusarvot toimivat toimijuuden määrittelyn ytimenä. Totuusarvoja voisi kuvata myös indikaattoreina, joita puhuja etsii ja tulkitsee määrittäessään HAH-toimijuuden olemassaoloa. Totuusarvot rakentuvat argumentaation osista siten, että niillä luodaan laaja yhteiskunnallinen ”kaiku” toimijuuden luomisen tueksi. Totuusarvot ovat puhujalle erittäin tärkeitä elementtejä, sillä ilman niiden toteamista, puhujalla ei ole vallanvipua perustella valtasuhteen synnyttämistä ja edelleen vallan konkreettiseksi käyttämiseksi, käyttää laissa säädettyjä toimivaltamahdollisuuksia.

Toiseksi totean, että faktuaalistamisstrategiat toimivat kokemukseni mukaan erinomaisena tulkintakehyksenä siihen, miten voimme paljastaa puhujan vakuutteluntapoja, jotka hän sitoo omaan valta-asemansa ja vallankäyttönsä perusteluiksi viranomaiskontekstissa. Viranomaisen tuottaman tekstin analysoinnissa faktuaalistamistrategiat osuvat juuri niihin keskeisimpiin alueisiin, joilla viranomainen toiminnallaan luo käytännön yhteyksiä sosiaaliseen todellisuuteen.

Kolmanneksi analyysin tuloksina voimme todeta, että puhujan intressinä on tuoda mahdollisimman laajasti esille erilaisia vakuuttelun muotoja, joiden avulla puhujan esityksestä tulee uskottavampi. Laveus on puhujalle eduksi monessa suhteessa. Ottamalla mukaan esimerkiksi eri väestöryhmiä (muun muassa uskonnolliset yhteisöt ja nuoret) ja muita viranomaisia, puhuja luo uskottavuutta siihen, että hänen esittämänsä puhe on tarkkaan harkittua ja perusteltua laajemmassa yhteiskunnallisessa tarkastelussa mitattuna.

Puhumalla laajasti yhteiskunnan eri toiminnoista ja ryhmistä osana niitä, puhuja luo eräänlaisella kaiken kattavuudellaan ”tyhjiön” ympärilleen. Tyhjiöllä tarkoitan tilannetta, jossa nimenomaisesti viranomaisen esittämän tekstuaalisen totuuden kyseenalaistaminen, tuntuu vaikealta tai jopa turhalta, kun ihmisten ”arkiset keinot” eivät ehkä tunnu saavan otetta siitä, miten valta todellisuudessa jäsenyy viranomaisen puheen kautta. Tältä näkökulmalta tarkasteltuna kriittisesti positioitunut diskurssitutkimus on äärimmäisen hyvin paikallaan, koska sen avulla valtaa käyttävien viranomaisten luomia tyhjiöitä voidaan ymmärtää paremmin ja haastaa tyhjiöissä esitettyä totuutta.

## 5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kuten alaluvussa 2.2 totesin Foucault`laisittain kuvaten, että ”*Tulkinta kiteytyy tutkimukselliseen ajatukseen, miten subjekteja muovataan vallan vaikutuksen tuloksena*”. Johtopäätöksissä pohdin sitä, miten HAH-toimijuus luodaan todeksi vallankäyttäjän ja vallan kohteena olevan tahon välisessä valtasuhteessa. Johtopäätösluku jakautuu neljään kokonaisuuteen. Ensimmäisenä käsittelen HAH-toimijuuden rakentumista hyödyntämällä Foucault`n valtakäsityksen teoreettisia lähtökohtia ja aineiston analyysin tuloksia. Toiseksi alaluvussa 5.2 esitän tutkimukseni kontribuution johtamis- ja organisaatiotutkimuksen kentälle. Alaluvussa 5.3 esitän tutkijan omia yhteiskunnallisia havaintoja tutkielman aihepiirin tiimoilta. Päätän johtopäätösluvun tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden pohdintaan alaluvussa 5.4.

### 5.1 HAH-toimijuudesta totta

Diskurssitutkimuksessa yleinen tavoite on tuoda kielenkäytön mikrotasot yhteen kontekstin makrotasojen kanssa (Pietikäinen & Mäntynen 2009. 164). Etenen seuraavaksi kielenkäyttämisestä kohti vallan käyttämisen teoretisointia. Onkin aika käydä dialogista tarkastelua aineiston, aineistosta tehtyjen analyysitulosten ja teoreettisen jäsennyksen välillä. Seuraavaksi keskitytään HAH-toimijuuden ja valtiollisen instanssin käyttämän vallan suhteiden pohdintaan. Pohdinnan näkökulmana käytän alaluvussa 2.2 esittämäni Foucault`n valtakäsityksen kokonaisuutta. Tässä alaluvussa pyrin luomaan objektiivisen tulkinnan viranomaisen vallan käyttämisestä siinä, kuinka HAH-toimijuudesta tehdään totta. Kuvaan aluksi vallan rakentumisen perusteet, jonka jälkeen esitän 13 periaatetta, jotka määrittävät HAH-toimijuuden totena olemista.

Alaluvussa 4.1 kuvasin, että HAH-toimijuus rakentuu argumentoinneista syntyneiden totuusarvojen kautta. Totuusarvot ovat siis HAH-toimijuuden rakentumisen kriteereitä, jotka viranomaisen on vallankäyttäjänä määrittänyt ja jota viranomaisen vallankäyttäjänä tulkitsee. Valta siinä, onko HAH-toimijuus olemassa vai ei, syntyykö se jossain henkilössä tai määritetäänkö joku henkilö HAH-toimijaksi, on siis totuusarvojen kriteeristön olemassaoloa tarkastelevan viranomaisen hallussa.

## Vallan rakenteen perusteet HAH-toimijuuden ja viranomaisen välillä

HAH-toimijuuden perusta (*base*) rakentuu ennen kaikkea sisäministeriön ja poliisihallinnon valtiollisen instanssin arvovalta-perustaan, jonka avulla sisäministeriö voi esittää HAH-toimijuuden totuutena. Ilman arvovaltaa HAH-toimijuuden esitys olisi mitätön, mutta kun sen esittää arvovaltainen instanssi ei valtasuhteessa ole paljoa kyseenalaistettavaa. Totuutta vahvistaa yleisesti se seikka, että HAH esitetään todeksi viranomaisen toimesta strategiatasolla, jota voisi kuvata korkeaksi kielellisen vallankäyttämisen tasoksi, kun matalana tasona voisi kuvata yksittäisen poliisimiehen kantaa esimerkiksi mediahaastattelussa. Matalalla tasollakin on uskottavuutensa, mutta ei missään nimessä samanlaista kuin strategiatasolla. Arvovallan avulla sisäministeriö hyödyntää mahdollisuuttaan esittää itseensä todetusti vedoten yhteiskunnan sisäiseen turvallisuuteen liittyviä seikkoja, jotka toimivat reunaehtoina strategioissa esitettävälle ennalta ehkäiseville toiminnoille. Viranomainen esittää itseänsä vaihtoehdottomana toimijana, jolla on erityinen asiantuntijuuteen perustuva kyky tehdä HAH-toimijalle sellaisia toimia, jotka pitävät turvallisuuden yhteiskunnassa oikealla tolalla. Arvovalta-perusteluun liittyen on tärkeää tunnistaa, että ilman arvovallan kytkentää voimassa olevaan lainsäädäntöön ei sisäministeriöllä olisi missään nimessä vastaavaa vallanvipua, kuin tällä hetkellä on luoda HAH-toimijuudesta uutta henkilöihin liittyvää subjektipositiota, eli HAH-toimijaa.

Valtasuhteen keinot (*means*) rakentuvat arvovallan päälle. Käytännössä sisäministeriö tukeutuu hyvin tyypillisellä tavalla valtion organisaationa niihin jo olemassa oleviin rakenteisiin, jotka ovat käytössä viranomaisen jokapäiväisessä arjessa. HAH-toimijan osalta pidän tärkeänä huomiona sitä, että erityisenä valtasuhteen konkretisoitumisen keinona voidaan katsoa olevan se, että jostain yksilöstä voidaan kategorisoida huolta aiheuttava henkilö yksipuolisella määrittelyllä. Tämän ”leiman” antamisen jälkeen viranomainen voi perustella ja käyttää henkilöä kohtaan toimenpiteitä poliisin toimivallan rajoissa tai viranomaisyhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Kellään muulla taholla kuin viranomaisella ei ole tällaista vallan keinoa käytettävissä, kuin sillä, joka HAH-toimijuuden voi määrittää.

Ei keinoja ilman niiden käyttämiseen liittyvää vallan alaa (*scope*). Kun HAH-toimija on tunnistettu ja kategorisoitu voimme alkaa puhua vallan käyttämisen alan laajuudesta. Esimerkiksi mikäli joku nuori tunnistetaan huolta aiheuttavaksi henkilöksi, häneen käytettävän vallan ala on sosiokulttuurisesti erilainen kuin, että esimerkiksi huolta aiheuttava

henkilö perustelisi toimintaansa uskonnollisin perustein (ks. alaluku 4.5). Yhtä kaikki, kun poliisi tai muut viranomaiset ovat jo luoneet yksilönä HAH-toimijan todeksi, totuutta olisi lähes mahdoton kiistää ja yksilö olisi jo todennäköisesti riskienhallintakeinojen piirissä. Valtasuhteen kiistäminen onnistuisi vasta, kun totuudelle esitettäisiin toista tietoa, joka kumoaisi esimerkiksi jonkin viranomaisen toimivallan käyttämisen mahdollisuuksista. Vallan käyttämisen ala voisi olla matala esimerkiksi, jos HAH-uhaksi tunnistettu nuori yksilö saataisiin sovittelukeinoin luopumaan rikollisista ajatuksistaan, tai uskonnollisiin perusteisiin vetoavan henkilön taustalta löytyisi kulttuurillinen ”väärin tulkkaus” hänen puhumistaan asioista, jotka ovat johtaneet tilanteeseen, jossa hänet on määritelty HAH-toimijaksi.

Vallan määrä (*amount*) onkin jo vaikeampi ja kompleksisempi kuvata HAH-toimijuuden piirissä. Vallan määrä ennalta ehkäisevässä työssä kiteytyy siihen, kuinka hyvin eri matalasti rajoittavilla toimenpiteillä viranomainen voi saada HAH-toimijan tekemään asioita niin, että hänen toimintansa ei aiheuta yhteiskunnallista vaaraa tai muutoin velvoita puuttumaan yksilön toimintaan.

Vastaavasti viranomaisen vallan laajuus (*extension*) on hyvin yksinkertainen kuvata. Käytännössä viranomaisen tunnistettua ja päätettyä, että yksilö on HAH-toimija, hänet on profiloitu, kategorisoitu ja käytännössä eri riskienhallintamenetelmin (tiedustelutiedot yms.) tunnistettu henkilöllisyydeltään tietyksi henkilöksi. HAH-toimijaksi tunnistetulta yksilöltä ei kysytä hänen mielipidettään missään vaiheessa. Siinä vaiheessa, kun viranomainen ”ottaa yhteyttä” on kyseessä jo ennalta ehkäisevien toimintojen käytännön ilmentyminen. Viranomaisella on siis käytössään laaja valta, koska HAH-toimijuudeksi johtava määrittely ja päätöksenteko ovat täysin vallankäyttäjän varassa.

HAH-toimijan kanssa ”työskentelyn” voisi uskoa olevan viranomaiselle suhteellisen halpaa. Vallan kustannuksien (*costs*) tarkastelu ei ole näkemykseni mukaan täysin relevanttia, mutta esitän tärkeimmät huomioni kustannuksiin liittyen, koska vallan kustannusten huomiointi on osa Foucault`n valtakäsitystä. Vallan kuluina voidaan siis pitää sellaisia kuluja, jotka syntyvät valtasuhteen luomisen ja ylläpitämisen kautta valtaa käyttävälle taholle. Kuten yllä aiemmin totesin, HAH- toimijan ja viranomaisen välisen valtasuhteen määrittelyssä toiselta osapuolelta ei käytännössä kysytä, mikä hänen mielipiteensä on valtasuhteen tiimoilta. Viranomainen luo valtasuhteen käytännössä silloin, kun viranomainen on määritellyt yksilöstä HAH-toimijan eri totuusarvojen toteamisen avulla. Kuten aiemmin on todettu,

ennalta ehkäisevä toiminta on itse asiassa halvempaa, kuin reaktiivinen toiminta. Voidaankin ajatella, että viranomaisen näkökulmasta on parempi luoda valtasuhde jopa ”heppoisemminkin” perustein, koska se on kustannustehokkaampi tapa järjestää toimintaa. Ei ole aivan yksiselitteistä, että noinko vain viranomainen voisi muodostaa valtasuhteen ja todeta HAH-toimijan eläväksi. Asiaa on hyvä syytä pohtia avoimesti. Katson, että arvioitaessa huolen laajuutta, viranomaisen ilmeinen tahto ja tavoite on käyttää valtaansa enemmän aiemmassa, kuin myöhäisemmässä vaiheessa. Käytännössä valtasuhteen rakentumisen kynnys on kuitenkin matala.

Valtasuhteen vahvuus (*strenght*) on kuin valtasuhteen kustannukset, siitä ei liiemmin kysytä vallan kohteelta. HAH-toimijan totuudeksi luomisessa viranomainen on rakentanut vallanvipunsa vahvasti lakiin sitoen. Käytännössä HAH-toimijan perusteena on riskienhallinnan ja rikoksen totuusarvot, eli taustalla viranomainen on tehnyt jo sellaisia toimia, jotka ovat perustuneet lakiin ja oletuksena on, että henkilö voi syyllistyä vakaviin rikostekoihin. Näin ollen käytännössä, jos yksilö ilmaisisi ennalta ehkäisevässä toiminnassa vastakkaisen mielipiteensä asiassa, häneen voitaisiin silti kohdistaa viranomaisten toimivaltuuksia määrittelevien lakipykälien mukaisia toimenpiteitä, joita ovat esimerkiksi nuorten henkilöiden kohdalla sosiaalitoimen eri tehtävät tai, jos uhka on ilmeinen, jopa henkilön vapautteen kohdistuvat pakkokeinot. Valtasuhteen vahvuuden voidaan siis todeta olevan erittäin vahva.

Kaiken ytimessä on, että yksilön kohdatessa viranomainen, on hänet jo määritelty HAH-toimijaksi. Valtasuhde on jo syntynyt ja valtaa käytetty. HAH-toimijan määrittelyä tarkastellessa valtasuhde on todella vahva, eikä valtasuhdetta voida kiistää, koska sitä ei käytännössä sovita yhdessä yksilön ja viranomaisen kanssa. Mikäli yksilö saa tietoonsa olevansa HAH-toimija ja hän kieltäytyy valtasuhteesta, vallan vahvuus korostuu siten, että viranomainen käyttää jo valmistelemaan toimia ennalta ehkäistäkseen HAH-toimijan rikollisen ja yhteiskunnallisesti vaarallisen toiminnan.

Valtasuhteen mahdollinen haastaminen yksilön toimesta määrittääkin valtasuhteen intensiteettiä ja kantamaa (*intensity*). Katson, että viranomainen toimii vallankäyttäjänä kahdella päätävällä; 1. viranomainen puuttuu yksilön toimintaan juuri ennen kuin yksilö on aloittamassa HAH-toimijan rikos totuusarvossa määriteltyjä terroristisia tai vakavan väkivallan tekoja, tai 2. viranomainen ottaa HAH-toimijaksi tunnistettuun henkilöön yhteyttä hyvissä ajoin, ennen kuin riski rikokseen syyllistymisestä on ilmeistä, jolloin myös

vaihtoehtoiset keinot (sovittelu yms.) HAH-toimijan käsittelyssä ovat mahdollisia. Valtasuhteen kantama kytkeytyy siis olennaisesti siihen, kuinka viranomaisen vallankäyttäjänä toimii, *pehmeästi* eli vaihtoehtoisin ja yksilöä enemmän huomioiden, vai *kovasti* eli esimerkiksi viranomaiselle laissa hyväksytyttyjä pakkokeinoja käyttäen (mm. kiinniottaminen). Valtasuhteen keskeisenä ehtona viranomaisen eli vallankäyttäjän näkökulmasta on, että vallan kohteen ei haluta toimivan valtasuhteen perustaa eli lainsäädäntöä vastaan.

### **Valtasuhteen 13 periaatetta HAH-toimijan ja viranomaisen välillä**

Palataan alaluvussa 2.2 kuvaamaani 13 valtasuhdetta kuvaavaan tekijään. Esitän seuraavaksi HAH-toimijan, viranomaisen ja heidän valtasuhdettaan määrittävät tekijät siten, kuten ne Foucault`laisittain voidaan esittää. Huomioin määrittelyssä tutkielman rajauksen ja tutkimusaineiston analyysin tulokset. Valtasuhde koostuu 13 osasta, jotka vallitsevat viranomaisen ja HAH-toimijan välillä. Viittaaan määrittelyn numeroilla niihin samoihin valtasuhteen määrittelyn osatekijöihin, jotka esitin alaluvun 2.2 teoreettisessa jäsennyksessä. Määrittely on kuvattu samanlaisessa, hyvinkin kaavamaisessa ja loogisessa esityksessä kuin aiemmin teorian yhteydessä. Näin ollen lukija voi itse myös vertailla valtasuhteen jäsentymistä ja rakentumisen osia sekä arvioida vapaasti tutkijan tekemää tulkintaa suhteessa teorian ja aineiston analyysin antiin.

13 valtasuhteen periaatetta:

1. Viranomaisen toiminta määrää HAH-toimijan toiminnan alaa, koska heidän välillään on olemassa poliisin lainkäyttöön vedottu ja määrittämä valtasuhde.
2. Viranomaisen näkee HAH-toimijan yksilönä, jolla on oma toimijuus ja päätöksentekokyky siinä, miten yksilö pitää huolta itsestään ja elämännhallinnastaan.
3. HAH-toimija alistuu tietämättään valtasuhteen olemassaoloon, koska ensinnäkin hänellä ei ole muuta vaihtoehtoa ja toiseksi oletus viranomaisen lopullisesta voittamisesta konfliktissa on HAH-toimijan taustaymmärrys.
4. HAH-toimija on vapaa asettumaan valtasuhdetta vastaan, mutta vasta siinä hetkessä, kun hän tulee tietoiseksi, että hänet on asetettu osaksi valtasuhdetta.
5. Ennalta estävän toiminnan työsuhde vallitsee avoimen konfliktin sijaan, koska viranomaisen määrittää lähtökohtaisesti omalla toiminnallaan, että avointa konfliktia ei pääse syntymään (avoin konflikti voisi olla HAH-toimijan suorittama

- väkivaltainen rikosteko) ja HAH-toimija käyttäytymään yhteiskunnallisesti haitallisella tavalla.
6. Ennalta estävän toiminnan työsuhde kytkeytyy viranomaisen ja HAH-toimijan muihin suhteisiin, joista esimerkkinä kommunikaatio ja terveydenhuollon ja muiden viranomaisten auttamisen keinot ja suhteet.
  7. Ennalta estävän toiminnan työsuhteen olemassaolo on riippuvainen viranomaisen tavoitteista, esimerkiksi siitä onko poliisin tavoitteena toimia ”pehmeästi” vai ”kovasti”. Mikäli toiminnan tarve poistuu, poliisi voi poistaa valtasuhteen ehdot samassa hetkessä.
  8. Ennalta estävän toiminnan työsuhde mahdollistaa viranomaisen ja HAH-toimijan välisen eriarvoisuuden järjestelmän, jonka keskeisinä määrittäjinä toimivat lait ja oikeusjärjestelmä sekä viranomaisen asema ja pakkokeinojen kompetenssit.
  9. Ennalta estävän toiminnan työsuhteen olemassaolo riippuu viranomaisen keinoista luoda ja pitää yllä valtasuhdetta. Luomisessa keskeisiä keinoja on HAH-toimijuuden määrittävän pakkokeinojen totuusarvojen mukaiset tiedustelu- ja tutkintatoimet sekä yksilön oma käyttäytyminen. Ylläpitämisessä kyse on viranomaisen luomien sääntöjen noudattamisesta ja arvioinnista, onko HAH-toimijan tilanne saatu hallintaan riittävin tavoin.
  10. Ennalta estävän toiminnan työsuhde on täysin viranomaisen institutionaalistama, joka on tehty HAH-toimijuuden perustelujen mukaisesti eri totuusarvojen suunnassa.
  11. Ennalta estävän toiminnan työsuhde on rationalisoitunut, koska sen toimivuutta määrittävät viranomaiset yhteistyössä ensisijaisesti poliisin johdolla ja se tuottaa itsessään tietoa, joka on vallankäyttäjistä lähtöisin.
  12. Ennalta estävän toiminnan työmuodot on määritelty lopulta erittäin laveasti, näin ollen ne mahdollistavat muutoksia viranomaisen ja HAH-toimijan välisen valtasuhteen ehtoihin 7-11. Valta muutosten tekemiseen on ennen kaikkea vallankäyttäjän käsissä. Lisäksi ennalta ehkäisevä toiminta koskettaa muutoinkin poliisin ja yksilön suhteita yhteiskunnassa, kun poliisi hoitaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta neuvoin, kehotuksin ja käskyin (poliisilaki 22.7.2011/872).
  13. Ennalta estävän toiminnan työsuhde määrittää, niin viranomaisen kuin HAH-toimijan identiteettiä – käytännössä ilman toista ei ole toistakaan.



## 5.2 Tutkimuksen anti johtamis- ja organisaatiotutkimuksen kentälle

Tässä tutkielmassa asetin tavoitteen, että tutkimukseni avulla osallistun johtamis- ja organisaatiotutkimuksen alueella strategiateksteissä tapahtuvaan vallankäyttämistä tutkivaan tutkimuskeskusteluun. Rajasin tutkimuskohteena toimivaksi organisaatioksi poliisihallinnon ja sen toimintaa ohjaavan strategiatekstin. Vallankäyttämisen tutkimisen kohteena oli henkilöihin liittyvän toimijuus ja sen luomisessa ja totuudeksi tekemisessä käytettävä valta.

Olen soveltanut tutkimuksessa kriittistä diskurssianalyysia metodina ja tulkinnut tutkittavaa ilmiötä faktuaalistamisstrategioiden avulla. Työssä olen esittänyt analyysin tuloksien ja teoreettisten lähtökohtien avulla oman tulkintani HAH-toimijuuden totuudeksi tekemisestä valitussa aineistossa. Kriittisesti positioituneen tutkijan lähtökohdista käsin olen tuonut tulkintakehykseni rajoissa esille uusia tulkintoja siitä, miten valtiollinen vallankäyttäjät käyttää tekstuaalisessa puheessaan valtaa ja miten valtiollisen instanssi (organisaation) itsensä luoman valtasuhteen avulla henkilötoimijuutta luodaan todeksi.

Vaaran (2010) mukaan strategioiden ymmärtämistä sosiaalisina ja yhteiskunnallisina ilmiöinä voidaan tutkia laajasti diskursiivisten tutkimustapojen avulla. Näissä lähtökohdissa myös organisaatiollisten aktiviteettien ja käytäntöjen tutkiminen on mahdollista. (Vaara 2010.) Musolf (2003) kuvaa oivallisesti, että toimijuus viittaa siihen faktaan, että me teemme kulttuuria, historiaa ja käytäntöä, mutta emme suinkaan meidän omien valinnanmahdollisuuksiemme alla. Toimijuus nousee ihmisten mahdollisuudesta luoda merkityksiä objekteille ja tapahtumille. Ihmiset ovat tuottajia ja tuotettuja, muokkaajia ja muokattuja, vaikuttajia ja vaikutettuja. (Musolf 2003, 3.)

Tutkimuksessani olen osoittanut, että HAH-toimijuus rakennetaan todeksi valtiollisen instanssin ja yksilön välisessä valtasuhteessa. HAH-toimijuudessa valtasuhteen toisella osapuolella (vallankohdeella) ei ole mahdollisuutta vaikuttaa toimijuuden syntymiseen, vaan hän joutuu lopulta tyytymään siihen, että hänet on tuotettu, muokattu ja vaikutettu. Tutkimushavaintoni vahvistavat Musolfin (2003) kuvaamia toimijuuden ”elementtejä” ja sitä, kuinka rakenteet ja toimijuus rakentavat toinen toisiaan (ks. Musolf 2003, 6).

Hardy (2004) esittää, että meidän täytyy löytää uusia tapoja kontekstualisoida toimijuutta ottaen huomioon diskursiivisen kentän ”juoksevuuden” ja erityispiirteet. Samalla kuitenkin huomioiden myös, että jotkin toimijat ovat muita aktiivisempia ja merkittävimpiä luomaan

ja käyttämään tekstejä, joilla vaikutetaan prosesseissa ja organisoinnissa. Tässä yhteydessä taho (agent) ei tule vaimentaa, vaan sitä tulisi ymmärtää, koska hänen diskursiivinen tuottamisensa on lopulta määritettyä hänen itsensä sisäisten sääntöjen kautta alueella, jolla hän toimii. (Hardy 2004, 420.) Poliisin ennalta estävän työn strategiassa luodaan HAH-toimijasta totta eri totuusarvojen ja faktuaalistamisstrategioiden kautta (jotka vahvistavat viranomaisen asemaa vallankäyttäjänä), mutta yhtä lailla HAH-toimija itse tekee ennalta estävän työn strategian mukaisesta toimijuudestaan totta. Karrikoiden kuvattuna, ilman HAH-toimijaa, ei ennalta estävän työn strategiaa tarvitsisi samalla tavalla olla olemassakaan. Vallankäyttäjän ja vallan kohteena olevien tahojen välinen riippuvuuden suhde, on ehto valtasuhteen olemassaololle ja edelleen toimijuuden luomiselle.

Tutkimuksessani olen esittänyt tulkinnan kriittisen diskurssitutkimuksen keinoin siitä, miten valtiollinen instanssi käyttää valtaa strategiatekstin avulla ja miten toimijuutta käsitellään valtasuhteessa. Tutkimukseni näkökulma tarkastella strategiatekstin yhteyttä vallan tekemiseen ja käyttämiseen diskursiivisesti orientoituneena, rikastuttaa aiempaa johtamis- ja organisaatiotutkimuksen tutkimuskeskustelua, paljastamalla erityisesti sitä, kuinka vaikutuksellista strategiatekstissä käytettävä kielellinen esittäminen voi olla ja kuinka valtaa käytetään tekstuaalisesti monin eri tavoin.

### 5.3 Tutkijan yhteiskunnallisia huomioita

Musolf (2003) kuvaa, että sosiaalisten mikro- ja makrotasojen välisen sillan kuvaaminen ja esittäminen on hoidettu huonosti monien vallitsevien teorioiden toimesta. Tasoilta hypitään toiselle helposti, mutta niiden välillä tapahtuvat asiat jätetään kategorisesti vähälle huomiolle. (Musolf 2003.) Pidän itsekin tätä toisaalta ymmärrettävänä ilmiönä, koska juuri se harmaa alue on vaikea selittää ja vielä vaikeampi sitoa johonkin vallitsevaan keskusteluun, kun sitä keskustelua on verrattain vähän, tai se on käsitelty tutkimuksissa ohimenevästi.

Alaluvussa 3.4 kuvasin positioivani itseni *keskusteleväksi asianajajaksi*, jonka tavoitteena on tarkastella tutkimusaineistoa ja niistä nousevia havaintoja mahdollisimman objektiivisesti. Pyrin pitäytymään itseni määrittämässäni positiossa, ollen kuitenkin kriittinen. Tavoitteeni on edelleen tuoda havaintoni osaksi julkista keskustelua. Kriittiseen tutkimukseen sitoutuneena tutkijana haastan edellisessä kappaleessa esitettyä ajatusta mikro-

ja makrotasojen välisestä paikasta, jossa kukaan ei halua olla. Kysynkin, miksi tämä kynnys tasojen välillä on aina niin helppo ylittää ja jättää huomiotta.

Tämän tutkielman aihepiirissä on huomattavissa täysin sama ilmiö. Kapeasti tulkiten sisäministeriön voisi sanoa tehneen huolta aiheuttavasta henkilöstä sosiaaliselta kielenkäytön mikrotasolta (strategiateksti) totta, sosiaaliselle makrotasolle (”oikea elämä”) hyvin lyhyellä teoretisoinnilla ja perusteluilla, näin siis ainakin tulkitsemalla valitun aineiston kirjallista esitystä.

”Oikean elämän” makrotasolla viitataan tässä siihen todellisuuteen, jossa jokin yksilö voi saada HAH- leiman aika helpolla, jos strategiatekstin perusteluja luetaan yksioikoisesti. Voitaneen olettaa, että HAH-toimijan taustalle on rakennettu viranomaisen toimesta muita strategiatasolle näkymättömiä prosesseja ja muita indikaattoreita, jotka kytkeytyvät esimerkiksi totuusarvoissa tunnistettuun riskienhallintaan. Silti edellä kuvattua tilaa, mikro- ja makrotasojen välillä ei ole oikein tulkittu mitenkään, tai ainakaan avoimesti niin, että esimerkiksi ulkopuolinen tutkija voisi haastaa tehtyä ratkaisua jollain tavoin.

Tutkimuksen loppuvaiheilla halusin tarkastella HAH-toimijan nykyistä olemassaoloa yleisellä tasolla hieman tarkemmin. Tein avoimiin lähteisiin erilaisia hakuja *huolta aiheuttava henkilö*- asiasanalla. Voisi luulla, että huolta aiheuttava henkilö esiintyisi hakutuloksissa laajemmin, mutta ei suinkaan. Kuinka ollakaan lähde, joka esitti toimijuuden ensimmäistä kertaa niin, että lähteen yleistä luotettavuutta ei tarvinnut pohtia, oli poliisin ennalta ehkäisevän työn strategia. Muutoin lähteet olivat käytännössä yksittäisiä lehtijuttuja, joissa poliisiviranomainen käytti henkilöön kytkettynä terminä huolta aiheuttavaa henkilöä.

Laajentamatta tutkimusta sen enempää, oli kuitenkin tehtävissä havainto, että terminä, käsitteenä ja ihmisiin sidottuna subjektipositiona huolta aiheuttava henkilö tuodaan viranomaisen toimesta ”kansalle nähtäväksi” ajallisesti tarkasteltuna ensimmäisen kerran poliisin ennalta estävän työn strategiassa.

Pohdinkin kriittisesti, että olisiko huolta aiheuttava henkilö pitänyt ollut käsitteenä keskusteltu jossain muuallakin viranomaisjärjestelmän rattaistossa, viranomaisen kehittämistoiminnassa (projektit, hankkeet), työn raportoinnissa tai tutkimuksessa, ennen kuin huolta aiheuttava henkilö ”strategioidaan” korkealla viranomaisen strategisessa ohjausjärjestelmässä.

Ei oteta havaintoani annettuna, etteikö keskustelua huolta aiheuttavasta henkilöstä olisi jossain ollut, mutta katson, että tässä olisi jatkotutkimukselle sijaa. Jatkotutkimuksen aiheena voisi olla esimerkiksi, mistä ja miten huolta aiheuttava henkilö- käsitteenä on lähtenyt rakentumaan ja esiintymään viranomaisten asiakirjoissa, puheissa ja mediassa ennen kuin siitä on tullut ennalta ehkäisevän työn strategian esittämän mukainen toimijuus?

Jollain tavalla kielessä ja kielenkäytössä HAH- toimijuus on kytynyt pitkään ja odottanut ulostuloaan uutena ja laaja-alaisempana yhteiskunnallista huolta ja vaaraa aiheuttavana käsitteenä. Syrjäytyminen, huoli, mielenterveys, joukkoampumiset jne. ovat tunnistettavissa HAH- toimijan taustalta. Nyt se kaikki on kiteytetty yhteen toimijuuteen. Mitä todennäköisimmin kansainväliset ilmiöt ja sellainen vakava väkivalta, jossa on todettu olevan selviä yhteyksiä henkilön radikalisoitumisen ja ”mielen hyvinvoinnin” kanssa (kuten kouluampumiset), ovat toimineet erityisinä tekijöinä, jotka ovat saaneet viranomaiset puhumaan ja käyttämään uusia kuvauksia yhteiskunnallisesti vaarallisista henkilöistä.

Hall (1997) kuvaa, että *normaalin* ja *epänormaalien* diskursiiviset tuotokset, tai pikemminkin, että mikä määrittellään normaaliksi ja mikä sitten epänormaaliksi omaa taustalla vahvaa stereotypioinnin riskiä. Normaaliuden diskursiivisella stereotypioinnilla on erittäin voimakas rooli, miten subjektipositioita luodaan. (Hall 1997, 259.) Mahdollinen stereotypointi ”sillä on huolia, ei mee hyvin” on kovin riskialtista. Kuinka nopeasti tavallisesta ihmisestä, jolla on huolia, aletaankaan puhumaan kuin huolta aiheuttavasta henkilöstä? Riski tähän voi olla suuri, koska huolta aiheuttavan henkilön kategorisointi ja määrittely on vielä niin ohutta ja tuoretta – näin ainakin strategiatasolla.

Jään henkilökohtaisesti mielenkiinnolla seuraamaan, kuinka HAH-toimijoita aletaan tunnistamaan ja keskustelemaan heistä yleisemmin yhteiskunnallisella tasolla. Alkaako HAH vetämään puoleensa muita aiemmin tunnistettuja toimijoita, ikään kuin ”itsensä alle”, häivyttäen aiemmin ollutta ja luoden yhä intensiivisemmän ja laajemman käsityksen HAH-toimijasta?

Elämmekö kohta tilanteessa, jossa tilanteen mukaan melkein kuka vaan voi olla HAH, jonka viranomainen katsoo indikoivan yhteiskunnallista riskiä? Vai pitäytyykö HAH vakavan väkivallan ja terroristisen toiminnan viitteissään?

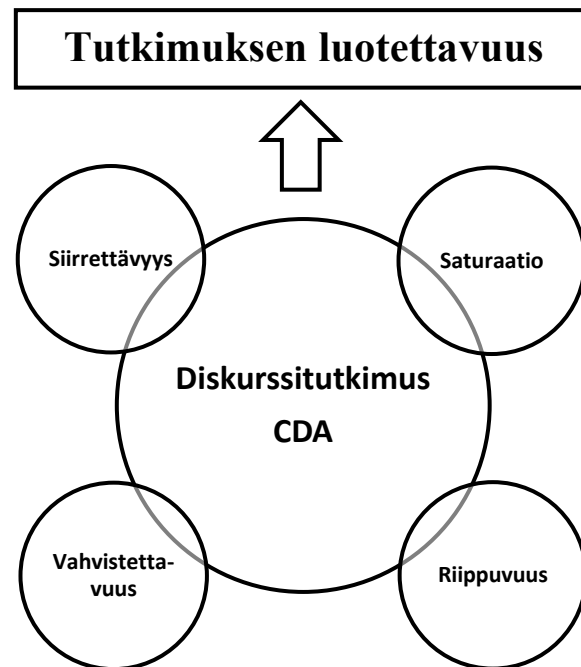
## 5.4 Tutkimuksen eettisyyden arviointia

Kriittisen tutkimuksen perinteessä tutkimuksen tekijöiden voidaan sanoa olevan poliittisesti sitoutuneita siihen niin, että he pyrkivät tasapainoilemaan ja olemaan sovussa johtamisen alan hegemonisen systeemin kanssa, vaikka he esittäisivätkin kriittisiä tulkintoja olemassa olevasta ”oikeaoppisuudesta” (ks. esim. Parker 2002). Tarkoitan tällä, että tutkijana ei lähtökohtaisesti huudella älyttömyyksiä esitellessä tulkintoja tutkittavasta ilmiöstä, vaan hyvä tulkinta esitetään läpinäkyvän ja avoimesti kuvatun analyysiprosessin avulla, jolla perustellaan kriittistä näkökulmaa ja tehtyjä löydöksiä tutkittavasta asiasta. Koska tutkimuksessani on diskurssien käsittelyn vuoksi hermeneutiikkaan liittyvä sidos (ks. alaluku 3.1) on hyvä tunnistaa, että me kaikki ihmiset kuulumme sosio-historialliseen maailmaan ja sen perintöön, jonka vuoksi meillä kaikilla on ennakkokäsityksiä asioista, jotka vaikuttavat ja muokkaavat meidän tulkintaamme sosiaalisesta todellisuudesta (mm. Gadamer 1989; Arnold & Fischer 1994; Moisander & Valtonen 2006).

Tutkimuksen kokonaisluotettavuuden kannalta pohdin seuraavaksi laadullisen tutkimuksen tekemiseen liittyviä yleisiä luotettavuuden tekijöitä ja täydennän niitä diskurssitutkimuksen perinteessä huomionarvoisina pidetyillä luotettavuuden tekijöillä. Esitän kuviossa 7 tutkielmani kannalta tutkimuksen luotettavuuden kokonaisuuden ja sen tekijät. Koska tutkimuksen metodologinen lähestymistapa on rajattu laadullisen tutkimuksen alalta kriittisen diskurssitutkimuksen periaatteisiin, kiinnitän luotettavuuden keskiöön diskurssitutkimuksessa huomioidut tekijät. Lisäksi täydennän diskurssitutkimuksen luotettavuustekijöitä yleisesti tunnetuilla laadullisen tutkimuksen luotettavuuden ”mittareilla”, joita ovat siirrettävyys, vahvistettavuus, saturaatio ja riippuvuus (mm. Tuomi & Sarajarvi 2004; Pietikäinen & Mäntynen 2009, Mäkelä 1990).

Yksinkertaistettuna tutkimuksen *vahvistettavuus* tarkoittaa sitä, että tutkimuksen luokittelu- ja tulkintasäännöt on esitetty niin yksiselitteisesti, että kuka tahansa toinen tutkija voi niitä soveltamalla päätyä samoihin tuloksiin kuin alkuperäinen tutkija (Mäkelä 1990, 53). Laadullisessa tutkimuksessa ja erityisesti diskurssitutkimuksen piirissä emme voi esittää täysin aukotonta vaatimusta tutkimustulosten toistettavuudessa (siirrettävyydessä), koska diskurssitutkija itse tuottaa diskursseja ja välittää niitä oman tulkintansa kautta (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 171). Tutkimuksen luotettavuuteen liittyvä *siirrettävyys* tarkoittaa tutkimustulosten siirrettävyyttä toiseen kontekstiin, kun arvioinnilla tarkoitetaan ulkopuolisen henkilön mahdollisuutta tehdä tarkastustoimia tutkimusprosessin

toteutumiseen liittyen. Tutkimuksen *riippuvuuden* tarkastelulla tarkoitetaan tutkimuksen arviointia yleisesti hyväksytyjen tieteellistä tutkimusta ohjaavien periaatteiden suunnassa. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 136-137.)



Kuvio 7. Tutkimuksen luotettavuuden tekijät (Mukailtu: Tuomi & Sarajärvi 2004; Yin 2003; Gee & Handford 2012).

Tutkimuksen tekemisen aikana tutkija pyrkii saamaan toiset ”näkemään”, mitä on ”nähty” tutkimuksen teon aikana (Warren 2005, 862). Yleisesti on tunnettua, että tulkinassa tutkijan ennakkokäsitykset vaikuttavat miten merkityksiä on hyväksytty ja hylätty tulkitsijan toimesta. Aineiston tutkimisessa ja tarkastelussa on tärkeää tehdä näkyväksi, ikään kuin ”selväksi” itse tutkimuskohdetta sen sijaan, että luotaisiin vain typologisia termilistoja, jotka on sitten vain yhdistetty tai liitetty osaksi aineistoa ja teoriaa (Thomas 1993, 43).

Tutkimusta kokonaisuutena ja aineiston analyysia/tulkintaa ei tulisi nähdä vain teknisten operointien sarjana tai menettelyinä. Laadullisen tutkimuksen modernissa perinteessä onkin tunnistettu, että jokin tulkinta tutkimuksessa syntyy käyttämällä yhdessä eri tutkimusentekoon liittyviä analyysitekijöitä, joita ovat muun muassa, tulkinnallinen runko ja apuperustelut, rakennemallit, tekniikat ja menetelmät. (Moisander & Valtonen 2006, 102, 107.)

Tunnistan ja hyväksyn tutkimukseni luotettavuuden keskeisenä ehtona sen, että kuka tahansa muu tutkija voi ottaa valitsemani ja perustelemani metodologian, teoreettisen jäsenyykseni

ja analyysin tulkintakehyksen käyttöönsä ja tehdä niiden avulla oman tulkintansa valitusta tutkimusilmiöstä diskurssitutkimuksen keinoin.

Luvussa 4 olen pyrkinyt kuvaamaan aineiston analyysin sellaisenaan, kun se on tutkijalle esiintynyt tutkimuksen tekemisen aikana. Sen minkä olen itse tutkijana nähnyt, on kuvattu oman tulkinnallisen tutkijapositioni lävitse analyysilukuun. Tutkijapositionissani olen pyrkinyt olemaan neutraali tarkastelemalla tutkittavaa ilmiötä riippumattomasta asemasta. Omat ennakkokäsitykseni valtiollisen instituution vallan käyttämisestä vaikuttavat väistämättä tulkinnassani. Olen kuitenkin pyrkinyt irrottautumaan omasta historiastani ja niistä käsityksistä, joiden kautta löysin tutkielman aiheen ja sitouduin tutkimaan sitä.

Riippumattomuuden osoituksena olen omassa analyysissäni käyttänyt hyödyksi toisten tutkijoiden tutkimuskäytössä toimivaksi koettua tulkinnallisuuden rungon ja rakennemallin yhdistelmää, eli faktuaalistamisstrategioita ja niihin liittyvää totuusarvon- käsitettä. Tällä valinnalla mahdollistan vertailevan tulkinnan tekemisen muille tutkijoille, samalla aineistolla ja samassa tulkinnallisessa kehyksessä.

Tutkimustekniikoiden osalta sovelsin paljon käytettynä laadullisen tutkimuksen analyysitekniikkana sisällönanalyysin luokittelutapoja ja kriittisen diskurssianalyysin (CDA) metodologiaa. Näiden analyysin ja tulkinnan osatekijöiden avulla olen luonut yhden perustellun kuvan HAH-toimijuuden totuusarvon rakentumisesta käyttämällä tutkimuskeskustelun kiinnittymispisteenä ja teoreettisena taustaymmärryksenä Foucault'n valtakäsitystä.

Analyysin edetessä sain huomata diskurssitutkimukselle hyvin tyypillisen ilmiön, että aineistossa on jatkuva virtaus. Tätä virtausta voisi kutsua vuorovaikutukseksi, joka vie analyysia eteenpäin aina vain syvemmälle, avaten uusia tasoja ja konteksteja. (ks. mm. Pietikäinen & Mäntynen 2009, 157.) Koin virtauksen välillä uuvuttavana ja asettamaani faktuaalistamisstrategioiden tulkintakehystä haastavana. Pyrin kuitenkin parhaani mukaan pitäytymään asettamassani tulkintakehyksessä ja katsomaan sekä aistimaan aineistoa faktuaalistamisstrategioiden ja HAH-toimijuuden sisäisten totuusarvojen suunnassa. Diskurssitutkimuksessa analyysi vaatii syvää uppoutumista aineistoon ja sen henkeen. Virtaus toimi lopulta tutkimusta inspiroivana ja innoittavana tekijänä, joka auttoi tutkijaa syventymään tutkimusaiheeseen paremmin.

Pietikäinen & Mäntynen (2009) toteavat, että aineisto on aina rajallinen ja yksittäinen kuvaus todellisuuden representaatio monimutkaisesta ja kompleksisesta totuudesta. Aineiston

valinnassa tutkijan tuleekin olla tarkka, koska tutkijan esiymmärryksellä aiheesta on väliä. (Pietikäinen & Mäntynen, 2009, 158-159.) Tutkimuksen suorittamista helpotti oma kokemukseni poliisitoiminnasta ja siitä kielestä mitä poliisihallinnossa ja yleisesti sisäasiainhallinnossa tykätään käyttää. Toisaalta huomioin, että kokemukseni toimii mahdollisesti yhtä lailla analyysissa haittana, koska se voi rajata ilmaisukykyäni siinä, miten esitän tekemäni analyysin havainnot ja tulkinnan, koska oma kielenkäyttöni on rakentunut tutkittavan organisaation, tekemäni käytännön työn ja aiemman koulutuksen välityksellä.

Pohdinnan jälkeen totean, että olen voinut kuitenkin käyttää aiempaa kokemustani enemmän hyötynä ja rikkautena analysoidessani HAH-toimijuutta ja sen totuudellisuutta tutkimusilmionä. Analyysin edessä kuvaamani virtaus vei minua todellakin mukaansa. Tuntui, etten voinut mieltäni malttaa, kun aineisto kutsui ottamaan mukaan analyysiin lisää analyysiyksiköitä, eli käytännössä, muita poliisin strategisen ohjausjärjestelmän tuottamia strategia-asiakirjoja. Tästä pääsenkin laadullisen tutkimuksen ikuisuuskysymykseen, että mikä ja kuinka laaja aineisto on riittävä, jotta tutkittavasta ilmiöstä voidaan esittää tieteellisesti uskottava tutkimustulos?

Pietikäinen & Mäntynen (2009) kiteyttää asian hyvin kuvaamalla, että aineiston määrä ja sen tulkinnan tapa, jolla aineistoa tarkastellaan luovat perusteet aineiston rajaukselle. Käytännössä tämä tarkoittaa, että aineistoa on riittävästi, kun asetetun tutkimuskysymyksen suunnassa aineisto on koluttu läpeensä eikä se tuo enää uutta esiin, tällöin aineisto voi alkaa jopa toistaa itseään. Aineiston riittävyttä määriteltäessä käytetäänkin laajasti kylläntymisen, eli *saturaation*- käsitettä. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 160-161.)

Huolimatta aineiston vastustamattomasta kutsusta, pidin kuitenkin pintani ja pitäydyin lukuisien itseni kanssa tehtyjen vuoropuhelujen jälkeen siinä, että valitsemani aineisto on riittävä kokonaisuus, jolla voin vastata asettamaani tutkimuskysymykseen. Asettamani tulkintakehys, joka periaatteessa oli kaksitasoinen, 1.taso HAH-toimijuuden sisäiset totuusarvot ja 2.taso faktuaalistamisstrategioiden ilmentyminen, mahdollisti moninaisen aineiston analyysin, useiden eri tarkastelunäkökulmien kautta. Tulkintakehykseni rakenne oli looginen ja sopi hyvin valitsemaani viranomaisaineistoon (mm. Juhila 2016). Voin todeta, että valitun aineiston laajuudessa saturaatio saavutti kylläisyyden tutkimuskysymyksen vastauksen edessä.

Olen kuvannut työn laajuudessa useasti perustellen tutkimukseni rakenteen ja siinä käytetyt tutkimuksen tekemisen metodiset ja teoreettiset ”työkalut”. Lisäksi olen käsitellyt avoimesti



tässä luvussa tekemiäni huomioita tutkimuksen luotettavuudesta, jotka koen olevan olennaisimpia näkyväksi tuotavia asioita tutkijan tämänhetkisestä näkökulmasta ja ymmärryksestä käsin. Lopun luotettavuuden arvioinnin ja mahdolliset riippuvuustekijät jätän lukijalle tulkittavaksi ja avoimesti arvioitavaksi.

## LÄHTEET

Allen, Amy (2002). Power, Subjectivity, and Agency: Between Arendt and Foucault. *International Journal of Philosophical Studies*, vol. 10, issue 2, 131-149.

Alvesson, Mats & Sköldböck, Kaj (2018). *Reflexive Methodology: New Vista for Qualitative Research*. 3.painos. Sage Publications.

Alvesson, Mats & Kärreman Dan (2007). Constructing mystery: Empirical matters in theory development. *Academy of Management Review*, vol. 32, issue 4, 1265-1281.

Arnold, Stephen J. & Fischer, Eileen (1994). Hermeneutics and Consumer Research. *Journal of Consumer Research*, 21 (June), 55-70.

Beer, Dan (2017). Michel Foucault- Form and Power. 2.painos. European Humanities Research Centre of the University of Oxford. Legenda.

Bevir, Mark (1999a). Foucault, Power, and Institutions. *Political Studies* (1999), XLVII, 345-359.

Bevir, Mark (1999b). Foucault and Critique. Deploying Agency against Autonomy. *Political Theory*, vol. 27, no. 1, 65-84.

Blommaert, Jan & Bulcaen, Chris (2000). Critical discourse analysis. *Annual Review of Anthropology* vol. 29, 447-466.

Caldwell, Raymond (2007). Agency and Change: Re-evaluating Foucault's Legacy. *Organization*, vol. 14, issue 6, 769-791. Sage.

Chouliaraki, Lilie & Fairclough, Norman (1999). Discourse in late modernity - *Rethinking critical discourse analysis*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Cronin, Ciaran (1996). Bourdieu and Foucault on power and modernity. *Philosophy & Social Criticism*, vol. 22, issue 6. Sage.

Deacon, Roger (1998). Strategies of Governance. *Journal of Social and Political Theory*, vol. 45, issue 92, 113-149.

Eribon, Didier (1993). Michel Foucault. Tampere: Vastapaino.

Fairclough, Norman (2010). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. Lontoo: Routledge.

Fairclough, Norman (2005). Discourse analysis in organization studies: The case for critical realism. *Organization Studies*, vol. 26, issue 6, 915-939.

Fairclough, Norman (2003). *Analysing Discourse: Textual analysis for social research*. London: Routledge.

- Fairclough, Norman (1997). *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino.
- Fairclough, Norman (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, Norman & Wodak, Ruth (1997). *Critical Discourse Analysis*. Teoksessa: van Dijk, T.A (ed.) *Discourse as Social Interaction*. (Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction, vol. 2, 258-284). London: Sage.
- Foucault, Michel (2010). Seksuaalisuuden historia. Alkuperäisteos: *Histoire de la sexualité*. Sivenius Kaisa (suom.). Gaudeamus.
- Foucault, Michel (1982). The Subject and Power. *Critical Inquiry*, vol. 8, no. 4 (summer,1982), 777-795.
- Foucault, Michel (1975). Tarkkailla ja rangaista. Alkuperäisteos: *Surveiller et punir*, Naissance de la prison. Eevi Nivanka (suom.). 2005. Otava.
- Foucault, Michel (1972). *The Archaeology of Knowledge*. Iso-Britannia: Tavistock Publications Limited.
- Fraser, Nancy (1989). *Unruly Practices: Power, Discourse and Gender in Contemporary Social Theory*. Cambridge: Polity Press.
- Gadamer, Hans-George (2005). *Hermeneutiikka: Ymmärtäminen tieteissä ja filosofiassa*. Ismo Nikander (suom.). 2.painos. Tampere: Vastapaino.
- Gadamer, Hans-George (1989). *Truth and Method*. New York: Crossroad.
- Giddens, Anthony (1984). *The Constitution of Society – Outline of the Theory of Structuration*. Polity Press.
- Gilmore, Sarah & Harding, Nancy & Helin, Jenny & Pullen, Alison (2019). Writing differently. *Management Learning*, vol. 50, issue 1, 3-10.
- Gee, Paul J. (ed) & Handford, Michael (ed) (2012). *The Routledge Handbook of Discourse Analysis*. London: Routledge.
- Habermas, J. (1984). Wahrheitsteorien. Teoksessa: Habermas, J. *Vorstudien un Ergänzungen zur Theorie des Kommunikativen Handelns*. Suhrkamp. Frankfurt am Main. 127-184.
- Hall, Stuart (1997). The Spectacle of the Other. Teoksessa: Hall, Stuart (toim.), *Representation: Cultural Representations and Signifying Processes*, 223-290. Sage.
- Hacking, Ian (1999). Mitä sosiaalinen konstruktionismi on? Inkeri Koskinen (suom.). Tampere: Vastapaino.
- Hardy, Cynthia (2004). Scaling Up and Bearing Down in Discourse Analysis: Questions Regarding Textual Agencies and their Context. *Organization*. vol. 11, issue 3, 415-425. Sage.

Hardy, Cynthia & Thomas, Robyn (2012). Strategy, Discourse and Practice: The Intensification of Power. *Journal of Management Studies*, vol. 51, issue 2, 320-348.

Helén, Ilpo (2016). Elämän politiikat: yhteiskuntatutkimus Foucault'n jälkeen. Tampere: Juvenes Print, Suomen yliopistopaino Oy

Hindes, Barry (1996). Discourses of Power- From Hobbes to Foucault. Oxford: Blackwell publishers.

Jokinen, Arja (1999). Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa: Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999): *Diskurssianalyysi liikkeessä*. (37-53). 2.painos. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2016). Diskursiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa: *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. (25-50). Tampere: Vastapaino

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1993). Diskursiivinen maailma- Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa: Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1993): *Diskurssianalyysin aakkoset*. (25-50). Tampere: Vastapaino.

Juhila, Kirsi (2016a). Tutkijan positiot. Teoksessa: Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Eero Suoninen (2016) *Diskurssianalyysi; Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. (411-443). Tampere: Vastapaino.

Juhila, Kirsi (2016b). Miten tarinasta tulee tosi? Faktuaalistamisstrategiat viranomaispuheessa. Teoksessa: Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Eero Suoninen (2016) *Diskurssianalyysi; Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. (145-178). Tampere: Vastapaino.

Juhila, Kirsi (1999). Tutkijan positiot. Teoksessa: Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999) *Diskurssianalyysi liikkeessä*. (201-232). 2. painos. Tampere: Vastapaino.

Jyrkämä, Jyrki (2008). Toimijuus, ikääntyminen ja arkielämä. Hahmottelua teoreettis-metodologiseksi viitekehyyksi. *Gerontologia*, 22 (4), 190-203.

Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise. J. (2002). Discourse analysis as theory and method. Lontoo. Sage Publications.

Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa & Heinlahti, Kaisa (2006). Mitä on tutkimus? Argumentaatio ja tieteenfilosofia. Helsinki: Gaudeamus.

Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa (toim.) (1998): Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot. Helsinki: Gaudeamus.

Kuhn, Thomas (1996). The Structure of Scientific Revolutions. 3. painos. Chicago: The University Of Chicago Press.

Kusch, Martin (1993). Tiedon kentät ja kerrostumat – Michel Foucault'n tieteen tutkimuksen lähtökohdat. Heini Hakosalo (suom.). Oulu: Kustannus Pohjoinen.

Laine, Pikka-Maaria & Vaara, Eero (2007). Struggling over Subjectivity: A discursive

analysis of strategic development in an engineering group. *Human Relations*, vol. 60, issue 1, 29-58.

Mantere, Saku & Vaara, Eero (2008). On the Problem of Participation in Strategy: A Critical Discursive Perspective. *Organization Science*, vol. 19, no. 2, 341-358.

McKinlay, Alan (ed.) & Pezet, Eric (ed.) (2017). Foucault and Managerial Governmentality. Rethinking the Management of Populations, Organizations and Individuals. Routledge.

Meyer, Michael & Wodak, Ruth (2009). Critical discourse analysis: history, agenda, theory and methodology. Teoksessa: Meyer, Michael. & Wodak, Ruth (2009) (toim.) *Methods of critical discourse analysis*. Lontoo: Sage.

Moisander, Johanna & Valtonen, Anu (2006). Qualitative Marketing Research: A Cultural Approach. SAGE.

Morrow, Raymond A. (1994). Critical Theory and Methodology. London: Sage.

Musolf, Gil (2003). Social Structure, Human Agency, and Social Policy. *The International Journal of Sociology and Social Policy*, vol. 23, 6/7, 1-12.

Parker, Martin (2002). Against Management: Organization in the Age of Management. Cambridge. Polity Press.

Parker, Ian (1992). Discourse Dynamics: Critical analysis for social and individual psychology. London: Routledge.

Perelman, Chaïm (1996). Retoriikan valtakunta. (L'empire rhétorique, 1977.) Leevi Lehto (suom.). Tampere: Vastapaino.

Phillips, Nelson & Hardy, Cynthia (2002). Discourse analysis: *Investigating processes of social construction*. Qualitative Research Methods. Thousand Oaks, California: Sage Publications.

Pietikäinen, Sari (2000). Kriittinen diskurssitutkimus. Teoksessa: Sajavaara, Kari & Piirainen- Marsh, Arja (toim) (2000): *Kieli, diskurssi ja yhteisö*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus. 2. muuttamaton painos 2008.

Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne (2009). Kurssi kohti diskurssia. Tampere: Vastapaino.

Potter, Jonathan (1996). Representing Reality: Discourse, Rhetoric and Social Construction. Lontoo: Sage.

Power, Michael (2011). Foucault and Sociology. *Annual Review of Sociology*. 37:35-56.

Pälli, Pekka & Vaara, Eero & Sorsa, Virpi (2009). Strategy as text and discursive practice: a genre-based approach to strategizing in city administration. *Discourse & Communication*, vol. 3, issue 3, 303-318. Sage.

Pynnönen, Anu (2013). Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu. Working paper, N:o 379/2013.

- Remes, Liisa (2006). Diskurssianalyysin perusteet. Teoksessa: Metsämuuronen, Jari (toim.) Laadullisen tutkimuksen käsikirja. 1.laitos, 1.painos. Jyväskylä: Gummerus.
- Rouleau, Linda & Balogun, Julia (2011). Middle Managers, Strategic Sensemaking, and Discursive Competence. *Journal of Management Studies*, vol. 48, issue 5, 953-983.
- Ronkainen, Suvi (2008). Kenen ongelma väkivalta on? Suomalainen hyvinvointivaltio ja väkivallan toimijuus. *Yhteiskuntapolitiikka*, 73:4, 388-401.
- SiiTONEN, Arto & Halonen, Ilpo (1997). Ajattelu ja argumentointi. Juva: WSOY.
- Siltaoja, Marjo. & Vehkaperä, Meri. (2011). Diskurssianalyysi johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.) *Menetelmäviidakon raivaajat*. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. (206-231). Johtamistaidon opisto. Hansaprint.
- Sisäministeriö (2020a). Tehtävät ja tavoitteet. URL: <https://intermin.fi/ministerio>. Viitattu 18.3.2020.
- Sisäministeriö (2020b). Sisäisen turvallisuuden strategia rakentaa maailman turvallisinta maata. URL: <https://intermin.fi/sisaisen-turvallisuuden-strategia>.
- Sisäministeriö (2019a). *Enska- Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019-2023*. Sisäministeriön julkaisuja 2019:3, Sisäinen turvallisuus. Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto.
- Sisäministeriö (2019b). *Sisäministeriön hallinnonalan konsernistrategia*. URL: [https://intermin.fi/documents/1410869/3724304/Konsernistrategia\\_esite\\_fi-web.pdf/967d5624-15d0-4c87-67ae-6dd408ec93c4/Konsernistrategia\\_esite\\_fi-web.pdf](https://intermin.fi/documents/1410869/3724304/Konsernistrategia_esite_fi-web.pdf/967d5624-15d0-4c87-67ae-6dd408ec93c4/Konsernistrategia_esite_fi-web.pdf).
- Sisäministeriö (2017). *Hyvä elämä – Turvallinen arki*. Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017. Sisäministeriön julkaisu 15/2017.
- Sisäministeriö (2014). *Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014-2018*. Sisäministeriön julkaisu 2/2014, Sisäinen turvallisuus. Helsinki: Monistamo.
- Thomas, Jim (1993). Doing Critical Ethnography. *Qualitative Research Methods Series*, vol. 26. Newbury Park. Sage.
- Thomas, Pete (2003). The recontextualization of management: A discourse-based approach to analyzing the development of management thinking. *Journal of Management Studies*, vol. 40, issue 4, 775–801.
- Tieteen termipankki (2020). Luettavissa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Termipankki:Etusivu>
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2004). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-3.painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Turkel, Gerald (1990). Michel Foucault: Law, Power, and Knowledge. *Journal of Law and Society*, vol. 17, no. 2, 170-193.

- Vaara, Eero (2010). Taking the linguistic turn seriously: Strategy as a multifaceted and interdiscursive phenomenon. *The Globalization of Strategy Research Advances in Strategic Management*, vol. 27, 29-50.
- Vaara, Eero & Sorsa, Virpi & Pälli, Pekka (2010). On the force potential of strategy texts. a critical discourse analysis of a strategic plan and its power effects in a city organization. *Organization*, vol. 17, issue 6, 685-702. Sage.
- Vaara, Eero & Tienari, Janne (2008). A discursive perspective on legitimation strategies in multinational corporations. *Academy of Management Review*, vol. 33, no. 4, 985-993.
- Vaara, Eero & Laine, Pikka-Maaria (2006). Kriittinen diskurssianalyysi metodologiana strategiatutkimuksessa. Teoksessa: Rolin, Kristina & Kakkuri-Knuutila, Marja-Liisa & Henttonen, Elina (toim) (2006): *Soveltava yhteiskuntatiede ja filosofia*. Gaudeamus Kirja Oy Yliopistokustannus University Press Finland. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Valtiovarainministeriö (2020a). Hallinnon rakenteet ja ohjaus. URL: <https://vm.fi/hallintopolitiikka/hallinnon-rakenteet>. Viitattu 18.3.2020.
- Valtiovarainministeriö (2020b). Hallintopolitiikan ennakointi, arviointi ja innovaatiot. URL: <https://vm.fi/hallintopolitiikka/hallintopolitiikan-lahtokohdat-ja-tulevaisuus>. Viitattu 18.3.2020.
- van Dijk, Teun A. (1993). Principles of critical discourse analysis. *Discourse & Society*, vol. 4, issue 29, 249-283. London: Sage.
- Väliverronen, Esa (1993). Diskurssien verkossa- Joukkoviestimet, julkisuus ja valta. *Tiedotustutkimus* 16 (1993):1.
- Warren, Samantha (2005). Photography and voice in critical qualitative management research. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, vol. 18, issue, 861-882.
- Wodak, Ruth (2004). Critical discourse analysis. Teoksessa: C. Seale, G. Gobo, J.F. Gubrium & D. Silverman (Eds), *Qualitative research practice*. London: Sage,
- Wodak, Ruth & Meyer, Michael (2009). Critical discourse analysis: history, agenda theory and methodology. Teoksessa: Wodak, Ruth & Meyer, Michael (edit). *Methods of Critical Discourse Analysis*. London: Sage.
- Yin, Robert K. (2003). *Case Study Research. Design and Methods*. 3. painos. London: Sage.